

Betreft: openbaar onderzoek Omgevingsvergunningsaanvraag van Provinciebestuur Antwerpen & De Vlaamse Waterweg voor het project 'Sanering, verondieping en natuurontwikkeling kleiputten Rumst' met ref. OMV2021027860.

Hiermee dient 'Red Onze Kleiputten' vzw met maatschappelijke zetel te Hoek 183 in 2850 Boom en met Ondernemingsnummer 0748.591.164, onderstaand bezwaarschrift in, tegen1 de omgevingsvergunningsaanvraag, genaamd 'Sanering, verondieping en natuurontwikkeling kleiputten Rumst', ingediend door het Provinciebestuur Antwerpen & De Vlaamse Waterweg en gekend onder Omgevingsloket-referentie OMV2021027860.

INLEIDING.

Actieve Deelname:

In aanloop naar de omgevingsvergunningsaanvraag hebben wij ettelijke keren overleg gevraagd over dit project. Wij hebben niet nagelaten om bij elk overleg, participatie etc. vragen te stellen en hun inbreng te doen met voorstellen enz. In het voorjaar van 2017 werd voor het eerst een info-vergadering gegeven over het project, n.a.v. het pas afgewerkte Kennisgeving-MER. Als gevolg van de reacties van bewoners uit de buurt schreef het College van Burgemeester en Schepenen van Boom een brief aan de Provincie met verklaring dat dit project ongewenst is. Ook op de wijkraadvergadering Bosstraat op 7 februari 2018 en in de 'participatievergaderingen' van 19 september, 3 en 10 december 2019, presentaties in de gemeentehuizen van Boom en Rumst, in de ruimtes van de Technische Dienst te Terhagen Rumst en Congrescentrum De Pitte, alsook meerdere video-overlegrondes met Lantis ... was Red Onze Kleiputten steeds aanwezig met actieve inbreng, voor zover dit toegelaten werd.

Aangezien het gaat om een ontbossing van 55ha, heeft dit project een enorme impact op een heel groot gebied. Bossen kunnen CO₂ vastleggen: bovendien kunnen ze lucht zuiveren op een veel grotere schaal, niet alleen CO₂. Bomen vangen en verwerken een grote variatie aan verontreinigende stoffen in de lucht, waaronder koolstofmonoxide, zwaveldioxide en stikstofdioxide en remmen de klimaatverandering af.

80% van de biodiversiteit leeft in het bos, bomen filteren fijn stof, zorgen voor afkoeling, absorberen water en zorgen voor evaporatie waardoor impact van

regenval afneemt: boomwortels zijn cruciale bondgenoten bij hevige regenval, vooral in laag gelegen gebieden zoals riviervlakten. Ze helpen de bodem meer te absorberen bij een stortvloed, ze verminderen het wegspoelen van de bodem en de schade aan eigendommen door de stroming te vertragen.

Het wortelnetwerk van een bos stabiliseert gigantische hoeveelheden bodem, ze versterken de hele fundering van het ecosysteem tegen erosie door wind of water.

Onze aangeboren aantrekking voor bossen, deel van het fenomeen "biofilie", is nog in een vroeg stadium van wetenschappelijke verklaringen. We weten wel dat biofilie mensen naar water, wouden en andere natuurlijke landschappen trekt, en contact met bos vergroot creativiteit, bedwingt ADHD, versnelt herstel, enzovoort. Het kan ons zelfs langer helpen leven.

De overwegende windrichting in de provincie Antwerpen is west tot zuid-west. Dat betekent dat een zeer grote regio in de andere richting sterke negatieve invloed zal ondervinden van dit project, over de grenzen van Nederland en Duistland heen.

Jaarlijks wordt in het aanpalend gebied Recreatiedomein De Schorre Tomorrowland georganiseerd, waar honderdduizenden bezoekers van over heel de wereld naartoe komen. De Kleiputten Terhagen hebben hierdoor ook een impact wereldwijd.

Veel mensen van uit de verre omtrek komen er wandelen, mountainbiken, ontspannen ... : ook voor hen heeft dit project een grote negatieve impact omdat ze gedurende veel jaren geen gebruik van zullen kunnen maken van de Kleiputten Terhagen.

Vandaar dat we in deze inleiding al kunnen stellen dat de uitvoering van het voorgestelde project een enorme negatief effect zal hebben op mens, fauna en flora in de ruimste zin.

BEZWAAR-1-SANERINGSNOODZAAK.

Kritische noot over het 'Tussentijds Bodemsaneringsproject'

Het Oriënterend en Beschrijvend Bodemonderzoek (OBBO) voor de Kleiputten Terhagen (Boom en Rumst) werd op 9 maart 2015 door de OVAM conform verklaard. Er werden twee belangrijke risico's vastgesteld, namelijk:

- Ter hoogte van het voormalig ETERNIT-stort en de werfweg, zone 1, dagzoomt asbest. Het asbest kan niet hecht gebonden zijn. Voor wat betreft asbest is een ernstige bedreiging aanwezig;

- Verder werden sterke verontreinigingen aan enkele anionen en kationen in het grondwater gemeten. Een verspreidingsrisico van deze verbinding naar de Rupel is niet uit te sluiten waardoor een ernstige bedreiging aanwezig is. Het aanwezige stortmassief (zone 2), opgebouwd uit huishoudelijk afval, vormt het brongebied van deze verontreinigingen en is ontstaan ten gevolge van uitloging.

Voor wat betreft 'Relevante saneringstechnieken en hun beoordeling' dient in tegenstelling tot wat uit het tussentijds BSP blijkt, voor het oppompen en zuiveren van het percolaat t.h.v. het huisvuilstort geconcludeerd te worden dat de toepassing ervan niet haalbaar is. De totale kostprijs voor het oppompen en zuiveren van het percolaat in variant 1 bedraagt 20 MIO €, voor variant 2 7,3 MIO €. Deze investering is onverantwoord wanneer de mogelijke impact van de kationen en anionen op de kwaliteit van het Rupelwater in acht genomen wordt. In het OBBO wordt de impact van sulfaten op de kwaliteit van het oppervlaktewater in het minst gunstige geval omschreven als minimaal maar niet uit te sluiten. De enige correcte conclusie hier is dat het oppompen en zuiveren van het percolaat, het batneec principe indachtig, niet haalbaar is.

In het 'Tussentijds BSP' worden vier mogelijke varianten uitgewerkt en ten opzichte van elkaar getoetst o.b.v. een multicriteria-analyse. Enkel variant 1 voorziet in maatregelen die beperkt blijven tot beide zones. De drie resterende varianten voorzien meer saneringsmaatregelen dan vereist zijn. Er worden namelijk saneringsmaatregelen uitgewerkt t.h.v. zones waarvoor tijdens het uitvoeren van het OBBO geen risico werd vastgesteld.

Op basis van de in het 'Tussentijds BSP' aanwezige data en op basis van beschikbare technische en wetenschappelijke literatuur werd de verspreiding van de kationen en anionen, met meer specifiek de sulfaten, en van de zware metalen, met specifiek arseen, opnieuw geëvalueerd met volgende conclusies:

-Het met kationen en anionen sterk verontreinigde grondwater is geïsoleerd door kleidijken en een meters dikke afsluitende kleilaag. Deze conclusie wordt voldoende ondersteund door op het terrein verzamelde data;

-Van het 'overlopen' van het gecompartmenteerde huishoudstort naar andere compartimenten is geen sprake. Hiervoor wordt verwezen naar de voldoende buffercapaciteit die aanwezig is en naar de stratificatie van het grondwater. Als er dan toch overstroming optreedt, zal dit niet t.h.v. zones 3 en 4 zijn maar net aan de andere zijde van het huisvuilstort waar uitgerekend geen saneringsmaatregelen genomen worden.

-De systematisch verhoogde concentratie aan sulfaten in de kleigroeve, en bij uitbreiding in kleiputten in de regio, heeft een natuurlijke oorsprong, namelijk oxidatie van pyriet.

Vooraleer te overwegen hier ook over te gaan tot zeer ingrijpende maatregelen, o.a. ontbossen en aanvoeren van vele honderdduizenden m³ grond, met grote overlast tot gevolg, is het aan de orde hier over te gaan tot monitoring van de verschillende compartimenten. Vervolgens kan dan op basis van een grondige analyse en evaluatie van de resultaten afgewogen worden of er daadwerkelijk sprake is van een verspreidingsrisico en dus nood tot het nemen van actieve saneringsmaatregelen.

De vier voorgestelde en uitgewerkte saneringsvarianten zijn voor wat betreft het huisvuil- en gipsstort met het tussenliggende gebied niet realistisch en niet relevant. In het tussentijds BSP worden dus varianten voorgesteld met een kostprijs die varieert tussen de 4,3 en 20,9 MIO € (!) om een minimale impact van sulfaten op de kwaliteit van het Rupelwater tegen te gaan en om een niet bestaand risico op blootstelling aan een verontreiniging aan zware metalen te vermijden. Om deze saneringsvarianten mogelijk te maken is bovendien 1,2 MIO m³ aanvulgrond noodzakelijk. Het is duidelijk dat de voorgestelde maatregelen niet in verhouding staan met het vastgestelde risico. Van een maximale kostenefficiëntie en een maximaal milieurendement (milieuresultaat / sanerings-kosten) is voor wat betreft deze varianten geen sprake. Overigens wordt bij het ontwerpen en uitwerken van de vier saneringsvarianten geen rekening gehouden met het actuele beleid van de Minister van Leefmilieu Zuhal Demir rond stortplaatsen en herbebossing.

In het tussentijdse BSP zijn geen varianten uitgewerkt die tegemoet komen aan het in het conform verklaarde OBBO vastgestelde risico. Er werden risico's vastgesteld t.h.v. twee zones, namelijk zone 1 het asbeststort en zone 2 het huisvuilstort als bronzone voor de gemeten anionen en kationen in het grondwater. Maatregelen die betrekking hebben op deze twee zones zijn niet uitgewerkt. Zinnige varianten voor het wegnemen van het niet uit te sluiten verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel zijn de volgende:

- Een eerste variant betreft het 'gerichter' afdekken van het huisvuilstort, namelijk het aanbrengen van een afdeklaag die aansluit op de aanwezige kleidijken;
- In acht nemend dat de mogelijke impact van de contaminanten op de kwaliteit van het oppervlaktewater in het minst gunstige geval omschreven wordt als minimaal maar niet uit te sluiten (OBBO p.88), ligt het voor de hand een intensieve monitoringscampagne van de verschillende compartimenten (oppervlaktewater, grondwater, Rupelwater) te organiseren om hierover uitsluitsel te verkrijgen.

Bij de huidige MCA zijn volgende belangrijke kanttekeningen te maken:

- **T.h.v. zone 3 is geen gipsstort aanwezig.** Dit wordt duidelijk aangetoond door de meetgegevens op het terrein. Het geheel afdekken van zone 3, verkeerdelijk omschreven als gipsstort, levert, de decretale doelstellingen indachtig, geen enkele meerwaarde op;
- Zoals aangetoond leiden varianten 3 en 4 niet tot enige vuilvrachtreductie. De verhoogde concentraties aan sulfaten en arseen betreffen natuurlijke aanrijkingen en als er al sprake is van het zogenaamde 'overlopen' van het geïsoleerde stortmassief dan zal dat eerder optreden aan de andere zijde van het stortmassief, nabij P305, waar geen saneringsmaatregelen zijn voorzien. **Varianten 3 en 4 leiden wel tot het nutteloos ontbossen van meer dan 9 hectare oppervlakte;**
- Het rechtstreekse gevolg van het toepassen van varianten 2, 3 en 4 is dat de visvijvers deels zullen worden verondiept om het aanbrengen van de eindafdek mogelijk te maken. Concreet betekent dit dat de visvijvers dienen onteigend en geherlokaliseerd te worden wat tot bijzondere hinder en overlast zal zorgen voor de eigenaar en de gebruikers van deze vijvers. Deze overlast wordt in het tussentijds BSP niet meegenomen maar beïnvloedt de scores van varianten 2, 3 en 4 in negatieve mate.

'Saneringstechnisch' leveren de drie bijkomende afdekkingsvarianten geen enkele meerwaarde en horen bijgevolg niet thuis in het BSP. Het hoofdmotief waarom gekozen wordt voor het bergen van veel meer grond is dat herbebossing dan mogelijk wordt. Hiermee wordt intrinsiek toegegeven dat de geselecteerde saneringsvariant herbebossing niet toelaat en dat dit criterium niet heeft meegespeeld in het onderling afwegen van de saneringsvarianten.

Het introduceren van drie bijkomende afdekkingsvarianten heeft louter financieel-economische redenen en staat duidelijk te lezen op pagina 57 van het tussentijds BSP. Concreet komt het erop neer dat hoe meer gronden er aangevoerd en geborgen worden, des te lager de saneringskost wordt. Dit aspect is doorslaggevend en wordt geïllustreerd in de scores van de multicriteria-analyse.

Hieruit kan besloten worden dat er in het 'Tussentijds BSP' een aantal elementen worden aangevoerd die niet in overeenstemming zijn met de 'Standaardprocedure Bodemsaneringsproject'. Hierdoor worden pertinent onjuiste conclusies afgeleid uit de resultaten van de gebruikte Multi-criteria analyse.

CONCLUSIE AANGAANDE SANERINGSVERPLICHTING.

Uit de ‘Kritische noot over het ‘Tussentijds Bodemsaneringsproject’ (hierboven) en de analyse aangaande sulfaten (zie bezwaar-02-sulfaten) is er een urgente saneringsnoodzaak voor de zone met het asbeststort, maar zal voor de zone met het voormalig huisvuilstort, moeten gekozen worden voor een monitoring van:

- 1.het uitstromend water uit de Kleiputten (Gracht naast de Kapelstraat);**
- 2.het aanwezige grondwater in het voormalig huisvuilstort, zodat kan vastgesteld worden of dit inderdaad de bron is van de sulfaatverontreiniging;**
- 3.het water dat door de Rupel stroomt door analyse op de aanwezigheid van sulfaten vòòr de wateruitstroom uit de Kleiputten Terhagen en net na de wateruitstroom uit de Kleiputten zodat kan vastgesteld worden of die uitstroom van sulfaten uit de Kleiputten Terhagen ook effectief een verontreinigingsrisico is voor het oppervlaktewater van de Rupel. Er zal dan ook een back-up variant moeten voorzien worden.**

BEZWAAR 2: OMWILLE VAN ‘SULFATEN’

Het dossier voor de omgevingsvergunningsaanvraag is gebaseerd op een saneringsnoodzaak vanwege het humaan toxicologisch risico van asbest in de bodem achter de woningen van de Bosstraat (voormalig asbeststort van 4,5ha) en omwille van

het verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel (OBBO, deel Beschrijvend Onderzoek, p.96-98).

Er is echter geen risico van verontreiniging van het Rupelwater door sulfaten die mogelijks uit de Kleiputten Terhagen in de Rupel zouden stromen. Dit wordt bewezen door:

1) GRACHT NAAST DE KAPELSTRAAT.

“De Kleiputten Terhagen wateren af in de richting van de gracht naast de Kapelstraat”(OBBO p.43, 84 en 85). “Er wordt in de gracht naast de Kapelstraat een gemiddelde waarde van sulfaten gemeten van 357mg/l “(OBBO p.88).

Relativiteit van de metingen in de gracht naast de Kapelstraat:

- een zevental woningen in de Kapelstraat, gelegen naast het kruispunt met de Bosstraat, richting Terhagen, en noordelijk van de Kapelstraat, zijn niet aangesloten op de openbare riolering en wateren af in de gracht naast de Kapelstraat. Uit die gracht werden de stalen genomen waarvan sprake is op p. 85-88 van het OBBO. De in de ‘gracht naast de Kapelstraat’ gemeten sulfaat-waarden kunnen hun oorsprong vinden in het huishoudelijk afvalwater van deze woningen !
- het gebeurt dat de klep van de buis die de afvoerbuis met het water van de gracht achter woning Kapelstraat 158 te Boom normaal gezien afsluit bij hoogwater in de Rupel, geblokkeerd is en niet meer sluit. Hierdoor stroomt Rupelwater bij springtij, landinwaarts en overstroomt de zone achter de woning Kapelstraat 158 in Boom, maar dikwijls ook de zone noordelijk van de Kapelstraat, waar hogervermelde gracht zich bevindt (mededeling van bewoners van huis Kapelstraat 197 en Kapelstraat 158 te Boom). Aangezien de Rupel een estuariene rivier is, komt op deze manier ook brak water terecht in de gracht naast de Kapelstraat. Zeewater bevat 2700 mg/l sulfaten. Instromend water van de Rupel in de ‘gracht naast de Kapelstraat’ kan zorgen voor een verhoogd sulfaatgehalte in die gracht.

Bijgevolg is het water in de gracht naast de Kapelstraat niet louter afkomstig uit de Kleiputten, maar eveneens van huishoudelijk afvalwater en meermaals per jaar van het brak water uit de Rupel. Aangezien zeewater ca. 2700 mg/l sulfaten bevat, zijn de analyse-resultaten van het water uit de gracht naast de Kapelstraat, waarvan sprake in het OBBO op p.85-88 vermoedelijk niet louter afkomstig uit het Kleiputten-gebied (projectgebied).

2) ONTGINNING WIENERBERGER.

De analyse (juli 2018) van het water dat uit de ontginning van Wienerberger in de Noordelijke Plas van het aanpalend natuurgebied van Natuurpunt overgepompt werd gaf

een gehalte van 4950mg/l sulfaten (“Inschatting van de ecologische potenties van de plassen ‘Natuurpunt-Terhagen’ “ UAntwerpen Rapport ECOBE 018-R228).

In de omgevingsvergunning MLAV1/1100000187 (8 september 2011) van Wienerberger nv staat: “Aangezien het geen sanitair of bedrijfsafvalwater betreft, zijn in principe geen lozingsnormen van toepassing. Toch bevat het water een verhoogde concentratie aan bepaalde stoffen. Dit komt omdat de Boomse klei van nature uit onder meer pyrieten bevat, die bij ontginning en contact met zuurstofrijk hemelwater zullen oxideren, waarbij een aantal stoffen oplossen in het te verpompen water. Verhoogde concentraties van ijzer, sulfaten, mangaan en nikkel werden vastgesteld in het opgepompte watermengsel van pomp P4. Voor ijzer en mangaan zijn geen milieukwaliteitsnormen (MKN) of

indelingscriteria opgenomen in bijlage 2.3.1 van Vlarem II.

Aangezien de gracht waarnaar het water overgepompt wordt, uitgeeft op de Rupel en deze ingedeeld is als ‘Overgangswater van het type zwak brak (oligohalien), macrotidaal laaglandestuarium (O1o)’, zijn ook voor sulfaten geen richtwaarden van toepassing.”

3) LOZINGSNORMEN PRAYON NV (RUISBROEK-PUURS) IN DE RUPEL.

Prayon Rupel beschikt over een lozingsvergunning voor sulfaten in de Rupel van 700mg/l met een lozingshoeveelheid van 1.752.000 m³/jaar. Omgerekend mag Prayon jaarlijks 8x de totale hoeveelheid sulfaten van de Kleiputten Terhagen in de Rupel lozen. In het OBBO van de Kleiputten wordt vastgesteld dat de invloed van deze lozing verwaarloosbaar is (p.88/117): *“Wanneer de gemiddelde concentratie van deze parameter vergeleken wordt met de gemeten waarden ter hoogte van de stroomafwaartse en stroomopwaartse meetpunten, mag geconcludeerd worden dat de lozing van dit sulfaatrijk water de kwaliteit van het water van de Rupel minimaal beïnvloedt.”*

4) UITSTROOM OPPERVLAKTEWATER VANUIT NATUURGEBIED ‘KLEIPUTTEN TERHAGEN TE RUMST (eigendom Natuurpunt Beheer vzw), oostelijk aanpalend aan het projectgebied.

De concentratie van sulfaat in het water dat vanuit het aanpalend gebied van Natuurpunt in de Rupel stroomt werd in maart 2018 gemeten t.w.v. 650mg/l. Het analyse-rapport concludeert (p.37): *“Op basis van de (beperkte) data kon geen indicatie worden gevonden dat het ecologisch functioneren door de massale aanwezigheid van zwavel (sulfaat) zou worden gestremd”*.

(Uit: “Inschatting van de ecologische potenties van de plassen ‘Natuurpunt-Terhagen’ “ UAntwerpen Rapport ECOBE 018-R228).

5) METINGEN SULFATEN HUISVUILSTORT ...?

Overzichtskaart met sulfaatgehalte (2011) en 2 tabellen uit BSP met 2016-metingen van sulfaten in P102 en P103.

OBBO p.97:

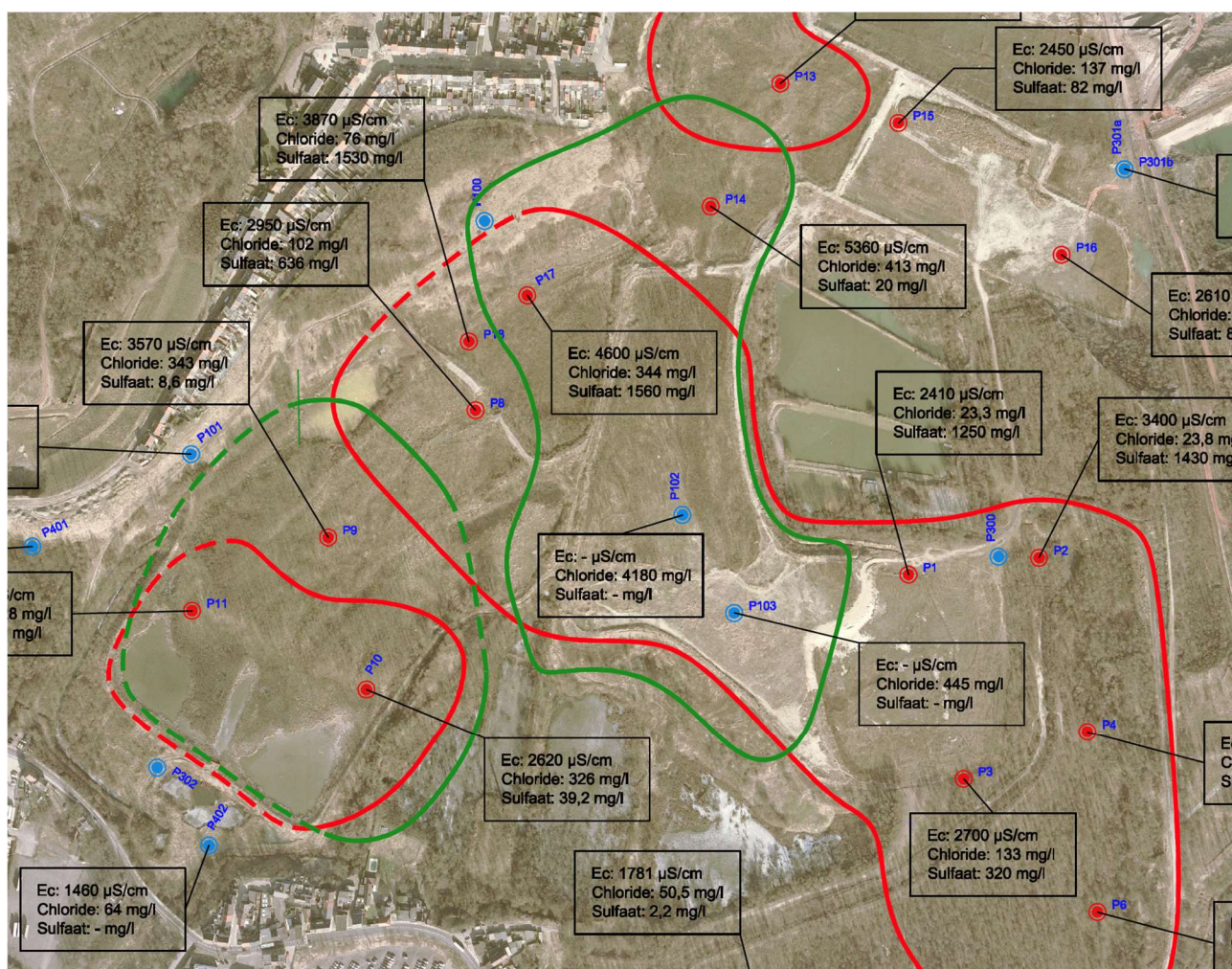
*“In het grondwater werden sterk verhoogde concentraties aan een aantal anionen en kationen aangetroffen. De zone, die samenvalt met **het stort met huishoudelijk afval, gedraagt zich min of meer als brongebied**. Verspreiding van sulfaat en andere ionen via het afwateringssysteem naar de Rupel is niet uit te sluiten, waardoor de kwaliteit van het oppervlaktewater kan beïnvloed worden. **Een verspreidingsrisico van sulfaat is dus niet uit te sluiten.**”*

Nochtans geven de analyses van de sulfaten in het huisvuilstort zeer lage tot geen waarden aan:

23 augustus 2013: P102 = 28mg/l en P103 = 130mg/l (drinkwaternorm = 250mg/l);

5 februari 2014: noch in P102, noch in P103 werden sulfaten gemeten;

21 september 2016: P102 = <1,5 mg/l en P103 = 46mg/l

Kaart met metingen sulfaten: P102 en P103 (huisvuilstort) = - mg/l !

Tabel 6: Analyseresultaten peilbuizen bemonsteringscampagne 21/09/2016.

Para-meter	Eenheid	Basiskwaliteits-norm oppervlakte-water	P1	P4	P18	P102	P103	P401	P402
SO ₄ ²⁻	mg/l	90	1.300	2.700	1.600	< 1,5	46	1.300	200
Cl ⁻	mg/l	120	22	70	93	3.630	4.820	87	62
As	µg/l	-	-	-	-	< 500	< 500	-	-
Cd	µg/l	-	-	-	-	< 40	< 40	-	-
Cr	µg/l	-	-	-	-	1.400	1.600	-	-
Cu	µg/l	-	-	-	-	< 500	< 500	-	-
Hg	µg/l	-	-	-	-	< 5	< 5	-	-
Ni	µg/l	-	-	-	-	820	800	-	-
Pb	µg/l	-	-	-	-	< 500	< 500	-	-

6. VEEL GROTERE VUILVRACHT SULFATEN IN DE RUPEL? DOOR OVAM TOEGESTAAN IN DOSSIER 19966 (RUISBROEK-PUURS).

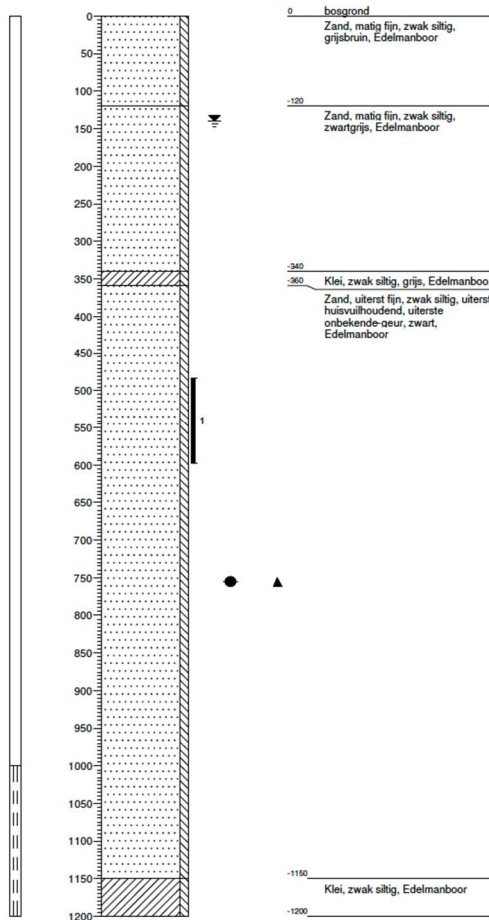
Naar analogie van een impact van sulfaat op de Rupel kan verwezen worden naar het gipsstort Polder de Hoeykens van 13 ha gesitueerd tussen de Gansbroekstraat en het Ooievaarsnest te Ruisbroek (Puurs) (OVAM dossiernr 19966). Voor deze gipsberg is aangetoond dat er een grondwaterpluim met sulfaat verspreidt. Deze pluim wordt verder stroomafwaarts gecapteerd door de bemaling van de Rupeltunnel (A12). Het water van deze bemaling wordt rechtstreeks in de Rupel geloosd. De vuilvracht aan sulfaat die op deze manier in de Rupel terecht komt, is vele malen hoger dan wat er via de gracht uit de Terhagen kleiputten verspreidt. Op basis van een uitgebreid beschrijvend bodemonderzoek met monitoring en grondwatermodellering is aangetoond dat er geen risico is naar het oppervlaktewater van de Rupel, waaruit besloten is dat er geen verspreidingsrisico van de gipsberg uitgaat, ook al komt er continu sulfaat van de gipsberg via de bemaling in de Rupel terecht.

7. VOORMALIG HUISVUILSTORT REEDS AFGEDEKT.

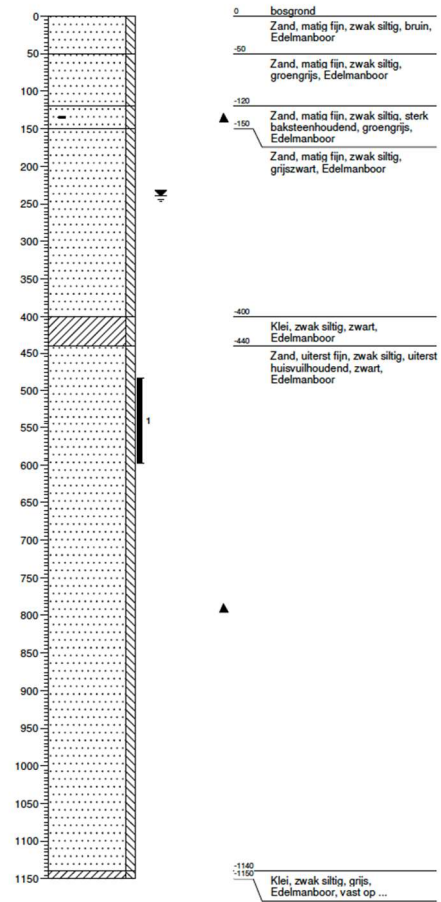
OBBO p.293/620: Uit het profiel van de twee boringen die op het voormalig huisvuilstort gebeurden blijkt dat het huisvuilstort afgedekt is met een laag klei van ca. 0,5m dikte waarop grond aangevuld werd met een dikte van 3,5m (P102) tot 4m (P103). Bijgevolg is het huisvuilstort afgewerkt zoals door VLAREM II wordt voorgeschreven. Nochtans werd het storten op deze stortplaats beëindigd in 1983 en moest het, strikt genomen, niet afgedekt worden volgens Vlarem II aangezien het beëindigen van het storten, dateert van voor 1995.

Boring: P102

X:
Y:
Datum: 6-8-2013
GWS: 140
GHG:
GLG:
Referentievlak3:

Boring: P103

X:
Y:
Datum: 6-8-2013
GWS: 240
GHG:
GLG:
Referentievlak3:

D.w.z. dat het huisvuilstort hydrogeologisch geïsoleerd is.

“De saneringsoplossing bestond uit een volledige isolatie van het afval op de site door het aansluiten van een technische afdichtlaag aan de natuurlijke afsluitlaag (Boomse Klei), conform VLAREM II. Bijkomend werden de risico's, gebonden aan de productie van stortgas en percolaat, vermeden door enerzijds het oppompen en zuiveren van het percolaat gedurende de sanering, anderzijds het opzuigen en affakkelen van het stortgas gedurende de saneringsoperaties en in de nazorgfase. “

(Uit: Studie ontvangende Groeve Begoput sept. 2021 - stortplaats Van den Bosch p.11/17)

Het huisvuilstort werd afgewerkt op dezelfde manier zoals hier beschreven voor het stort in de Begoput in Schelle. Naar analogie is dit huisvuilstort conform Vlarem II afgedekt en geïsoleerd.

8. INBO STUDIE KLEIPUTTEN IN SCHELLE.

In de INBO-studie “Advies bij de realisatie van een deponie in twee voormalige kleiputten te Schelle” INBO.A.3799 Auteur(s): Jo Packet, An Leyssen & Luc Denys (2019) staat op :

p.5: *“De hoge sulfaatconcentraties zijn kenmerkend voor de kleiputten in de regio en houden verband met de oxidatie van pyriet (zie 3.1.5) “.*

3.1.5 Zwavelproblematiek

Het hoge pyrietgehalte van de Boomse klei heeft een aantal potentiële consequenties voor de nutriëntenhuishouding en ecologische kwaliteit van de kleiputten.

Bij de oxidatie van pyriet (groveweg FeS_2) wordt sulfaat (SO_4) gevormd. Dit kan gebeuren in aërobe omstandigheden, met zuurstof, en in anaërobe omstandigheden, met nitraat als elektronenacceptor. In een carbonaatrijke bodem wordt het hierbij gevormd zuur gebufferd. Bij pyrietoxidatie komen tevens zware metalen vrij. In de kleiputten zal sulfaat met het (door contact met de Boomse klei sulfaatrijke) grondwater worden aangevoerd. Gezien het potentiële aanvoergebied klein is, is deze aanvoer vermoedelijk eerder beperkt. Daarnaast wordt het *in situ* gevormd, vooral daar waar klei (in het bijzonder nog niet 'uitgeloogd' materiaal) in contact komt met zuurstofrijk water.

Onder zuurstofarme omstandigheden benutten bodembacteriën sulfaat bij de afbraak van organisch materiaal. Daarbij wordt sulfide gevormd. Dit proces zal eerder in de diepste delen optreden. Sulfide bindt sterker aan ijzer dan fosfaat, zodat ijzersulfiden (FeS) gevormd worden en de oplosbaarheid van fosfaat toeneemt indien er geen overmaat ijzer aanwezig is om dit te binden. Fosfor is doorgaans het limiterende element voor de ontwikkeling van fytoplankton in het water en daardoor een primair aandachtspunt m.b.t. mogelijke eutrofiëring. Als er onvoldoende ijzer aanwezig is, kan bovendien de sulfideconcentratie (eerst in het poriewater van de bodem) zodanig oplopen dat voor planten en dieren toxische concentraties worden bereikt (Vermaat et al. 2012; Lamers et al. 2013). Naarmate het hypolimnion zuurstofarmer wordt zal dus de kans op sulfidevergiftiging en op eutrofiëring

p.1/23:

Hieruit blijkt duidelijk dat hoge sulfaatgehalten in het grondwater in de Rupelstreek, samenhangen met de aanwezigheid van Boomse klei. In het onderzoek in de Kleiputten Terhagen wordt dit enkel aangehaald in het rapport van het PIH uit 2008 (p.2). De hypothese dat het huisvuilstort brongebied zou zijn houdt daardoor geen steek. Een afdekking van het hele gebied met veel grond zal hierdoor bijgevolg ook geen oplossing bieden aan de uitloging van sulfaten uit het pyriet in de Boomse

klei, waardoor het verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel eeuwigdurend zal blijven. De voorgestelde saneringsvariant zal hieraan geen oplossing bieden, kan nu reeds geconcludeerd worden: die kost enkel veel geld en heeft een gigantisch negatief effect op fauna, flora en mens.

9) ANALYSE SULFAATGEHALTE MINERAALWATER CONTREX EN HEPAR.

In mineraalwater van het merk Hépar zitten 1530 mg/l sulfaten en in het merk Contrex zitten er 1121 mg/l sulfaten.

Volgens de conclusies van het OBBO, die herhaald worden in het BSP voor de Kleiputten Terhagen, moet het gebied gesaneerd worden omwille van het verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel. De mediaan die gemeten werd in de gracht naast de Kapelstraat, van waaruit het water van de Kleiputten Terhagen naar de Rupel stroomt, bedraagt 357 mg/l. Vergelijkend met het sulfaatgehalte in hogervermelde mineraalwaters, is de conclusie dat in de Kleiputten moet gesaneerd worden omwille van het verspreidingsrisico naar de Rupel, niet relevant en dus onjuist.

10) PIH-VERSLAG 2008 “INDICATIEF BODEMONDERZOEK”.

Op p.2 staat er: “De laag onder de Boomse Klei bestaat uit zeer kleiig zand. Het is siltig zand dat de indruk geeft lemig te zijn. Het heeft een zeer beperkte waterdoorlatendheid. Er kan weinig percolaatwater doorsijpelen naar de volgende aquifer in de onderliggende Zanden van Ruisbroek/Berg. Het meeste percolaatwater wordt, gezien de hoogteverschillen, eerder oppervlaktewater. De meeste oplosbare verontreiniging zal als oppervlaktewater naar het zuiden afstromen. Een deel van de verontreiniging kan opgenomen worden in het siltige leem.

De meeste verontreiniging komt van de Boomse Klei zelf (indien geen gestort materiaal).

Bijvoorbeeld de stoffen die uit de Boomse Klei kunnen uitlogen zijn Na, K, Ca, Mg, enz. De zware metalen As en Cd, zelfs een beetje Pb, F, ammonium en opgelost organisch koolstof.

Het pyriet kan oxideren tot er ijzer vrijkomt en sulfaat gevormd wordt (zeer zure oplossing in regenwater). Het ijzer kan eerst tweewaardig zijn en dus toxisch zijn voor planten.

De Boomse Klei bevat krijtlagen. Het krijt kan in contact met regenwater traag oplossen. De oplossing is zuur. Er kan eventueel plaatselijk P vrijkomen. De oxidatie van het vrijgekomen P levert fosforzuren tussenoplossingen.

Deze vaststelling komt niet in het OBBO aan bod, waardoor beweerd wordt dat “het huisvuilstort vermoedelijk de bron van sulfaten is” Dit had ook moeten gecheckt worden, ook in het BSP Partim I dat deel uitmaakt van deze omgevingsvergunningaanvraag.

11) “SULFATEN HEBBEN EEN POSITIEF EFFECT”.

In het Project-MER (PR2457) op p.201/1123:

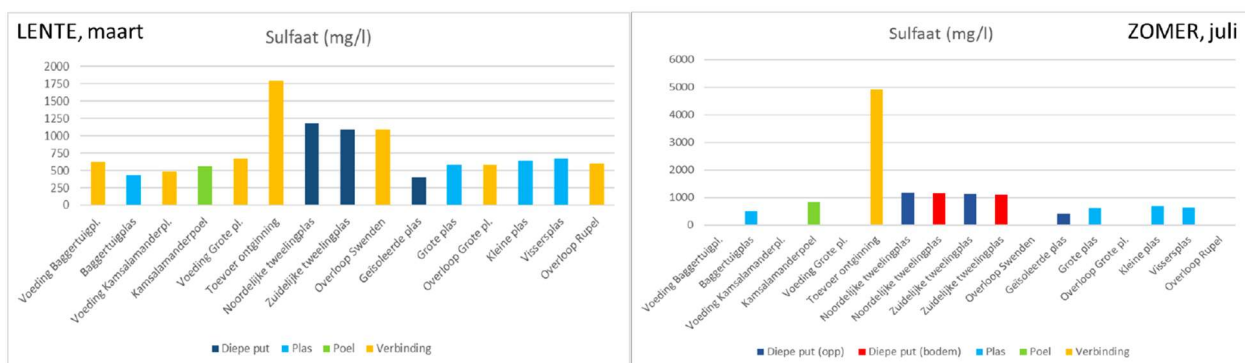
“Het rietmoeras zal vanuit het noorden gevoed worden door een klein beekje met een, naar inschatting beperkt debiet. Uit een éénmalige meting in het voorjaar van 2018 (Van Damme & Vergauwe 2019; ‘voeding baggertuigplas’) blijkt dit stroompje vrij ijzerrijk kwelwater af te voeren; het water heeft een vrij hoge geleidbaarheid en alkaliniteit, met hogere concentraties calcium, chloride en sulfaat. De nutriëntenconcentraties lijken mee te vallen (cf. ook de bepalingen voor de noordelijke plas in maart en juli door De Vos et al. (2020)). Een vrij constante voeding zou kunnen zorgen voor voldoende water en zou bovendien voor doorstroming kunnen zorgen van het systeem van noord naar zuid. Door een stuwsysteem aan de zuidkant van het moeras/plas-zone te voorzien kan het waterpeil worden ingesteld in functie van de doelen en het beheer (bv. maaien of ruimen). Zowel voor de ontwikkeling van de moerasvegetaties, als voor de kwaliteit van het water in het moeras, is de keuze van het substraat belangrijk. Hiervoor wordt best gekozen wordt voor gronden uit de Formatie van Kattendijk, cf. de studie van De Vos et al. (2020). Doordat de vegetatie in het moeras/plas-gebied relatief veel strooisel zal produceren, wordt er na verloop van tijd in grote delen een organisch pakket gevormd. **Gezien de aanvoer van vrij sulfaatrijk water (500 - 600 mg/L) is dit op termijn een ideale situatie voor de ontwikkeling van een sulfiderijke moeras- en waterbodem.** De opvulling van deze eutrofe centrale vijvers en omvorming tot nutriëntenarmer rietmoeras (een milderende maatregel onder de discipline Biodiversiteit) zal aanleiding geven tot een verbetering van de waterkwaliteit en aldus een verhoging van de ecologische potenties van dit nat biotoop (positief effect).”

Hieruit blijkt eens te meer dat de aanwezigheid van sulfaten geen negatief effect heeft op de plantengroei in het gebied.

12. ANALYSERAPPORT VIJVERS NATUURPUNT TERHAGEN.

“Inschatting van de ecologische potenties van de plassen ‘Natuurpunt-Terhagen ‘ (ECOB 018-R228) Stefan Van Damme en Donald Vergauwe.

p.28:

Figuur 15: Concentratie van sulfaat in de waterlichamen van Terhagen; Links: oppervlaktewater in maart 2018, rechts: oppervlaktewater in juli 2018 (11 gemeten lokaties). Diepe put = plas dieper dan 7m

“Op basis van de (beperkte) data kon geen indicatie worden gevonden dat het ecologisch functioneren door de massale aanwezigheid van zwavel (sulfaat) zou worden gestremd. De algenbloei was weliswaar laag, maar dat kan evengoed aan limitatie van nutriënten te wijten zijn dan aan intoxicatie door zwavel. In de Geïsoleerde plas was ook veel sulfaat aanwezig, en daar trad in juli weldegelijk algenbloei op. In de ondiepe Baggertuigplas werd een goede bedekking door macrofyten vastgesteld, en ook Kranswieren zijn in het gebied goed vertegenwoordigd. Amfibieën kunnen zich voortplanten in het sulfaatrijke water van de Kamsalamanderpoel. Zolang het systeem zuurstofrijk is wordt de vorming van giftige sulfiden geremd. Ook interne eutrofiëring ten gevolge van zwavel blijkt niet door te gaan. Fosfor was in het sediment aanwezig maar blijft daar zitten, gezien de quasi afwezigheid van fosfaat in het water.

Of hiermee uitgesloten is dat zwavel ook in de toekomst geen risico zal vormen is geen uitgemaakte zaak. **De dieptestalen van sediment toonden aan dat daar meer aanrijking van zwavel en ijzer was t.o.v. de ondiepe stalen. Dit suggereert de aanwezigheid van pyriet. In aanwezigheid van zuurstof kan pyriet ontbinden waarbij zwavelzuur ontstaat.** Voor vegetaties kan dit zwavelzuur nefast zijn. Het ganse complex is goed van zuurstof voorzien, ook in de diepte. Voorlopig lijkt dit geen problemen te geven. Bij een verondieping van een plas kan de Kamsalamanderplas model staan voor hoe een oeverzone zich kan ontwikkelen. Hierbij wordt aangenomen dat de bodem van de nieuwe oeverzone uit zand bestaat zoals de metingen van de overstromingszone verderop aangaven. Zuiver zand is weinig aantrekkelijk voor planten die hun voedsel via hun wortelstelsel uit de bodem moeten halen. Pionniersoorten, samen met al dan niet volledig submerse macrofyten die hun voedingsstoffen uit de waterkolom halen hetzij het sediment enkel gebruiken als hechtput, zullen initieel aanrijking brengen van organisch materiaal door primaire productie. Hierdoor kan een successie in gang gezet worden naar productievare vegetatietypes. De afbraak van organisch materiaal verbruikt zuurstof, hetgeen de lagere zuurstofconcentraties in de Kamsalamanderpoel kan verklaren. Maar hierin kan door de gradiënt van zuurstofrijke (water) en zuurstofarme niches (organische fractie in de bodem) een wisselwerking ontstaan die zwavel doet reageren naar toxische effecten toe. Echter, in zand zal zuurstof gemakkelijk doordringen, en zal mineralisatie de opbouw van anoxische detrituspakketten tegengaan. Dit zal het risico van zwavel weliswaar beperken, maar het kan ook de vegetatieve uitbouw van de oeverzone stremmen. De zandgroeve van Opgrimbie had alle troeven van waterkwaliteit en toch ontwikkelt zich er vooralsnog geen oevervegetatie. **Daarnaast speelt de factor doorspoeling een rol. Zwavelaanrijking kan worden geremd indien het sulfaat in de waterkolom kan doorspoelen naar de Rupel toe. Door herhaalde verdunning met regenwater zou de totale vracht aan zwavel in het gebied stilaan moeten kunnen afnemen, zeker indien zwavelhoudende lagen met meer inert materiaal zouden worden afgedekt ter ondieping van het systeem.** In die zin lijkt het het overwegen waard om niet alles te willen verondiepen, maar bijvoorbeeld de Tweelingplassen als potentieel doorspoelvolume te handhaven.

4 Besluit

Een verondieping van de plassen ten einde de ecologische potenties te verhogen, lijkt niet onmiddellijk gehypothekeerd te zijn door een risico van de zwavelcyclus. In tegendeel, het afdekken van zwavelhoudende bodemlagen zou het gebied mee kunnen helpen ontdoen van zwavel, mits een goede doorstroming behouden blijft.

De voorgestelde locatie om in te richten als nieuwe overstromingszone is geschikt bevonden. Er werd onbezoedeld zand aangetroffen waardoor het risico van toxische effecten vanuit de bodem sterk lijkt gereduceerd. Of de uitbouw van natuurwaarden in het schrale zand aan de wensen zal voldoen moet aangetoond worden door macrofyten-expertise.

Aanbevolen wordt om toch de Kamsalamanderpoel nader te karakteriseren, inclusief de bodem, aangezien deze poel model kan staan voor de beoogde ontwikkelingen via de verondieping.

Het materiaal waarmee de verondieping zal worden uitgevoerd, bevat best geen nutriënten. Zwavel of zouten, in beperkte mate, vormen minder risico gezien het feit dat het gebied nu reeds sterk is aangerijkt zonder ogenschijnlijke negatieve gevolgen”.

Hieruit blijkt eens te meer dat de aanwezigheid van sulfaten in het water van de Kleiputten, zijn oorsprong vind in de aanwezigheid van pyriet in de Boomse klei. Bovendien wordt hier bevestigd dat het aanwezige hoge gehalte aan sulfaten, blijkbaar GEEN RISICO inhoudt, noch voor de mens, noch voor fauna en flora.

13. INVLOED VAN SULFATEN-UITSTROOM UIT DE KLEIPUTTEN TERHAGEN OP DE KWALITEIT VAN HET WATER IN DE RUPEL.

Toelichting van Eric Struyf betreffende de saneringsplannen voor de Kleiputten Terhagen in Boom en Rumst.

“Er is een verspreidingsrisico voor sulfaat naar de Rupel. Deze resultaten maken een bodemsanering noodzakelijk.”

Althans, zo zegt de website van de provincie (www.kleiputtenterhagen.be).

De Rupel is een estuariene rivier. Dit betekent dat zij een grote invloed van het getij ondervindt. Zowat alle SO₄²⁻ dat we in de Rupel vinden, is gerelateerd aan de invloed van de (zoute) getijstroom, die inherent sulfaat meebrengt (zeewater bevat namelijk 2700mg/l sulfaten). De Rupel is een overgangswater. Voor dit type water is er geen sulfaatsnorm, net om die reden.

<https://navigator.emis.vito.be/mijn-navigator?wold=10071>

Sulfaat haalt concentraties tot 340 mg.L⁻¹ in de stalen die genomen werden in de gracht naast de Kapelstraat. Dit is inderdaad hoog. En toch.

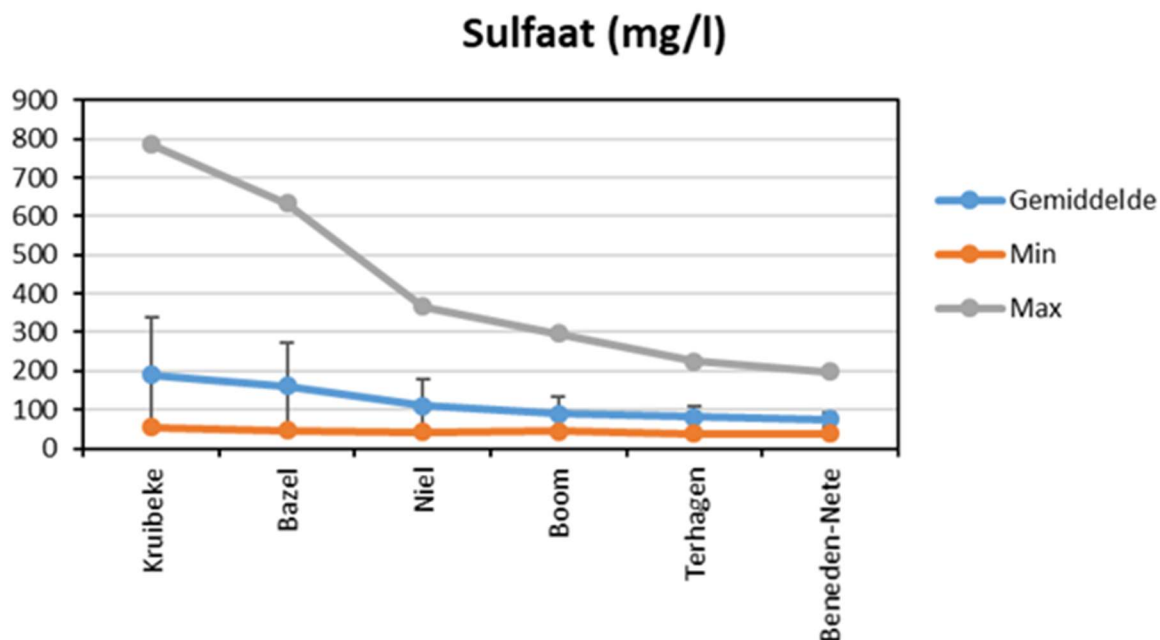
In de tabel hieronder vind je sulfaatwaarnemingen van het officiële OMES Schelde-estuarium (waartoe Rupel behoort) tussen 2014-2018 in de Rupel. Zoals je ziet zit daar, door de getij-invloed, een zeer grote variatie op. Het hangt af van wanneer je het staal neemt, en de stand van het getij, hoeveel sulfaat er is. Dit toont ook waarom een norm van 150 nonsens is voor de Rupel.

Parametername	Station	DistFrVliss	gemiddelde	StDev	Min	Max	aantal	campaigntype
Sulphate	Kruikebe	88.178	191	147	54	786	72	OMES monitoring
Sulphate	Bazel	91.825	160	114	46	634	59	OMES monitoring
Sulphate	Niel	97.495	110	67	43	367	72	OMES monitoring
Sulphate	Boom	100.455	89	42	44	296	72	OMES monitoring
Sulphate	Terhagen	103.638	81	29	39	224	70	OMES monitoring
Sulphate	Beneden-Nete	108.581	75	19	38	199	72	OMES monitoring

Het bizarste van al moet nog komen. Ik begrijp dat ze de 'toename' van 5.6 mg.L-1 als potentiëel, een indicatie voor input vanuit de Kleiputten beschouwen. Dit is mijns inziens nonsens. Dit is volledig te wijten aan de natuurlijke gradiënt die sowieso in de sulfaatconcentraties in de Rupel bestaat, louter door getij. Zie in tabel boven, van de instroom ter hoogte van beneden Nete tot in Niel is er een toename, gemiddeld, van 35 mg.l-1, louter door de stijgende mariene invloed...

Hieronder zie je dat nog even gevisualiseerd:

Het debiet van de Rupel ter hoogte van Boom schommelt tussen de 50 en 100 m3/s. Dat betekent op één dag 4-8 miljoen kubieke meter.

In het rapport staat dat het TOTALE 'met sulfaat' vervuilde volume slechts ca. 600 000 m3 is.

Als je dat afzet tegen een conservatief ingeschatte afvoer van minimaal 1,5 miljard m3 water in de Rupel in een jaar (in werkelijkheid is dit meer, en wordt getal verderop dus nog kleiner), als we rekenen dat de sulfaatconcentratie in het aanvoerwater uit de gracht ca. 4 keer zo hoog is als in de Rupel, dan betekent dit, dat de gracht maximaal 0.2 % van de totale stroom aan sulfaat door de Rupel kan leveren, als alle potentiële uitloogbaar sulfaat op één jaar wordt uitgelooft.

Berekening boven is snel en indicatief, en debiet klopt niet helemaal omdat we een getijrivier hebben, maar toont wel de verwaarloosbare natuur van de mogelijkesulfaataanvoer voor de Rupel.

Alvast wat sulfaten en risico voor de Rupel betreft, is dit behoorlijk bizar te noemen. Ik wil me niet uitspreken over andere elementen. Echter, als ik het goed begrijp, overschrijdt enkel sulfaat een norm. Ik begrijp niet goed waar ze vandaan halen dat sulfaat een

indicator is voor de andere 'polluenten'. Graag zou ik daar data van zien om dat te ondersteunen, maar ze zeggen zelf dat andere elementen geen normen overschrijden.

Ik denk dat dit wel nuttige info kan zijn. Ik vind het sulfaatverhaal behoorlijk bizar. Ik wil hiermee geen mening geven over het al dan niet zinvol zijn van de werken in de Kleiputten, daarvoor ken ik het dossier te weinig. Vanuit mijn expertise denk ik wel te kunnen stellen dat dit verhaal louter aan sulfaten ophangen, wetenschappelijk niet onderbouwd kan worden.

Eric Struyf, ecooloog.

14. 'De wet van de Kleiputten van Traag'.

In het OBBO wordt aangegeven dat het huisvuilstort 'brongebied' is van de sulfaten in de Kleiputten (OBBO p.97). Nochtans worden de hoogste sulfaatwaarden gemeten in punt P13, dat noordelijk van het huisvuilstort gelegen is. Aangezien de waterstroming in de Kleiputten van noord naar zuid verloopt, ligt P13 hoger dan het huisvuilstort. Bijgevolg loopt het water in de Kleiputten stroomopwaarts. Dat betekent dat de 'Wet van Newton' achterhaald is en vervangen zal worden door de 'Wet van de Kleiputten van Traag'.

15. STRATEGISCHE NOTA (1 augustus 2011, Technum-Tractebel).

p.56: *"In de kostenraming is geen back-up variant voorzien voor het reinigen van water vooraleer het in de Rupel geloosd wordt. Op basis van **beschikbare gegevens** zijn er namelijk **geen aanwijzingen dat het water van de afwateringsgracht (naast de Kapelstraat) de kwaliteit van het Rupelwater dermate beïnvloedt**".*

16. MEETPUNTEN IN DE RUPEL.

De '**beschikbare gegevens**' uit de cursieve tekst onder punt 15 hierboven, slaat op volgend uittreksel dat ook terug te vinden is in het OBBO (p.88): *"In tabel 49 zijn de gemiddelde concentraties aan sulfaat voor beide meetpunten en voor de afwateringsgracht (langs de Kapelstraat) opgenomen. Meetpunt 210900 bevindt zich stroomopwaarts van het studiegebied, meetpunt 210000 stroomafwaarts van het studiegebied. Uit deze cijfers kan geconcludeerd worden dat de impact van het met sulfaat sterk beladen water op de kwaliteit van het Rupelwater minimaal is. Het verschil tussen beide meetpunten bedraagt slechts 5,6 mg/l of komt overeen met een toename van 6,3%".*

In werkelijkheid liggen die twee VMM **staalnamepunten** 210900 en 210000 stroomopwaarts en stroomafwaarts **van Prayon nv** en niet van het projectgebied. Die gegevens komen uit het MER van 2011 van Prayon nv. De term "*Het studiegebied*" gaat dus over het gebied van Prayon nv in Ruisbroek-Puurs, en niet over de Kleiputten van Terhagen. De vaststelling dat "*het Rupelwater niet dermate beïnvloed wordt*" **slaat dus op**

de gevolgen van de **veel hogere lozingen van sulfaten door Prayon nv in de Rupel, en niet op de uitstroom van de Kleiputten Terhagen!**

Conclusie: de impact van de véél lagere uitstroom van sulfaten uit de Kleiputten Terhagen in de Rupel, is nog minder dan minimaal, in vergelijking met de lozingen van Prayon nv.

17. WEERGAVE VAN SULFATEN IN TABELLEN.

In het **Ontwerp BSP** (28/11/2018) op p.31-32 staat **Tabel 6 met als bovenste lijn de analyse-resultaten voor sulfaten SO₄ 2-**. In het rapport **Tractebel-Pollux Consulting** (11/06/2020) staat dezelfde tabel, maar werd de bovenste lijn met **sulfaten weggelaten**. De analyse-resultaten werden in het Pollux-rapport weggelaten omdat het gaat over de waarden van sulfaten in de peilbuizen op het huisvuilstort (P102 en P103), die zéér laag zijn. Hieruit blijkt namelijk dat het **huisvuilstort géén brongebied is van sulfaten!**

18. VMM-MEETPUNT NOORDELIJK VAN DE KLEIPUTTEN TERHAGEN.

In het **VMM-meetpunt 824/64/1 in de Nachtegaalstraat in Boom**, werden in de periode van 11 mei **2010 tot en met 23 mei 2019** analyses gedaan van het freatisch grondwater voor sulfaten. Van de 28 staalnames waren er **12 stalen** met een gemeten waarde voor **sulfaten boven de drinkwaternorm van 250 mg/l**.

MultigroeveMER Wienerberger Projectnummer 04/006238 van 29/01/2010:

p. 150: *“Het grondwaterpeil en kwaliteit van het freatisch grondwater (in Zanden van Berchem en quartaire afzettingen) wordt in de omgeving van het projectgebied van Rumst in twee locaties (ten noordoosten en noordwesten) opgevolgd sinds januari 2004. Analyseresultaten voor **beide meetpunten** wijzen toch op een **hoge waarde** (overschrijding richtniveau zoals opgenomen in VLAREM) van de elektrische geleidbaarheid, natrium, chloriden, **sulfaten (zelfs overschrijding maximaal toelaatbare concentratie in westelijke peilput)** en ammonium.”*

Dit bewijst de natuurlijke aanwezigheid van sulfaten.

BESLUIT:

De sulfaten in grondwater en oppervlaktewater in de Kleiputten Terhagen zijn, zoals typisch voor de Rupelstreek, afkomstig van het pyriet in de Boomse klei: ze zijn bijgevolg van natuurlijke oorsprong.

Gezien het voorgaande concluderen wij dat omwille van een “mogelijk verspreidingsrisico van sulfaten” geen sanering van de Kleiputten noodzakelijk is, in tegenstelling met wat in de rapporten van de omgevingsvergunningsaanvraag vermeld staat.

BEZWAAR 3 OMWILLE VAN AANWEZIGE NATUURWAARDEN.

1) PRMER-0494 p. 7.16. (Multigroeven MER: Groeves Wienerberger – Boomse Klei - Projectnummer: 04/006238 van 04/02/2011)

“Uit inventarisaties van de natuurvereniging Natuurpunt Rupelstreek (april-juni 2008) en het studiebureau Aeolus (2004) blijkt dat de verlaten Kleiputten van Rumst en Terhagen, grenzend aan het projectgebied van Wienerberger, een grote ecologische waarde hebben”.

“Het landschap op deze verlaten kleiputten bestaat grotendeels uit een rijke afwisseling van open en gesloten vegetatietypes, ontstaan na spontane natuurontwikkeling. Aan de randen op opgehoogde terreinen bevinden zich hoofdzakelijk glanshaverhooilanden, ruigten en struwelen van voornamelijk Berk en Wilg. In de niet-opgehoogde gebieden zijn naast nitrofiële elzenbroeken en –struwelen ook uitgestrekte rietkragen aanwezig naast vochtige graslandjes en (bloemrijke) ruigten. In en langs de visvijvers ontwikkelden zich soortenrijke water- en oevervegetaties. Het massaal voorkomen van grote brandnetel en braam in de diverse bostypes mag typisch genoemd worden. De grote soorten- en structuurdiversiteit van dit oude ontginningslandschap is van groot belang voor vele insecten, zoogdieren en vogels. Dit wordt ondermeer weerspiegelt in het aantal aan diverse broedvogelsoorten die men tijdens de inventarisatierondes kon waarnemen, zoals Dodaars, Boomvalk, Bruine kiekendief, Waterral, Steenuil, Ijsvogel en Sprinkhaanzanger. Ook verschillende vogelsoorten die een internationale en/of regionale bescherming genieten (Habitat- en Vogelrichtlijn, Vlaamse Rode lijst) komen voor in het gebied: Wielewaal, Gekraagde roodstaart, Nachtegaal, Blauwborst, Kluut, Zwarte specht, Oeverzwaluw, ... De kleiputten van Rumst en Terhagen tonen ook hun waarde als pleisterplaats voor soms zeldzame trekvogels. Waarnemingen van soorten zoals Krooneend, Zomertaling, Ooievaar, Grote zilverreiger, Zwarte wouw, Bokje, Houtsnip, Draaihals, Beflijster, Europese kanarie illustreren dit. De ligging van het gebied aan de Rupel is daar niet vreemd aan. Trekvogels volgen doorgaans trekroutes langs grote landschapselementen zoals rivieren.

Uit de soortendiversiteit blijkt dat de kleiputten van Rumst en Terhagen eveneens waardevol zijn voor waterjuffers en echte libellen. Hierbij zijn soorten als uurlibbel, Kanaaljuffer, Plasrombout en Bruine Korenbout interessante waarnemingen, waarbij Bruine Korenbout is opgenomen op de Vlaamse Rode lijst. Aangenomen kan worden dat het projectgebied Rumst na de ontginningsfase in dezelfde richting zal evolueren als de zuidelijk gelegen oude kleiputten van Rumst en Terhagen waarbij natuurlijke gradiënten (nat versus droog, open versus gesloten) een rijke soortendiversiteit zullen doen ontstaan. Dit wordt positief beoordeeld. Doordat het aantal waterrijke gebieden in het studiegebied aanzienlijk zal worden vergroot, kunnen zelfs kansen worden gecreëerd voor zeer zeldzame soorten als Bruine kiekendief, Porseleinhoen en Zwarte stern.

Wel dient vermeld dat het kappen van het berkenbos aan de westzijde van het ontginningsgebied kan impliceren dat verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast.”

Hieruit blijkt dat de Kleiputten Terhagen een grote ecologische waarde hebben. Toekenning van een omgevingsvergunning voor dit project zal een groot negatief effect hebben op fauna en flora en is dan een overtreding van art. 14 van het natuurdecreet (zorgplicht).

Uit de laatste zin van de aangehaalde tekst blijkt dat ook voor het aanpalend gebied, zijnde de Kleiputten Terhagen, een inventarisatie moest gebeuren van de mogelijke vleermuis broed- en nestplaatsen. Dit gebeurde noch in het kader van het Project-MER, noch in het kader van deze omgevingsvergunning-aanvraag.

2) EUROPESE BESCHERMING.

. Habitatrichtlijn

De zone waar de kadefaciliteiten gebouwd zullen worden is Europees beschermd door natura 2000 en valt binnen de grens van nabijgelegen 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent'. Dit betekent dat er volgens de Bodemdecreet-zorgplicht en volgens het Europees beschermingsbesluit, met alle middelen voor moet gezorgd worden dat dit gebied niet beschadigd wordt. Bijgevolg had hier een alternatieven-onderzoek moeten gebeuren: vlakbij is er bijvoorbeeld al een oude kade die als losplaats in aanmerking zou kunnen komen en die minder schade zou veroorzaken in het Habitatgebied van de Rupel. Zowel de biotoop als de beschermde soorten voor deze zones zijn beschermd. Wanneer de omgevingsvergunning wordt toegekend zal dit een groot negatief effect hebben op de aanwezige fauna en flora in de Kleiputten Terhagen en omgeving (ook in de Habitat zone van de Rupel).

. Buffergebieden

Het domein valt binnen het pleister- en rustgebied voor watervogels en steltlopers, binnen de 1 km voedseltrek en de 2 km slaapplaats- en broedkoloniebuffer van vogels, en eveneens binnen de pleister- en broedbuffer van de rivier. Ook voor deze zones geldt de zorgplicht (Natuurdecreet). Aan deze verplichting wordt niet voldaan wanneer de omgevingsvergunning wordt toegekend.

In het volledige gebied zijn talrijke waarnemingen gedaan van europees beschermde diersoorten als kamsalamander en rugstreeppad e.a.. Ook de biotopen van deze soorten zijn beschermd. Er werden kamsalamanders waargenomen op het huisvuilstort (Zone 2 in het projectgebied). Deze zone moet dus gevrijwaard worden. Dit gebeurt niet wanneer deze omgevingsvergunning wordt toegekend.

Aangezien de kamsalamander een europees beschermde soort is, mag er geen schade toegebracht worden aan deze soort, noch aan zijn biotoop. Toekenning van de omgevingsvergunning is in overtreding met zowel de belgische, de vlaamse als Europese natuurwetgeving.

3) ZORGPLICHT.

De zorgplicht voor de natuur (art.14 van het natuurdecreet) wordt in de aanvraag van de omgevingsvergunning door het opvullen van de kleiputten niet nageleefd omdat de schade aan habitats, ecosystemen, waterrijke gebieden, vegetaties, fauna, flora of kleine

landschapselementen kan vermeden worden aangezien er geen enkele noodzaak is om het gebied op te vullen voor een sanering.

Volgens art. 16§1 dienen dan ook alle vergunningsplichtige activiteiten die aangevraagd worden geweigerd te worden door de bevoegde overheid.

4) BESCHERMDE VEGETATIES.

Voor het vernietigen van beschermde vegetaties dienen ze overeenkomstig art 14§3 van het natuurdecreet voorafgaandelijk een ontheffing aan de Vlaamse Minister van Omgeving aan te vragen gezien het vernietigen ervan, verboden is. Deze beschermde vegetaties staan opgesomd in de aanvraag. Voor een wijziging van beschermde vegetaties wordt als reden foute informatie gebruikt, zijnde de saneringsplicht voor de sulfaten.

Bijgevolg dient deze aanvraag tot omgevingsvergunning te worden geweigerd.

5) BESCHERMDE DIERSOORTEN EN HUN HABITATS.

Het is verboden om de nesten van beschermde vogelsoorten of de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van andere beschermde diersoorten dan vogels opzettelijk te vernielen, te beschadigen of weg te nemen overeenkomstig artikel 14 van het Soortenbeschermingsbesluit. In dit project wordt voorgesteld dat de voortplantingsplaatsen van kamsalamander en andere salamanders met bodem opgevuld zullen worden voor ze eieren kunnen leggen: dit druist in tegen hogervermeld art.14.

Alsook voor de rugstreeppadden. Ook de in het gebied waargenomen vlindersoort 'Spaanse Vlag' is hierbij belangrijk, gezien deze op de habitatsoortenlijst van Europa staat.

Omwille van de wetgeving over voortplantingsplaatsen van beschermde diersoorten die hier aanwezig zijn, mag deze vergunning niet toegekend worden.

6) AANWEZIGHEID VAN WAARDEVOLLE NATUUR.

Zowel in de Groene Corridor als in de Kleiputten Terhagen werden tal van beschermde en bedreigde dieren en planten waargenomen. Het opvullen van de kleiputten betekent de totale vernietiging van deze biotoop.

1) *"Het gebied paalt aan het Habitatgebied Natura 2000 "SBZ-H 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' , zijnde de Rupel en zijn oevers. In deze zone wordt "een tijdelijke overslaginfrastructuur" gebouwd, zijnde de loskade voor het project. De prefabkade zal ingepland worden in een strook steenbestorting die voorzien zal worden op de oever en bodem van de Rupel. De dikte van de steenbestorting is 2 m, tot op -6 mTAW, over een horizontale breedte van ca. 40 m en een lengte van ca. 275 m."* Gezien de duur van het project (10 à 15 jaar) is dit geen tijdelijke ingreep. De bouw van deze kade heeft een langdurige, schadelijke impact op de natuur in deze Speciale Beschermingszone.

2) Het volledige gebied van de Kleiputten Terhagen staat op de recente Biologische Waarderingskaart aangeduid als waardevol tot zeer waardevolle natuur.

3) waarnemingen.be meldt dat zowel in de Groene Corridor als in de Kleiputten Terhagen tal van zeldzame, beschermde en bedreigde dieren en planten werden waargenomen:

- Vogelrichtlijnsoorten: roerdomp, ooievaar, woudaap, grote en kleine zilverreiger, slechtvalk, ijsvogel, blauwborst, wespandief, grauwe en bruine kiekendief, porseleinhoen,...
- Vleermuizen (habitatrichtlijnsoorten): kleine en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, rosse vleermuis, bosvleermuis (vleermuizen en hun verblijfplaats zijn wettelijk beschermd)
- Talrijke dag- en nachtvliners en libellensoorten met rodelijstcategorie (waaronder spaanse vlag)
- Verschillende amfibieën waaronder kamsalamander en rugstreeppad (habitatrichtlijnsoorten)
- Verschillende soorten orchideeën zoals bosorchis, gevlekte orchis, bokkenorchis (wettelijk beschermd)
- In februari 2020 werd in de Kleiputten Terhagen *Arthrhyphys analepta*, een niet-gelicheniseerde schimmel, na meer dan 150 jaar teruggevonden in Vlaanderen.

Het 'Grote Opvulproject' voor de Kleiputten Terhagen betekent de totale vernietiging van deze biotoop met alle fauna en flora, met onherstelbare schade voor deze soorten. Dit is een ontoelaatbare ecocide waarvoor hier een omgevingsvergunning aangevraagd wordt.

Volgens de wettelijk voorziene 'Zorgplicht' in het Natuurdecreet, mag men geen schade toebrengen aan de natuur indien dit kan vermeden worden.

Aangezien het verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel onbestaand is, is de saneringsverplichting zonder voorwerp en kan deze schade aan de natuur vermeden worden door het project niet uit te voeren.

7) BOSCOMPENSATIE.

In het INBO-rapport RUMBOOLAR (INBO 2020) staat:

*"De landschapsvisie voor het kleiontginningsgebied ging uit van een nabestemming als ecogolf na sanering van het projectgebied. Inmiddels is dit bijgesteld en zal het projectgebied na sanering en landschapsbouw een bos- en natuurgebied worden. Van het bos dat door de sanering gerooid moet worden, zal **22 ha bos ter plaatse worden gecompenseerd omdat het een minimum leeftijd heeft van tenminste 22 jaar.**"*

8) DOELSOORTEN VOOR DE KLEIPUTTEN TERHAGEN.

RUMBOOLAR (INBO 2020) p. 41:

Tabel 3.3 (uit Laurijssens & De Blust, 2012): Doelsoorten voor het ontginningslandschap te Boom – Rumst voor de nagestreefde doelbiotopen. In het 'kapstoksoorten', waarvan de ecologie goed gekend is en waarvan de habitateisen kunnen vertaald worden naar oppervlakte-doelen en inrichtingsmaatregelen.

Rumboolar p.90:

"De levende en dode bomen in het pionierbos hebben overwegend nog geringe dimensies

en bieden daarom slechts in beperkte mate broed- en nestgelegenheid aan hollenbewonende soorten.

De vleermuisensoorten die werden waargenomen in het projectgebied, foerageren wellicht in de gevarieerde groene omgeving en boven de waterplassen, maar het is weinig waarschijnlijk dat kolonies van boombewonende soorten (rosse vleermuis, bosvleermuis) in het projectgebied aanwezig zijn. Dat was ook reeds de conclusie van het natuurontwikkelingsplan, al wordt er op gewezen dat de potentie voor deze soortengroep zal toenemen naarmate het bos ouder wordt (Laurijssens & De Blust, 2012: 31).

Er had een inventarisatie moeten gebeuren van de boombewonende soorten en van de mogelijke broed- en nestgelegenheid.

Dit gebeurde niet in het Project-MER en een dergelijke studie maakt geen deel uit van de omgevingsvergunning-aanvraag.

“Van de 44 soorten die door Cornelis et al. (2009) werden opgelijst, zijn in het projectgebied slechts 5 waargenomen: ijle zegge, klimop, wilde kamperfoelie, wijfjesvaren en adelaarsvaren. Dit zijn relatief algemene soorten, die zich via de wind of met vogels kunnen verbreiden (uitgezonderd ijle zegge).”

“Ook de avifauna weerspiegelt het pionierkarakter van het bos: een aantal soorten zijn karakteristiek voor struwelen en halfopen parklandschappen: nachtegaal, zomertortel en gekraagde roodstaart hebben een voorkeur hebben voor dergelijke omgeving. Matkop, die verspreid in het projectgebied en daarbuiten is waargenomen, vereist zacht dood hout met kleine dimensies om in te broeden. Het grote aanbod aan kleine dode berken, die het resultaat zijn van een natuurlijke stamtalvermindering, zijn voor deze soort bijzonder gunstig.”

9) “RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN RUPELSTREEK” LAURIJSSENS EN DE BLUST INBO 2012.

“Grote delen van de voormalige ontginningsgebieden hebben een grote natuurwaarde. Er ontwikkelde zich een rijke afwisseling van open en gesloten vegetatietypes, ontstaan na spontane natuurontwikkeling op een gevarieerd antropogeen substraat. De grootste biologische en ecologische waarde hebben de kleiputten van Walenhoek en deze van Terhagen (ontginningsgebied tussen Boom en Rumst). De kleiputten zijn door hun ligging nabij het rivierengebied van groot belang voor avifauna en bieden grote potenties voor natuurontwikkeling. Bovendien zijn ze van groot sociaal-recreatief belang binnen deze sterk verstedelijkte en geïndustrialiseerde omgeving (Provincie Antwerpen 2011).

Aan de westkant van het projectgebied ligt een stedelijk groengebied (56.4) dat is opgebouwd uit verschillende onderdelen: (1) het provinciaal domein De Schorre, sterk gericht op recreatie en (2) het gebied van de Oude Kleiputten, dat gereserveerd is voor een golfterrein. De actuele natuurwaarde in deze laatste zone is hoog. Er wordt bij voorkeur voorzien in een invulling die de toegankelijkheid van het gebied verhoogt en waar mogelijk de natuurwaarden respecteert.

Via bovengenoemde Europese richtlijnen genieten sommige dier- en plantensoorten een strikte wettelijke bescherming in het hele Europese grondgebied, dus ook buiten de

afgebakende 'speciale beschermingszones'. Het gaat hierbij om soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Twee soorten uit deze lijst komen ook voor in het projectgebied te Boom- Rumst. Het betreft:

- Rugstreeppad*
- Kamsalamander*

Een belangrijk principe hierbij is dat niet enkel de soort op zich beschermd is, maar ook de voortplantings- en rustzones van de soort. De bescherming geldt dus daar waar de soort voorkomt. Er geldt een strikt verbod op het verstoren of vernietigen van bovengenoemde soorten en hun leefgebied. Elke lidstaat moet ervoor zorgen dat de bestaande populaties van deze soorten duurzaam behouden blijven of desnoods hersteld worden zodat een "gunstige staat van instandhouding" bereikt wordt. Beide soorten staan centraal bij het uitwerken van de ecologische visie voor het ontginningslandschap."

Uit dit INBO-rapport blijkt het grote belang van de aanwezige natuur in de Kleiputten Terhagen. Dit rapport dateert van 2012, wat betekent dat intussen de natuurwaarde er nog sterk op verbeterd is!

Daardoor is er eens te meer de verplichting om zorgvuldig om te gaan met de aanwezige natuur.

BEZWAAR 4: I.V.M. ASBESTSTORT.

Saneringswijze asbeststort.

In de 'Standaardprocedure Bodemsaneringsproject' (OVAM 2018) p.70/235: "Indien het bodemsaneringsproject wordt uitgewerkt voor meerdere verontreinigingsvlekken, moeten de relevante technieken per verontreinigingsvlek worden aangeduid. Er worden in functie hiervan bodemsaneringsvarianten per vlek uitgewerkt, voor zover deze uit andere bodemsaneringstechnieken bestaan."

Volgens het OBBO van de Kleiputten Terhagen, dat door OVAM conform verklaard werd op 9 maart 2015 zijn er twee verontreinigingsvlekken in de Kleiputten Terhagen aanwezig: het asbeststort naast de Bosstraat, en het huisvuilstort centraal in het gebied, dat brongebied zou zijn van een verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel.

In het 'Tussentijds Bodemsaneringsproject' dat deel uitmaakt van deze omgevingsvergunningaanvraag wordt er geen onderzoek gedaan naar relevante technieken per verontreinigingsvlek.

Voor het asbeststort zou dan immers onderstaande, voor de hand liggende en goedkopere afwerkingswijze kunnen voorgesteld worden.

Door EMIS-VITO wordt in het rapport 'Concept Horizontale top-sealing' de afdekking van het asbeststort als volgt beschreven:

"Bij weinig vluchtige en weinig wateroplosbare pollutie (sommige zware metalen, zware PAK,...) hoeft niet noodzakelijk een waterondoordringbare folie te worden toegepast maar kan worden volstaan met een geotextiel. In dit geval spreekt men van een leeflaag. De geotextiel wordt aangebracht als fysieke scheiding tussen verontreinigde en schone bodemlaag en wordt daarom ook 'signalisatiedoek' genoemd.

De dikte van de leeflaag hangt af van de terreinsituatie en de toelaatbare verhoging van het maaiveld. Doorgaans wordt een dikte tussen 0,5 en 1,5 m toegepast. Een dikkere leeflaag is noodzakelijk indien b.v. diepwortelende beplanting wordt voorzien."

Deze afdekkingswijze voor het asbeststort werd trouwens voorgesteld in het Kennisgeving-MER voor de Kleiputten Terhagen, van januari 2017.

Deze afdekkingswijze voor het asbeststort werd voor een kleine zone in 2013-2014 toegepast voor de aanleg van de servitudeweg achter de woningen van de Bosstraat en in 2019, in uitvoering van door OVAM opgelegde maatregelen om een kleine strook ('tussenzone') op het asbeststort af te dekken (geotextiel en 0,5m niet verontreinigde gronden).

BEZWAAR 5: RAPPORTEN DIE PLEITEN VOOR BEHOUD VAN DE NATUUR IN DE KLEIPUTEN TERHAGEN.

1) Omgevingsvergunning Wienerberger 8 september 2011 (MLAV1/1100000187/gvda).

p.5/39: *"6. In het richtinggevend gedeelte van het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan vinden we met betrekking tot het huidig ontginningsgebied als suggestie naar de Vlaamse Overheid: Het Vlaams gewest zal voor de ontginningsgebieden delfstoffenplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen opstellen. De gemeente geeft als suggestie naar de hogere overheid dat de huidige bestemming van de verlaten kleigroeven als natuurgebied in de toekomst met de ontginningen mee kan opschuiven naar het noorden. Naarmate de ontginning vordert kunnen de verlaten groeven benut worden voor natuurontwikkeling. Doorheen het gebied kunnen in de toekomst wandel- en fietspaden worden voorzien. Een gedeelte kan mogelijk als natuurreservaat worden ingericht.*

De gemeente wenst dan ook een realisatie van de nabestemming als natuurgebied met mogelijkheid tot de aanleg van wandel- en fietspaden en eventueel natuurreservaat. De concrete uitwerking hiervan dient te gebeuren via het overleg strategisch project kleiontginningsgebied Boom-Terhagen."

2) GROENGEBIED: GROENE LONG EN ONTSPANNINGSGBIED.

De Kleiputten Terhagen moeten als waardevol groengebied behouden blijven.

De Kleiputten Terhagen liggen op amper 15km van het Antwerpse havengebied, met een enorme uitstoot aan CO₂ en fijn stof. Bovendien is dit een gebied dat als **grote groene long tussen de A12 en E19 ligt**: snelwegen met veel CO₂ en fijnstof-uitstoot. Gezien de huidige klimaatproblematiek is het ontbossen van een dergelijk groot gebied in deze tijden ontoelaatbaar, met het oog op de leefbaarheid nu als in de toekomst.

Het gebruik van groengebieden in de afgelopen corona-periode heeft duidelijk aangetoond hoe belangrijk dergelijke groengebieden zijn voor ontspanning, ontstressen, sporten, wandelen, fietsen ... en dit voor alle leeftijdscategorieën. De kleiputten vormen nu een groene oase waar zowel de omwonenden als recreanten uit de ruimere omgeving de ruimte vinden om in een gezonde omgeving te bewegen. Gezien het nabijgelegen Provinciaal Recreatiedomein De Schorre zijn functie verliest gedurende bijna een kwart van het jaar (de maanden juni, juli en half augustus) vanwege Tomorrowland, dienen de Kleiputten als alternatief.

Het belang van dit gebied voor onze kinderen. Onderzoek toont aan dat, in de natuur spelen, van vitaal belang is voor de ontwikkeling van een kind. Het rust hen uit met de vaardigheden die nodig zijn om de toekomst van de mensheid aan te pakken, zoals emotionele intelligentie, creativiteit en het oplossen van problemen. Terwijl het gebruik van antidepressiva bij kinderen stijgt, zijn er steeds meer deskundigen, die zeggen dat natuur de geestelijke gezondheid van kinderen kan verbeteren. Vuil worden kan ook zorgen voor beter presteren op school. Als we kinderen de kans geven in de natuur te spelen, geven we ze niet alleen de mogelijkheid kennis te maken met de kleine en grote wonderen van de natuur, maar we stellen ze ook bloot aan goede bacteriën, parasieten en virussen, die onvermijdelijk een sterker immuunsysteem geven. Kinderen die nauwelijks in de natuur kunnen spelen, hebben een grotere kans op allergieën, astma en andere auto-immuunziekten. Enz, enz...

De 'nieuwe natuur' (!!!???) van het 'saneringsproject' (!!!???) zal het gekapte bos de eerste 50 jaar (of langer) niet evenaren. Bijgevolg wordt hier 2 generaties kinderen het recht ontzegd tot natuur in hun nabije omgeving en daarmee eveneens het recht op een betere ontwikkeling tot zowel fysisch- als psychisch gezondere volwassenen.

De overlast van zulke grootse werken en de langdurige hypothekering van de openbare ruimte die daarmee gepaard gaat, mag niet onderschat worden. En aangezien de noodzaak van deze sanering er eigenlijk geen is, is het onverantwoord om zowel omwonenden als de omliggende groene gebieden hiermee te belasten. Beperkt men de sanering tot wat écht nodig is, namelijk het saneren van het asbeststort, dan beperkt men ook de overlast.

BEZWAAR 6: WATERBUFFERING VAN DE KLEIPUTTEN TERHAGEN.

1) Effecten van de ophoging.

De huidige Kleiputten Terhagen vormen nu een gigantische waterbuffer. Het gebied is grotendeels bebost. De bladeren van de bomen zorgen voor evaporatie van de neerslag wanneer die erop valt, terwijl de bomen via hun wortels water opzuigen. De bomen slorpen meer water op dan strikt noodzakelijk voor hun stofwisseling: het water is het transportmiddel van voedingsstoffen. Bomen verliezen veel water door evapotranspiratie en zorgen hierdoor voor de luchtvochtigheid.

Door de ophoging van een groot deel Kleiputten Terhagen zal het regenwater zeer snel in zuidelijke richting afstromen, zeker wanneer er nog geen beplanting aanwezig is. Dan kan erosie en het afgespoelde slib, grote problemen veroorzaken in het afvoersysteem voor afwatering naar de Rupel.

Een groot deel van de buffering-mogelijkheden van de Kleiputten Terhagen verdwijnt door opvullen waardoor de negatieve effecten van wateroverlast nog versterkt worden.

Er werd in het 'Waterrapport' slechts rekening gehouden met een honderdjarige storm. De stormen van afgelopen zomer 2021 waren echter 350 à 400 jarige stormen. Het is duidelijk dat een dergelijk scenario realiteit kan worden, wat betekent dat er zeker onvoldoende buffer-capaciteit zal zijn. Hierdoor zal het volledige gebied, zowel in Boom als Rumst, tussen de Kleiputten en de Rupel overstroomd met alle desastreuze gevolgen vandie.

Bijgevolg wordt door de ontbossing en mega-aanvulling van de Kleiputten, een zeer reëel en groot risico geschapen op een gigantische calamiteit door overstroming.

De voorgestelde ophoging in de Kleiputten Terhagen is nefast voor de waterbuffering.

2) ONTBOSSING IS NEFAST VOOR WATERBEHEER.

In het rapport 'Waterbalans kleiputten Rumst' (IMDC 06/08/2019) staat: *"Verdichting, ontbossing en braak geven aanleiding tot verhoogde afvoercoëfficiënten. De grondwerken en braakliggend terrein geven aanleiding tot een verhoogde erosie en potentiële aanslibbing van de afvoerleiding".*

Gezien de grote neerslaghoeveelheid in de zomer 2021 in België, door klimaatopwarming, is er een reëel risico op overstromingen ten zuiden van de Kleiputten, dat nu reeds deels een overstromingsgevoelig gebied is. In dit rapport wordt rekening gehouden met de neerslaghoeveelheid van 'een honderdjarige storm'. De neerslaghoeveelheden in de zomer 2021 waren echter die van een 350-jarige storm. Dit potentiële risico bestaat dus. Er werd hiermee, in de studies over dit project, echter totaal geen rekening gehouden.

3) BEKKENBEHEERPLAN BENEDENSCHELDEBEKKEN.

Volgens 'Bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken' (depotnummer: D/2009/6871/006) is op dit moment waterbuffering noodzakelijk (p. 125-138), niet pas binnen 20 jaar!

Bij neerslag vangt het gebladerte van bomen en struiken een deel op en zorgen voor verdamping. Ook de wortels absorberen een deel van de neerslag. Ontbossing van het hele gebied heeft dus een sterk negatief effect op de waterbuffering-capaciteit van de Kleiputten Terhagen.

Nu bufferen de Kleiputten water maar door het aanleggen van een nieuwe morfologie, stroomt het water snel naar beneden weg en zeker zolang het niet begroeid is (dit staat vermeld in rapport 'Waterbalans Kleiputten Rumst' (IMDC p.51). Volgens het 'Bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken' zijn volgende punten zeer belangrijk:

- behoud van de bestaande waterretentie-mogelijkheden;

- behoud van de bestaande natuur die zorgt voor extra opvang van hemelwater en reductie door evaporatie;
- behoud van de vertraagde afvoer van hemelwater en bufferfunctie door behoud van natuurwaarden en waterconserveringsgebieden (valleigebieden).

De huidige situatie en morfologie van de Kleiputten Terhagen voldoet perfect aan dit Bekkenbeheerplan. Het plan om de Kleiputten Terhagen te ontbossen en met veel grond op te hogen daarentegen, gaat hier lijnrecht tegenin.

4) RISICO WATERBOM ZOALS ER WAS IN WALLONIË IN JULI 2021.

Bij extrapolatie van de neerslaghoeveelheid in Jalhay (België) gedurende 48u op 13 en 14 juli 2021, zou dit voor de Kleiputten Terhagen betekenen dat in het vijvergebied Ceuppens het normale waterpeil met 10m zou stijgen, na ophoging van het noordelijk ervan gelegen afstroomgebied zoals wordt aangegeven in deze omgevingsvergunnings-aanvraag. Dit betekent dat het gebied zuidelijk van de Kapelstraat eveneens zal overstromen: de voorziene afvoermogelijkheid naar de Rupel voldoet in dit geval niet meer (zie rapport IMDC 06/08/2019 onder punt 1 hierboven).

5) REEDS BESTAAND RISICO VOOR WATEROVERLAST IN BOOM EN RUMST.

MER Wienerberger 2011: deel 7 p.8: ***“Het milieubeleidsplan van de gemeente Rumst geeft aan dat wateroverlast steeds samengaat met hoge waterstand in Nete en Rupel (getijdenrivieren). De natuurlijke overstromingsgebieden werden veelal verkaveld. In plaats daarvan werd ofwel een bufferriool geplaatst (Terhagen) of een pompinstallatie aangebracht (Rumst). Gezien de steeds toenemende verharde oppervlaktes, het uitbreiden van de bebouwing en het opvangen van grachten in rioolstelsels, kregen vele plaatsen te kampen met steeds frequentere wateroverlast. Vooral Rumst en Terhagen delen dan meestal in de klappen gezien ze in een kom liggen en dus het water van hoger gelegen gebieden moeten opvangen en zo nodig bufferen. In de huidige situatie vormt het gebied ter hoogte van de bestaande kleiputten een grote opvangbuffer voor regenwater.”***

6) MERKENNIS 1713 WIENERBERGER 29/01/2010 p.156.

“Gezien de steeds toenemende verharde oppervlaktes, het uitbreiden van de bebouwing en het opvangen van grachten in rioolstelsels, kregen vele plaatsen te kampen met steeds frequentere wateroverlast. Vooral Rumst en Terhagen delen dan meestal in de klappen gezien ze in een kom liggen en dus het water van hoger gelegen gebieden moeten opvangen en zo nodig bufferen. In de huidige situatie vormt het gebied ter hoogte van de bestaande kleiputten een grote opvangbuffer voor regenwater.”

7) MERKENNIS 1713 WIENERBERGER 29/01/2010 p.157.

*“Ter hoogte van de oude kleiputten is de oorspronkelijke bodem verwijderd en ligt de zeer zware minerale klei aan het oppervlak. **Regenwater** infiltreert niet in deze bodems maar **stagneert in deze putten**. Het water dat in contact komt met de minerale klei (pyriet) verzuurt en verzilt. In de klei komen bovendien een aantal zware metalen voor die in oplossing komen in het regenwater (zie ook grondwaterkwaliteit: 6.1.6).”*

8) MERKENNIS 1713 WIENERBERGER 29/01/2010 p.149.

*“In de omgeving van de voorgestelde projectgebieden zijn **geen drinkwatervoorzieningen aanwezig**”.*

Dit betekent dat er geen water opgepompt wordt dat als drinkwater zal gebruikt worden.

Bijgevolg is het hanteren van de drinkwaternorm voor het sulfaatgehalte van het grondwater in het OBBO en het Tussentijds BSP onjuist gebruikt.

Deze vaststellingen maken duidelijk dat de voorgestelde ophoging in de Kleiputten Terhagen nefast is voor waterbuffering van het gebied. Door het verlenen van de omgevingsvergunning voor dit project zullen problemen door wateroverlast ontstaan.

BEZWAAR 7 : BELANG VAN DE HUIDIGE KLEIPUTTEN TERHAGEN.

1) HISTORISCH ERFGOED.

Het project voorziet wijzigingen die het typerende landschap zullen aantasten. Aanzienlijke effecten ten aanzien van het landschap en bouwkundig erfgoed zijn te verwachten. Het project zorgt voor aantasting van het typerend landschap door de aanleg van de voorziene

morfologie. Daardoor is er een onherstelbaar negatief effect op het historisch landschap indien dit project wordt uitgevoerd.

2) TUNNEL ONDER DE KAPELSTRAAT = ARCHEOLOGISCH

Nieuws

▼ Toon:

Voormalige baksteentunnels in de Rupelstreek in kaart gebracht

29.11.2017

Fietsbarometer gaat online

29.11.2017

6 000 fietsers per dag langs Grote Steenweg

28.11.2017

Provincie Antwerpen plant 9.374 m² bos

27.11.2017

Zoersel scoort 6,2 op 10 met fietsbarometer

22.11.2017

Provincie brengt bedrijven Kanaalkant en overheidspartners samen

22.11.2017

80 jaar KVDV gevierd met boomaanplant

20.11.2017

Gezocht: aannemer voor fietsostrade Antwerpen-Lier

08.11.2017

Presentaties fietstellers en verkeersonderzoek

06.11.2017

Werken nieuwe speeltuin Rivierenhof starten

30.10.2017

Provincie Antwerpen werkt aan slimmere mobiliteit

25.10.2017

Mededeling 86: Warmteverliezen in

Voormalige baksteentunnels in de Rupelstreek in kaart gebracht

29.11.2017

De Rupelstreek dankt haar identiteit aan haar geografische ligging naast het water en aan haar steenbakkerijverleden. De meer dan 40 oude tunnels zijn een belangrijk onderdeel van het landschap. Ze verbonden de kleiputten met de plaatsen waar de baksteen werd gevormd, gedroogd en gebakken. In opdracht van de provincie Antwerpen zijn die verschillende relicten in kaart gebracht. *Gedeputeerde Rik Röttger: "Na de inventarisatie van de tunnels is het nu zaak om de mogelijkheden tot herbestemming te onderzoeken. Laat ons enkele oude tunnels restaureren en nadien inzetten als ecologische of recreatieve verbindingen én als unieke landmarks voor de streek."*

Tunnel Kapelstraat Polder kant Rupel

In opdracht van de provincie Antwerpen, voerde het studiebureau *Omgeving* samen met Erfgoed & Visie een grondige studie uit van de tunnels in de Rupelstreek, periode 1890-1960. De studie kadert binnen het gebiedsprogramma Rupelstreek: ze inventariseert de verschillende relicten en onderzoekt de mogelijkheden naar herbestemming.

Naar boven

ERFGOED.

3.

In het kader van het project 'Inventarisatie van de steenbakkerstunnels in de Rupelstreek' (Provinciaal project, ondersteund met Europese subsidies). De tunnel onder de Kapelstraat ter hoogte van de 'Groene Corridor' wordt in dit project als uithangbord gebruikt maar zal door het project waarvoor hier de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, voor altijd verdwijnen.

Het vernietigen van deze tunnel, die de mooiste is in de Rupelstreek, getuigt van weinig respect en zorg voor ons archeologisch erfgoed.

3) VISVIJVER.

Ik teken bezwaar aan tegen de onteigening van de visvijver. Sinds veel jaren heeft de Koninklijke Maatschappij De Lustige Vissers vzw een visvijver in de Kleiputten in eigendom. In 2022 bestaat de visclub honderd jaar.

In het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Rumst (p.59) staat: *"Suggestie aan de hogere overheid: behoud van de aanwezige visvijvers"*.

Zelfs als er een saneringsnoodzaak voor het voormalige huisvuilstort zou bestaan, kan deze sanering gebeuren zonder de visvijver te onteigenen (zie 'Uitvoeringsvariant 1' in Kennisgeving-MER p.27).

In het Project-MER (PR2457) p. 44 staat: *"Na het resultaat van het participatietraject met omwonenden en met de betrokken stakeholders in het voorjaar van 2019, bleef enkel de huidige beschouwde locatie voor de nieuwe visvijver in de oksel van de Kapelstraat en de Bosstraat over als mogelijke locatie"*

De juiste beschrijving moet zijn: "Na het resultaat van de ontwerptekening door medewerkers van de provincie Antwerpen, na afsluiten van het zogenaamde 'participatietraject', was op dat ontwerp duidelijk te zien dat de project-partners gekozen hadden voor een locatie voor een nieuwer visvijver in de oksel van de Kapelstraat en de Bosstraat".

Red onze Kleiputten vzw, Actiegroep Leefmilieu Rupelstreek vzw en hun deelnemers aan het zogenaamde 'participatietraject' hadden in een open brief op 10 december 2018, al afstand genomen van wat door de provincie als zogenaamd "resultaat van de participatie" op 3 maart 2019 als eindresultaat werd voorgesteld.

Voor de visclub is dit een mooie plek voor sociaal contact. Ik teken bezwaar aan tegen de onteigening van de visvijver.

4) De Kleiputten Terhagen moeten als waardevol groengebied behouden blijven zoals ze nu zijn, zo staat in meerdere rapporten.

1) 'Bouwmeester scan: Boom eindrapport' Leo Van Broeck 2020

p.52: *"Daarbij moet niet vergeten worden dat de Rupel onderdeel is van het Natura 2000 gebied 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' waarop Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen van toepassing zijn. Beide richtlijnen vormen de pijlers van respectievelijk de stand van wilde vogels en de instandhouding van habitats en soorten (flora en fauna)."*

p.61: afbeelding 5: Fragment van de 'Overzichtskaart gebieden operationeel uitvoeringsprogramma' voor de Regio Antwerpse Gordel - Klein-Brabant - de ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos (2009): *"Walenhoek + Park van Boom + De Schorre + Kleiputten + Terhagen + Plantenhoek: behoud en versterken van natuurwaarden in Walenhoek en de Kleiputten Terhagen & behoud van de actuele natuurwaarden bij de ontwikkeling van het golfterrein Boom."*

2) PRUP startnota 2021.

p.72: *verstoring erfgoedwaarde van het landschap (Kleiputten).*

"Het project voorziet wijzigingen die het typerende landschap zullen aantasten. Aanzienlijke effecten ten aanzien van het landschap en bouwkundig erfgoed zijn te verwachten. Het project zorgt voor aantasting van het typerend landschap door de aanleg van de voorziene morfologie."

p.21 PRUP Startnota onder punt 4.1.: *“Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen: “Omwille van hun belang voor de stedelijke leefbaarheid moeten de stedelijke natuurelementen en randstedelijke groengebieden worden behouden en ontwikkeld.”*

p.24 PRUP Startnota: cursief bovenaan: *“ ... en het gebied van de Oude Kleiputten dat gereserveerd is voor een golfterrein. De actuele natuurwaarde is er hoog. Er wordt bij voorkeur voorzien in een invulling die de toegankelijkheid van het gebied verhoogt en waar mogelijk de natuurwaarden respecteert.”*

p. 28 PRUP Startnota: *“Specifiek over de kleiputten van Terhagen wordt in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan aangegeven dat de natuurwaarden moeten bewaard en versterkt worden.”*

p.31 PRUP Startnota: *“in het Ruimtelijk Structuurplan Boom staat: “In het structuurplan wordt nog aangegeven dat door actief natuurbeheer het complex van aaneengesloten kleiputten behouden en ontwikkeld moet worden.”*

3) Kennisgeving-MER 2017:

“De realisatie van het golfterrein worden bepaald door de hogere overheden. De zone voor golf wordt in het Vlaams golfmemorandum geselecteerd als een zone van Vlaams niveau. De gemeente geeft als suggestie aan het Vlaams gewest dat aandacht dient te gaan naar de hoge natuurwaarde van het gebied. Het uitgangspunt is een multifunctionele invulling van het gebied, waarbij moet worden verzekerd dat de wandelaars, vissers en andere zachte recreanten het terrein kunnen blijven gebruiken. De niet-bespeelbare delen (bv. bossen) dienen toegankelijk te zijn voor publiek. De gemeente geeft als suggestie aan het Vlaams gewest om de momenteel aanwezige visvijvers in het gebied te handhaven.”

4) Klimaatplan België 2019:

p.5: *“1.1.3 Overzichtstabel met de belangrijkste doelstellingen, beleidslijnen en maatregelen van het plan: LULUCF: 10.000 ha extra bos tegen 2030”.*

Een ontbossing van 50ha in de Kleiputten Terhagen is bijgevolg niet toelaatbaar.

5) Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen:

“Het projectgebied zelf behoort tot de Kleiputten Terhagen (50.1). In deze zone wordt gestreefd naar een behoud en versterking van de structuurbepalende natuurcomplexen, in samenhang met de cultuurhistorische en landschappelijke context. De natuurcomplexen worden recreatief gezoneerd, gericht op het vrijwaren van de kwetsbare natuurkernen en het ontsluiten van het gebied voor zacht recreatief medegebruik.” (PRMER-0494 p. 3-17)

6) Beleidsverklaring Luk Lemmens op 10 december 2019 voor de huidige legislatuur van het provinciebestuur:

“Volgens de Verenigde Naties is het beschermen van bossen en het herstellen van de natuurlijke ecosystemen het belangrijkste wapen in de strijd tegen biodiversiteitsverlies en de klimaatverandering bij de toekomstige voedselvoorziening en waterbevoorrading. Wij gaan daar twee acties ondernemen. We beschermen eenzelfde oppervlakte bos die onze provincie rijk is. Dat is 60.000 ha en 120 miljoen bomen. We doen dat overzees met een focus op ongestoorde primaire regenwouden”.

In de Kleiputten Terhagen doet het provinciebestuur echter het tegenovergestelde van wat het verklaarde in de beleidsverklaring.

7) Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Rumst:

p.13: *“Als gemeente in het buitengebied is het van belang dat de aanwezige aaneengesloten onbebouwde ruimtes gevrijwaard blijven van bebouwing of andersoortige ontwikkelingen. De groen- en natuurgebieden moeten maximaal behouden en waar mogelijk uitgebouwd worden.”*

“Het beheer van het waternetwerk moet de ruimtelijke functionering blijvend mogelijk maken: zorgen voor een goede waterkwaliteit, het behouden en eventueel herstellen van de natuurlijke loop, mogelijkheden voor waterberging, ... “

p.14: *“Nieuwe landschappen zijn landschappen die ontstaan zijn door grootschalige menselijke ingrepen, in tegenstelling tot traditionele landschappen. In Rumst zijn dit bijvoorbeeld de ontwikkelingen langs de N1, de concentratie van glastuinbouw, de ontginningsgebieden, etc. Deze nieuwe landschappen zijn even kenmerkend voor de gemeente als de traditionele landschappen. Er moet dan ook aandacht gaan naar de visuele aspecten van deze activiteiten.”*

p.15: *“Vanuit de omgevende open ruimte moeten natuurlijke elementen tot in de kernen doordringen. Op plaatsen waar dit reeds van toepassing is moeten deze elementen worden behouden en versterkt. Aanknopingspunten zijn de landelijke omgeving voor Reet, de Rupeldijk en de kleiputten voor Terhagen en de groene zone langs de Nete voor Rumst.”*

p.20: *“Tussen de voormalige ontginningsgebieden en de Rupel worden enkele robuuste **natuurverbindingen gevrijwaard** en gerealiseerd. Zo krijgen diverse fauna- en florasoorten optimale ontwikkelingsmogelijkheden en wordt de ruimtelijke samenhang van de groengebieden versterkt.”*

Uit deze items blijkt dat in het Ruimtelijk Structuurplan voor Rumst, overtuigend gepleit wordt voor behoud van natuur, groen en aanwezige recreatiemogelijkheden in de Kleiputten Terhagen , zoals het nu is.

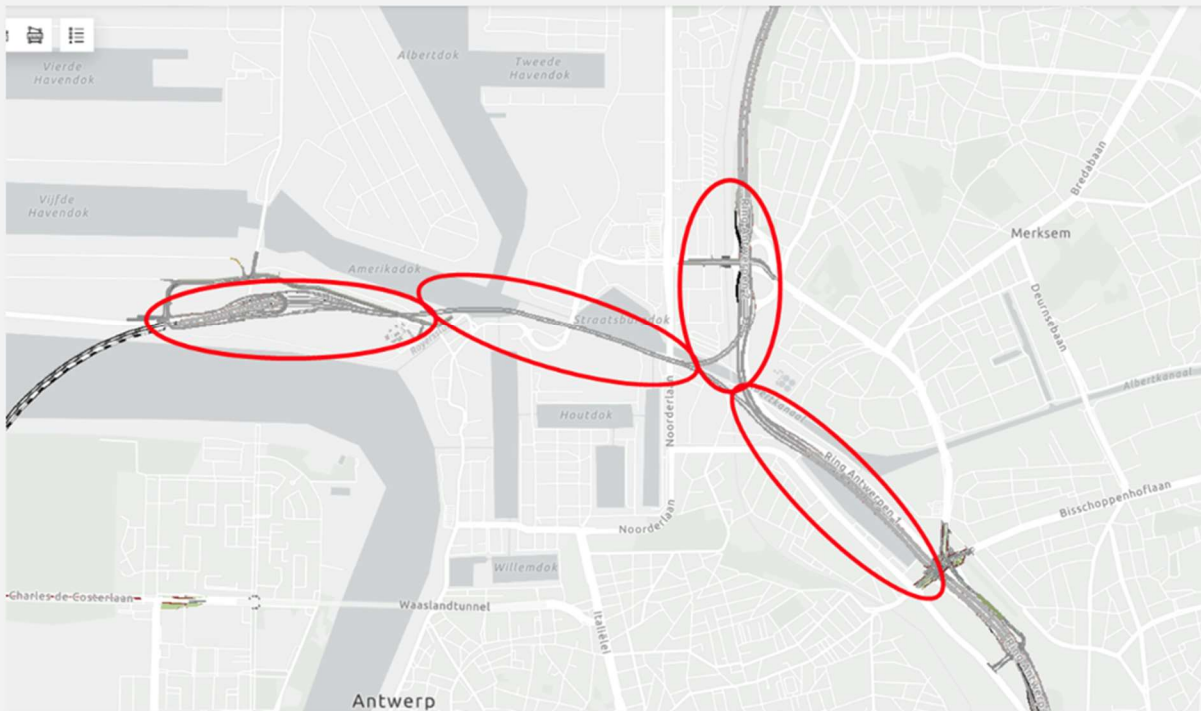
BEZWAAR 8: Project-MER.

1) Saliniteit.

In het INBO-rapport 'Rumboolar' (Project-MER bijlage K) wordt duidelijk gesteld dat saliniteit van de aangevoerde oosterweel-gronden problemen kan veroorzaken voor de flora. Dit zal zowel zijn voor de nog aanwezige flora ten zuiden van de ophogingen met deze gronden, als voor de nog aan te planten vegetatie op die aangevoerde gronden.

Op bijgaande kaart is aangeduid van waar de gronden voor de Kleiputten Terhagen zullen aangevoerd worden uit het oosterweel-project (https://kleiputtenterhagen.be/news_items/1305)

Vraag provincieraadslid Louis Schoofs over Oosterweelgrond

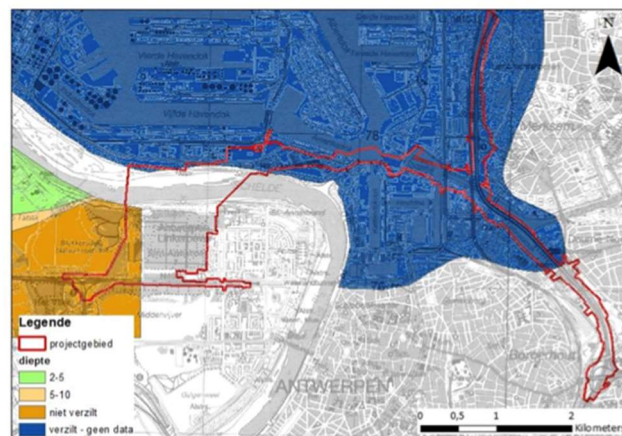

Het provincieraadslid Louis Schoofs diende onderstaande interpellatie in voor de provincieraad van 24 juni 2021:

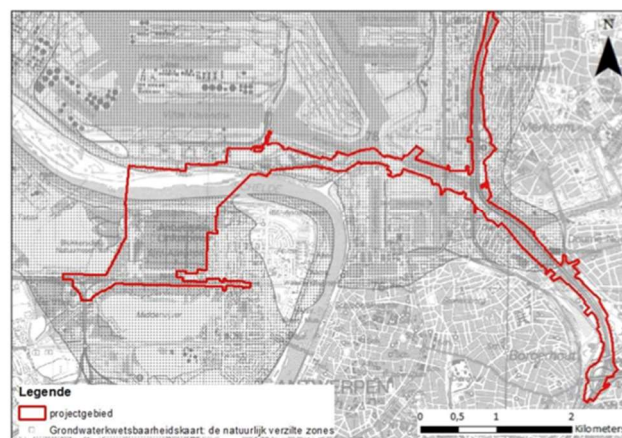
Op deze kaart uit het Project-MER PR2236 (Oosterweel verbinding te Antwerpen) 'deelrapport 12_grond- en oppervlaktewater' p.61 blijkt duidelijk dat het traject van waar de gronden zullen komen, in verzilt gebied ligt.

De aanvoer van gronden met een hoge saliniteit, afkomstig van de oosterweelwerken, zal een sterk negatief effect hebben op de aanwezige flora ten zuiden van de ophoging en eveneens op de spontane bebossing of aanplantingen op de nieuwe ophogingen met oosterweelgronden.

Hierdoor zullen er voor de plantengroei, zowel op de nieuwe morfologie als in het volledig zuidelijk ervan gelegen gebied, sterk negatieve effecten zijn: de aangevoerde gronden zijn immers 'zonevreemde gronden', die hier niet thuis horen.

Figuur 12-40: Verziltingskaart grondwater (bron: Geopunt)

Figuur 12-41: Grondwaterkwetsbaarheidskaart: de natuurlijk verzilte zones (bron: DOV)

2) BATNEEC-rapport uit het Project-MER (Bijlage B).

In het Kennisgeving-MER voor de Kleiputten Terhagen (PR2457) wordt op p.26 kort de uitvoeringsvariant 1 beschreven, waarbij binnen de dijken van het huisvuilstort afgedekt wordt. Deze variant wordt in het BATNEEC-rapport (Bijlage G van het Project-MER) niet meer besproken, laat staan bestudeerd, niettegenstaande het duidelijk is dat de kostprijs

en negatieve effecten voor het gebied, bij uitvoering ervan, veel minder zouden zijn dan in het Project-MER beschreven wordt.

Dit eerder minimaal alternatief werd bestudeerd in 2015, aangezien het gepresenteerd werd bij OVAM op 21 oktober 2015, en over deze presentatie een verslag bestaat, waarin melding gemaakt wordt van de multicriteria analyse van drie varianten.

Dit betekent dat de BATNEEC-analyse die van het Project-MER als bijlage B deel uitmaakt, onvolledig is omdat de hoger vermelde variant er niet meer in besproken wordt.

3) Plannen voor een ‘Bosstraatbalkon’.

In de ‘Richtlijnen Milieueffectrapportage Sanering en verondieping ontginningsgebied Rumst’ staat op p.8: *“Met betrekking tot de discipline landschap:*

Visuele impact:

- *Vraag om de zichten vanuit de Bosstraat te behouden indien mogelijk (er zou zicht zijn op het Atomium)”*

Bij nazicht van de plannen van de toekomstige morfologie blijkt dat er net achter de gracht van de servitudeweg, pal achter de woningen van de Bosstraat, kant met even huisnummers, een ophoging komt van 2m hoog. Deze loopt door vanaf ongeveer de bakkerij Apers, tot het einde achter woningen Bosstraat 220-230, over een breedte van ongeveer 30 meter. Dan volgt er opnieuw een ophoging van 4m hoog tot 34m TAW, waardoor er een berm ontstaat. De bovenkant van deze berm ligt 6 à 7m hoger dan het niveau van de tuinen en de servitude weg van de Bosstraat-woningen over een lengte van ongeveer 300m. Bovenop deze berm worden bomen aangeplant of worden bomen voorzien door spontane bebossing. Dit betekent dat het prachtige uitzicht dat ze er nu hebben, voor bijna alle Bosstraat-woningen (oostkant) teniet gedaan wordt.

De aanleg van deze berm (‘Bosstraat-balkon’) achter de woningen, met bomen er bovenop, zal elk vergezicht dat de bewoners er nu hebben, teniet doen. Dit druist regelrecht in tegen de Kennis-MER-richtlijn om dit uitzicht te behouden.

4) HYDROGRAFISCHE STUDIE ONTBREEKT IN HET PROJECT-MER.

Vanaf p. 194 is er in het Project-MER een korte bespreking van de Hydrografie van het gebied, maar er worden geen analyses, metingen, tabellen en beschrijving van onderzoeksdaden in vermeld. Er wordt wel onderaan p.197 het bestaan van een “waterhuishoudingsstudie van IMDC (2019)” in vermeld, maar van deze studie ontbreekt verder ieder spoor in dit Project-MER.

Gezien de impact van de uitvoering van deze mega-ontbossing en het creëren van de nieuwe morfologie een gigantische impact zal hebben op de waterhuishouding, met zeer sterke negatieve effecten op het gebied, de omgeving, fauna en flora en niet in het minst op mensen, bewoning en bedrijven in dit gebied, is de aanwezigheid van deze studie in het Project-MER onontbeerlijk.

Het ontbreken van de hydrografische studie in het Project-MER is een groot hiaat in dit MER. De omgevingsvergunning voor dit project,

zonder dat de hydrografische studie in het Project-MER vervat zit, moet bijgevolg geweigerd worden.

5) NULALTERNATIEF.

In het Kennisgeving-MER (PR2457) wordt dit als nul-alternatief beschreven:

“Een nulalternatief is de meest waarschijnlijk te achten ontwikkeling die zal plaatsvinden in geval het project niet wordt uitgevoerd. Voor dit project betekent dit dat er geen verondieping van de voormalige kleigroeve zal plaatsvinden. De sanering door afdekking zal wel uitgevoerd worden aangezien dit vanuit het Bodemdecreet verplicht is. In het nulalternatief zal de herbestemming met andere woorden moeten gerealiseerd worden op een gesaneerd terrein maar zonder herstel van de oorspronkelijke topografie doch op en tussen 2 afzonderlijke afgedekte stortplaatsen.

Relevante effecten van het nulalternatief zullen bij de betreffende disciplines in het project-MER op een kwalitatieve wijze worden toegelicht.”

Op p. 26 en 27 van het Kennisgeving-MER worden alternatieven besproken, waaronder de variant 1, die ook besproken werd op de bijeenkomst met OVAM op 21 oktober 2015.

Uit de beschrijving van deze variant kan opgemaakt worden dat het hier gaat om het nulalternatief, zowel qua voorgestelde saneringsmethode als qua kostprijs.

Dit voorstel wordt echter totaal niet meer besproken in het uiteindelijke Ontwerp- en Tussentijds BSP, dat ook deel uitmaakt van het goedgekeurde Project-MER.

Integendeel, als nul-alternatief wordt in het Tussentijds BSP (Project-MER) de variant 3 aangewezen die in heel wat opzichten zeer sterk afwijkt van de nul-variant uit het Kennisgeving-MER.

M.a.w. het nul-alternatief uit het Kennisgeving-MER wordt in het Project-MER totaal niet meer besproken, niettegenstaande dit in het Kennisgeving-MER zo was voorgesteld en voorzien.

Dit is een zeer belangrijk hiaat in het goedgekeurde Project-MER.

HIATEN IN HET MER-ALTERNATIEVENONDERZOEK (PROJECT-MER PR2457 P.41-54)

CONCLUSIE AANGAANDE SANERINGSVERPLICHTING.

(zie ook conclusie ‘bezwaar-1-saneringsnoodzaak’)

Uit de ‘Kritische noot over het ‘Tussentijds Bodemsaneringsproject’ (zie bezwaar-1-saneringsnoodzaak) en de analyse aangaande sulfaten (zie bezwaar-2-sulfaten) is er een urgente saneringsnoodzaak voor de zone met het asbeststort, maar is de saneringsnoodzaak omwille van het verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel eigenlijk ongegrond en dus zonder voorwerp. Er kan voor de zone met het voormalig huisvuilstort, gekozen worden voor een monitoring van het uitstromend water uit de Kleiputten (Gracht naast de Kapelstraat), van het aanwezige grondwater in het voormalig huisvuilstort en van het water dat in de Rupel aanwezig is (analyse van het Rupelwater op aanwezigheid van sulfaten vòòr de wateruitstroom uit de Kleiputten Terhagen en net na de wateruitstroom uit de Kleiputten). Er kan een back-up variant voorzien worden voor het geval er te hoge sulfaatwaarden gemeten zouden worden.

Het opstellen van een nieuw BSP in deze zin zal veel meer overeenkomen met de voorschriften van ‘De Standaardprocedure BSP’ dan nu het geval is.

De wijze van saneren zoals in het Tussentijds BSP voorgesteld wordt, werd nog niet goedgekeurd door OVAM. Er is wel een schrijven van OVAM van oktober 2020, maar dat heeft geen juridische waarde omdat het BSP nog niet afgewerkt is. Ook voor de plaats waar de kade aan de Rupel, in Habitatgebied aangelegd wordt zijn er alternatieven (voorstel INBO in Passende beoordeling). Die werden niet besproken in het Project-MER.

Volgens het Soortenbesluit moeten de alternatieven onderzocht worden in het MER: dit gebeurde niet. Dit is in strijd met art.4.3.7.§1.4 .

Er werd ook geen reden van groot dwingend belang aangetoond.

Volgens art. 20 van het soortenbesluit moet er voor Habitatgebied een ADC-toets opgemaakt worden. Deze ontbreekt hier ook.

BEZWAAR 9: KWALITEIT AANGEVOERDE GRONDEN

1) VERONTREINIGING.

Uit het Project-MER Oosterweelverbinding (PR2236) blijkt dat er op het deel van het oosterweel-traject, van waar de gronden zullen aangevoerd worden naar de Kleiputten Terhagen, meer dan 40 sites liggen die een bij OVAM gekende saneringsverplichting hebben. Het bodemdossier met OVAM-kenmerk 732 betreft de verontreiniging van de 3M-site met PFAS. Dit wordt ook in het rapport van Griet Van Gestel en Nele Bal "Onderzoek naar aanwezigheid van PFAS in grondwater, bodem en waterbodembodem ter hoogte van risicoactiviteiten in Vlaanderen" (2018) vermeld, waaruit af te leiden valt dat er een grote PFAS-verontreiniging is in de Schelde ter hoogte van het bedrijf 3M, waar baggerslib zal verwijderd worden op de plaats waar de oosterweel-tunnel zal geplaatst worden, en eveneens in de zone waar de toegangssleuf tot de Scheldetunnel zal gegraven worden. Staalanalyses (Technisch Verslag Linkeroever) tonen aan dat vervuilingsswaarden in het slib tot 90x de maximum norm bedragen.

Manu Claeys (voorzitter burgerbeweging StRatenGeneraal en lid van de Raad van Bestuur van Lantis) bevestigde ons dat er sinds verschillende jaren over gesproken wordt om de gronden van de toegangssleuf tot de tunnel, op Linkeroever, te bergen in de Kleiputten Terhagen, onder de HDPE-folie die voorzien wordt om de stortplaatsen van asbest en huisvuil, af te dekken.

In het ProjectMER Oosterweelverbinding (PR2236) deel 11 p.20 staat: "Voor het opvullen van een vergunde groeve of graverij, vergund volgens rubriek 60 van bijlage 1 Vlarem II, kunnen verhoogde concentraties aanvaard worden mits studie ontvangende groeve". De Kleiputten Terhagen vallen hieronder.

Dat betekent dat er onder de folie op de voormalige storten, andere dan zuivere gronden kunnen geborgen worden. Omwille van de daarmee gepaard gaande risico's kunnen wij daar niet mee akkoord gaan.

Uit het INBO-rapport RUMBOOLAR blijkt dat 40% van de aan te voeren gronden van antropogene oorsprong zijn: d.w.z. van de bovenste lagen, waarin de gronden van de saneringsplichtige sites vervat zijn, die wij onder geen beding willen.

2) SALINITEIT.

In het INBO-rapport staat ook dat de aangevoerde gronden een hoog gehalte aan zout (saliniteit) zullen bevatten, waardoor de herbebossing mogelijks één of meerdere jaren uitgesteld zal moeten worden.

Zowel voor de nieuwe beplanting, al dan niet spontaan, zal dit een groot negatief effect hebben. Ook de nu nog aanwezige beplanting, zuidelijk van de zone waar het project uitgevoerd wordt, zullen negatieve effecten van de saliniteit ondervinden. Zout lost immers gemakkelijk op en zal dan meestromen met het grondwater naar de lager gelegen zones, richting Rupel.

3) BASISCH KARAKTER DER AANGEVOERDE GRONDEN.

In het INBO-rapport staat ook dat de hoge zuurtegraad ($\text{pH} > 8$) van de formaties van Lillo en Kattendijk de plantbeschikbaarheid van bepaalde macro- en micronutriënten kan beperken, wat zal vastgesteld kunnen worden door gebreksverschijnselen op bladeren van bomen en struiken, zoals o.a. vergeling en bladverbranding.

Uit het INBO-rapport blijkt dat 70% van de aangevoerde grond afkomstig zal zijn van die Formaties van Lillo en Kattendijk. Dit betekent dat de kans zeer groot is dat veel planten, bij herbebossing maar ook de nog aanwezige planten in de zuidelijke zone, hieronder zwaar te lijden zullen hebben. Er zullen bijgevolg sterke negatieve effecten uitgaan van die 70% van de aangevoerde gronden.

4) SANERINGSPLICHTIGE SITES OP HET OOSTERWEEL-TRAJECT.

Pal op het Oosterweel-traject liggen meer dan 40 saneringsplichtige sites. Aangezien minstens 40% van de aangevoerde gronden van antropogene oorsprong zijn, is de kans reëel dat deze gronden ook naar de Kleiputten Terhagen gebracht worden.

Gezien de stortgeschiedenis in het verleden van de Kleiputten in de Rupelstreek, kunnen we hiermee niet akkoord gaan.

5) CHROOM HOUDENDE GRONDEN VAN HET OOSTERWEEL-PROJECT.

Uit de rapportage in het INBO-rapport RUMBOOLAR (2020) blijkt dat hoge chroom-waarden voorkomen zowel in de Formatie van Berchem als in de Formatie van Boom. Ook als het hier gaat om het niet giftige Chroom III, is het waarschijnlijk dat dit zal oxideren naar Chroom VI.

Chroom VI verspreidt zich heel gemakkelijk en snel en is bovendien giftig en kankerverwekkend.

Oxidatie zal immers gebeuren door de blootstelling aan zuurstof.

25% van de aangevoerde gronden zullen van de Formatie van Berchem en Boom zijn, zo wordt vermeld in het INBO-rapport. Doordat de gronden ettelijke keren zullen vergraven en omgeschept worden, bij uitgraven, meerdere keren laden en lossen, en het uitrijden,, nivelleren, aandrukken ... krijgen die gronden tal van mogelijkheden om met lucht (zuurstof) in contact te komen en te oxideren.

Bovendien blijkt de pH-waarde hoog te zijn ($\text{pH} > 8$) waardoor de oxidatie-reactie nog bevordert en versterkt wordt.

Vandaar dat wij dergelijke gronden niet in onze Kleiputten willen hebben.

6) VERHOOGDE SULFAATWAARDEN IN DE OOSTERWHEELGRONDEN.

In het INBO-rapport staat dat alle tertiaire gronden van het oosterweel-traject, een hoog gehalte aan sulfaten hebben. Vooral Boomse klei en Veengrond spannen de kroon met zeer hoge sulfaat-gehaltes.

Ook al zal slechts 4,5% van de aangevoerde grond Boomse klei zijn, het aanvoeren van een verontreiniging, i.c. sulfaten, waarvoor in de Kleiputten Terhagen een saneringsverplichting geldt, is een brug te ver.

Vandaar dat wij ook deze oosterweelgronden niet willen in onze Kleiputten.

Omwille van al deze redenen willen wij eveneens dat er GEEN gronden, afkomstig van het oosterweelproject, in onze Kleiputten Terhagen zouden geborgen worden. Wij vragen bijgevolg dat de omgevingsvergunning niet toegekend wordt.

BEZWAAR 10. BEZWAREN OVER HET ADMINISTRATIEF DEEL.

1) Reglement Kleiputten Terhagen.

Op de provincieraadszitting van Antwerpen op 24 juni 2021 werd het 'Reglement van de provinciale eigendommen Kleiputten Boom-Rumst / Terhagen' goedgekeurd met 35 stemmen vòòr en één onthouding.

In artikel 9 werd hiertoe speciaal de zin opgenomen: **"In het gebied is het verboden grond, zand, hout of bladgrond te verzamelen, te verwijderen of binnen te brengen"** (art. 9 §1.2).

Op basis van dit goedgekeurde reglement is het bijgevolg niet toegelaten om gronden aan te voeren in het gebied, zoals met deze omgevingsvergunning aangevraagd wordt.

2) Herbebossing percelen Groene Corridor Rumst.

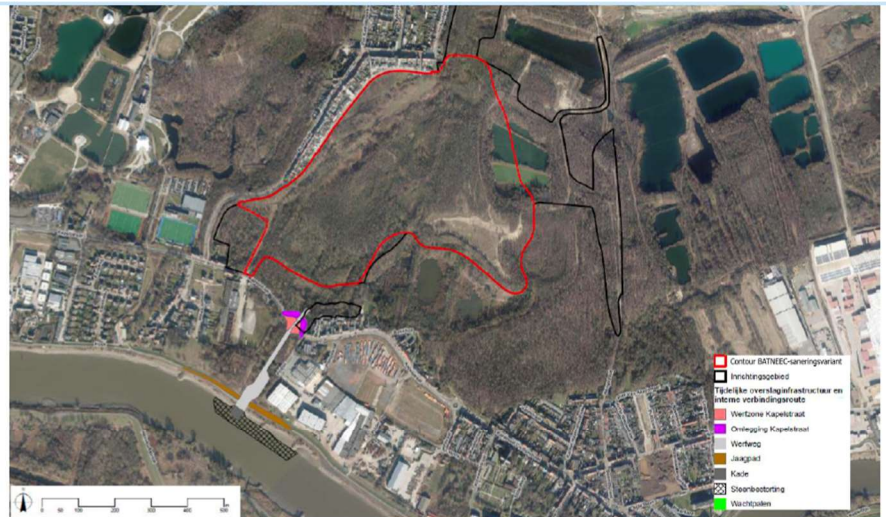
De gemeente Rumst heeft in 2012 subsidies aangevraagd in het kader van het bebossingsproject voor de percelen gelegen te Rumst, Polder, sectie A nummers 357T2 en 357F3. De subsidies werden verleend met de middelen uit het bossencompensatiefonds via ministerieel besluit van 23 juli 2012. Het subsidiebesluit bepaalde dat de aankoop van de percelen moest gerealiseerd zijn binnen de 3 jaar en de bebossing binnen de 6 jaar na de beslissing.

Het subsidiebesluit voorziet in een bedrag van 12.056 euro dat reeds gestort werd na de aankoop van de percelen. Gezien de aan te kopen percelen behoorden tot een faillissement (Group Geubels) en de aankoop hierdoor op zich liet wachten (gerechtelijke beslissing) heeft de gemeente Rumst in 2015 uitstel gevraagd op de periodes om te voldoen aan de opgelegde data. Via ministerieel besluit van 27/7/2015 werd dit uitstel verleend en werden de eindtermijnen gewijzigd naar 20/7/2016 voor de aankoop en 20/7/2019 voor de realisatie.

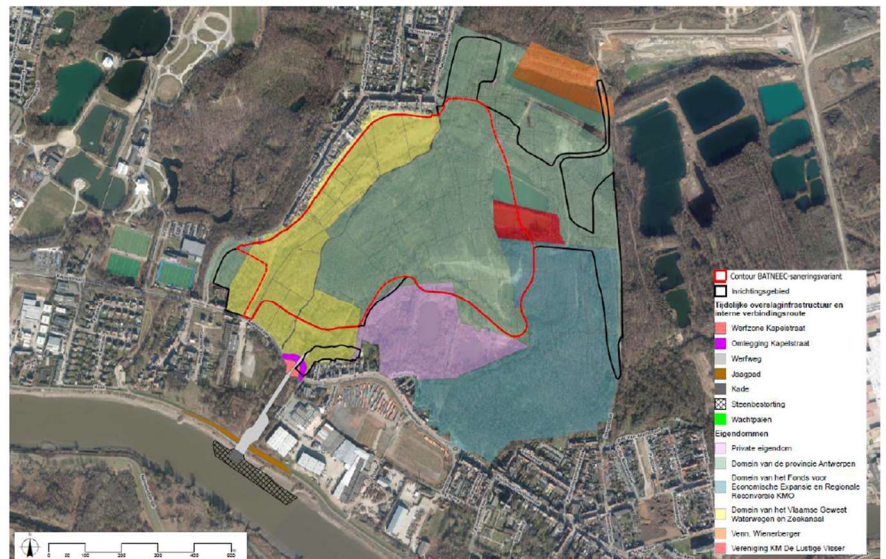
De gemeente Rumst is in overtreding, aangezien ze de subsidies voor bebossing reeds ontvangen hebben maar de verplichte uitvoering vòòr 20/07/2019 niet zijn nagekomen. Er werd ook geen nieuw uitstel aangevraagd om mogelijks later te bebossen. Integendeel: in deze omgevingsvergunning wordt gevraagd om de volledige zone te ontbossen!

3) AANVOER VAN 4,5 MIO. KUBIEKE METER OOSTERWHEELGROND ?

In meerdere rapporten is er sprake van dat de kade, werfweg en ondertunneling van de Kapelstraat zal gebruikt worden voor de aanvoer van 4,5 miljoen kubieke meter oosterweel-grondoverschotten.

Figuur 3-1: Situering projectgebied op luchtfoto

Figuur 3-2: Aanduiding eigendomssituatie binnen het inrichtingsgebied

Op andere plaatsen wordt gesproken over 3,6 miljoen kubieke meter grondoverschotten die aangevoerd zullen worden.

Er staat ook dat 0,9 miljoen kubieke meter grondoverschotten van oosterweel zullen aangevoerd worden om deels in de ontginningsput van Wienerberger te storten en deels om de vijvers van het aanpalend Natuurpunt-reservaat ten oosten van de Kleiputten Terhagen te verondiepen.

Maar deze hoeveelheid grond, noch het transport via de Kleiputten Terhagen, worden in de omgevingsvergunningsaanvraag OMV2021027860 opgenomen. De bouw van kade en ondertunneling van de Kapelstraat en ook de aanleg van werfwegen dwars door de Kleiputten Terhagen, om naar de zones Wienerberger en Natuurpunt te rijden zullen dienen voor aanvoer van deze gronden.

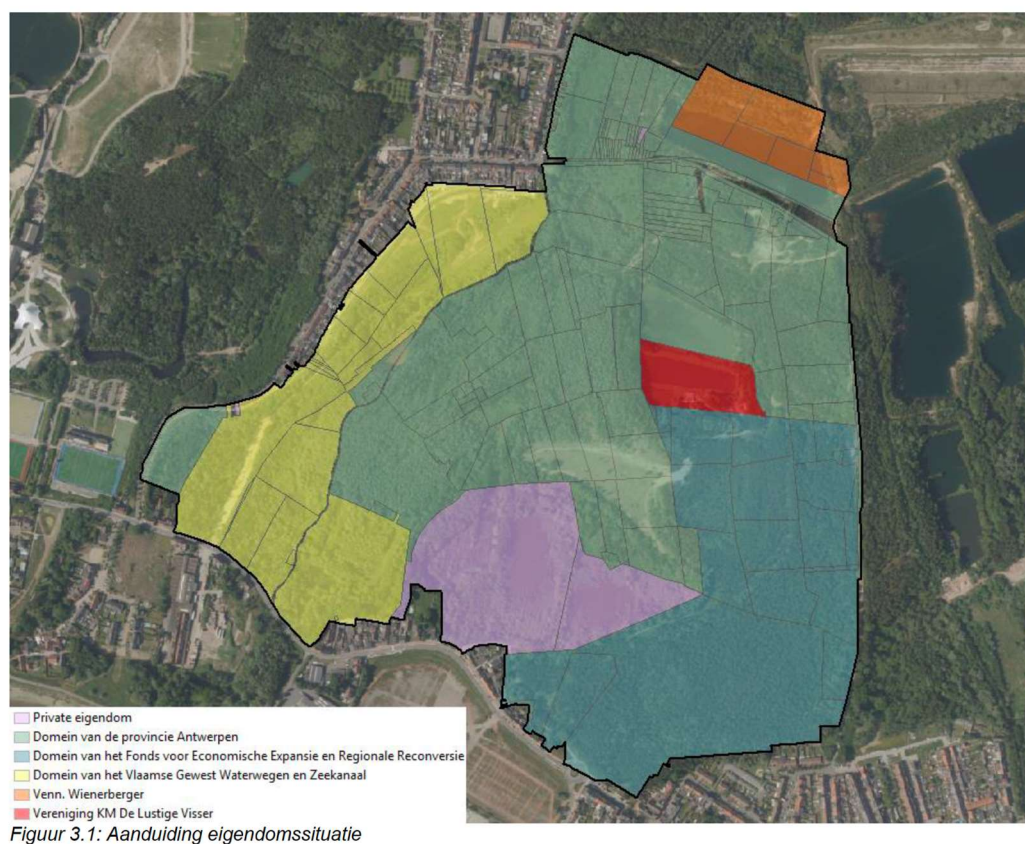
Deze gronden moeten bijgevolg ook in deze omgevingsvergunningsaanvraag opgenomen worden.

4) Hoe groot is het projectgebied nu eigenlijk ?

1.Kennisgeving-MER 2017: *“Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 55 ha waarvan het grootste deel eigendom is van de provincie Antwerpen (ca. 36 ha) en W&Z (ca. 15 ha). Het project zal gerealiseerd worden op hun eigendommen en in zeer beperkte mate het terrein van het Hermesfonds (ic in functie van de afwerking van de sanering). De visvijver centraal in het projectgebied is eigendom van Vereniging KM De Lustige Vissers (rood aangeduid in Figuur 3.1, oppervlakte 1,65 ha) en zal verworven worden door provincie Antwerpen. De plas in het noorden is deels eigendom van de provincie Antwerpen, deels van Wienerberger (aangeduid in bruin op Figuur 3.1) en wordt ook gerekend tot het projectgebied.*

Het projectgebied wordt dus gedefinieerd als de volledige eigendom van het provinciebestuur Antwerpen, van Waterwegen en Zeekanaal NV en de visclub (te

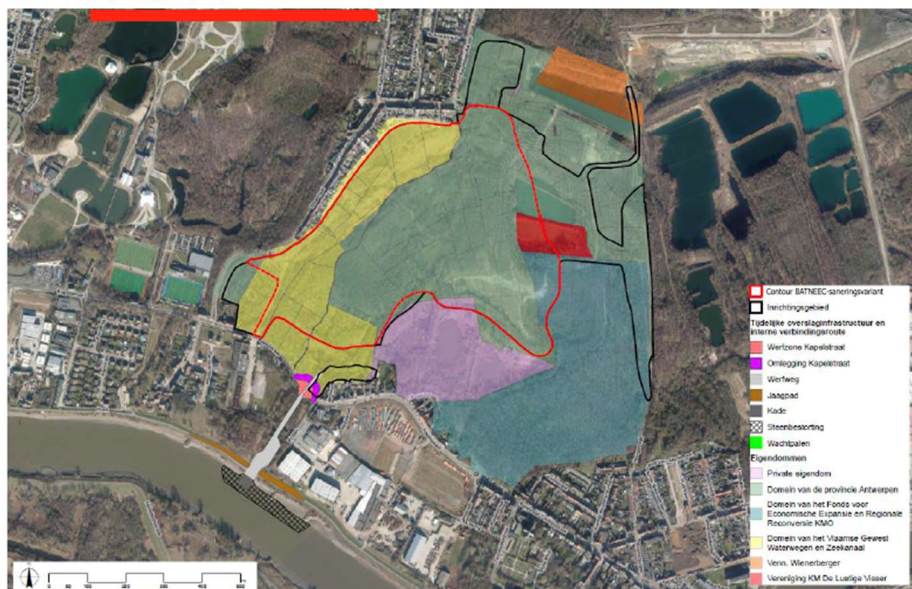
verwerven) en een deel van de eigendom Wienerberger opgekleurd in Figuur 3.1.”

2. Project-MER (PR2457) 2020:

“Het projectgebied van het project-MER is nauwkeurig aangeduid op Kaart 1 en Kaart 2 en bestaat uit het inrichtingsgebied waar de sanering en creatie van een nieuwe morfologie zullen plaatsvinden en de zone Molleveld waar de aan te leggen tijdelijke overslaginfrastructuur aan de Rupel komt en de aan te leggen tijdelijke werfweg ertussen. Het inrichtingsgebied is volledig gelegen binnen de zone 1 op Figuur 1-1. Zone 1 is het gebied waar de ontginning van klei reeds decennia geleden voltooid werd.”

Figuur 3-1: Situering projectgebied op luchtfoto

Figuur 3-2: Aanduiding eigendomssituatie binnen het inrichtingsgebied

Op kaart 3-1 wordt het “Projectgebied” aangeduid: in de legende komt het woord ‘Projectgebied’ echter niet voor. Wel is er sprake van het “Inrichtingsgebied”, maar of beiden overeenkomen is onduidelijk.

3. ‘TUSSENTIJDS BODEMSANERINGSPROJECT’ (Tussentijds BSP)

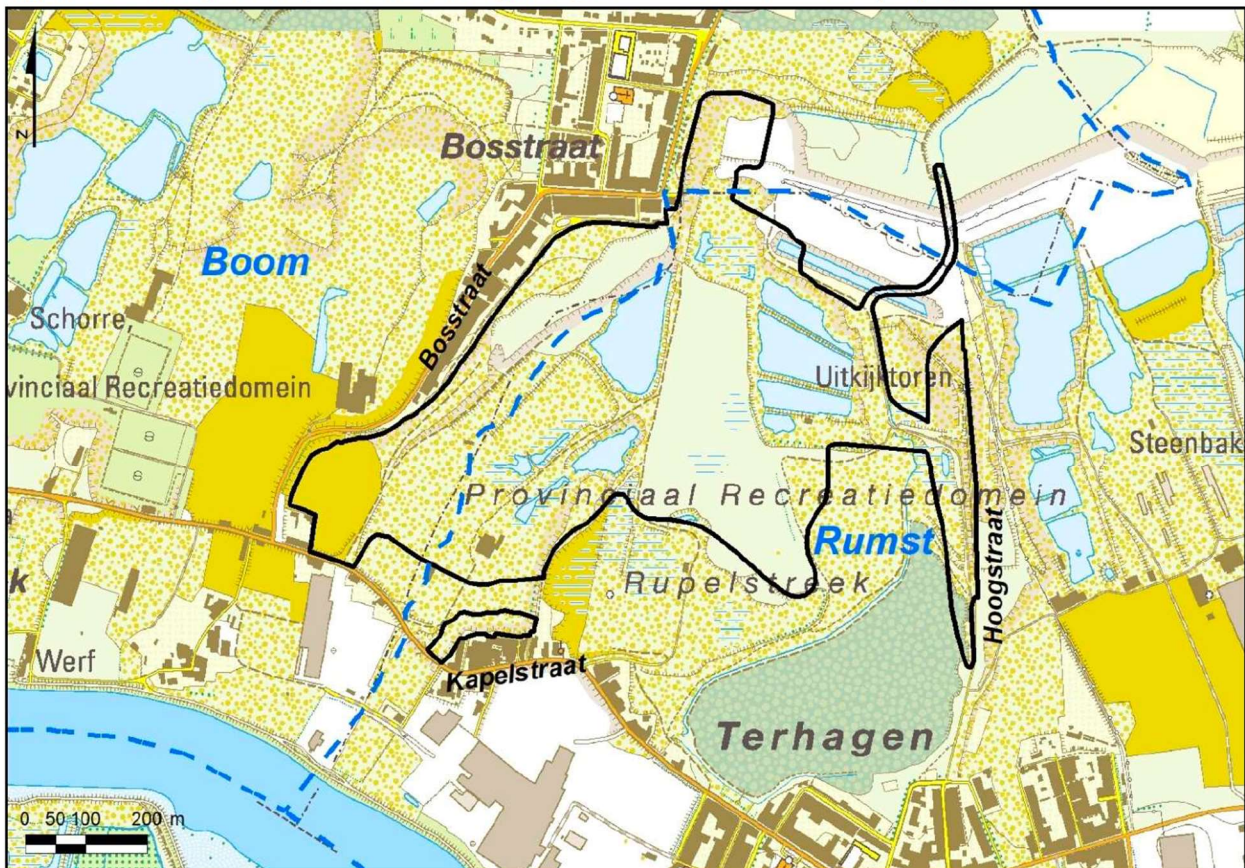
In het ‘Tussentijds BSP ‘ is er bij de situering van het project, geen sprake van ‘Projectgebied’ maar enkel van ‘Onderzoekslocatie’.

Figuur 5: Situering onderzoekslocatie binnen voormalig, huidig en toekomstig ontginningsgebied

De onderzoekslocatie is gelegen tussen de Bosstraat te Boom en de Kapelstraat en de Hoogstraat te Rumst. De Rupel bevindt zich ongeveer 300 m ten zuiden van dit gebied (zie Figuur 6). Het terrein wordt gekenmerkt door uitgesproken hoogteverschillen en is sterk begroeid met bomen en struiken. Het grootste deel van de groeve is op het gewestplan ingekleurd als golfsterrein. Het uiterste zuidelijke deel bestaat uit groengebied en woonuitbreidingsgebied (zie Figuur 7).

4. STUDIE ONTVANGENDE GROEVE.

Figuur 2: Situering van de perimeter 'ontvangende groeve' in Boom en Rumst op topografische kaart

De 'ontvangende groeve' is gelegen tussen de Bosstraat te Boom en de Kapelstraat en de Hoogstraat te Rumst. De Rupel bevindt zich ongeveer 300 m ten zuiden van dit gebied (zie Figuur 2). Het terrein wordt gekenmerkt door uitgesproken hoogteverschillen (zie Figuur 4) en is sterk begroeid met bomen en struiken. Het grootste deel van de groeve is momenteel op het gewestplan ingekleurd als golfterrein. Het uiterst zuidelijke deel bestaat uit groengebied en woonuitbreidingsgebied (zie Figuur 3).

5. BIJLAGE UIT DE OMGEVINGSVERGUNNINGSAANVRAAG.

kade en Kleiputten betrokken gebied is, maar **er wordt geen melding gemaakt van het 'Projectgebied'**.

BEZWAAR 11. TECHNISCHE ASPECTEN.

1) GEBRUIK VAN AFDEKFOLIE HDPE 2,5MM.

In het 'Tussentijds Bodemsaneringsproject' ('Tuss.BSP', Tractebel 25/08/2021, p.74 en meetstaat Variant 7 met vermelding dat de HDPE-folie over ca. 20,5ha aangebracht wordt, bijlage 4 op p.100)) wordt beschreven dat het voormalig huisvuilstort en een grote zone errond, zal afgedekt worden met een HDPE-folie van 2,5mm dikte.

Uit de profieltekening ('Tuss.BSP' p.74) valt af te leiden dat er bovenop de folie wordt opgehoogd met een berg grond van 25m hoog. Hierdoor zal de druk op de folie ca. 11,25 à 13,5 ton/m² bedragen.

MAAR:

In de handleiding van EMIS-VITO 'Concept horizontale top-sealing' staat de beschrijving van het Technisch Rapport voor het aanbrengen van Kunststofmembraan:

"Voor technische bovenafdichtingen met een minerale afdichtingslaag, kunststoffolie of civieltechnische verhardingsmaterialen worden de volgende toepassingsvoorwaarden relevant geacht:

- Waterdoorlatendheid: hierbij moet nagegaan worden in hoeverre de techniek kan voldoen aan de gestelde eisen ten aanzien van de waterdoorlatendheid, uitgedrukt in een waarde voor het maximaal toelaatbare infiltratiedebiet/jaar;*
- Levensduur: hieronder wordt de tijdsperiode verstaan waarbinnen de functie kan worden vervuld of waarbinnen aan een vooraf geformuleerde doelstelling kan worden voldaan. **Zo hebben folies een beperkte levensduur (30 tot 50 jaar)**, en is deze maatregel dus geen definitieve oplossing en moet na verloop van tijd deze folie mogelijks worden vervangen;*
- **Zettingen/zettingsverschillen: door het aanbrengen van een bovenafdichting of bovenafdekking kunnen zettingen optreden als gevolg van de extra bovenbelasting. Door het optreden van zettingen kan het functioneren van de bovenafdichting worden aangetast.***
- Uitloging: vanuit bodemkwaliteitsbelang kunnen eisen worden gesteld aan de uitloging van toegepaste materialen bij bovenafdichtingen en bovenafdekkingen."*

BIJGEVOLG:

- Kan de HDPE-folie niet gecontroleerd worden op mogelijke beschadiging;**
- Is het risico zeer groot dat de folie gaat scheuren door het grote gewicht, bovenop de HDPE-folie.**

- Zal, wanneer de HDPE-folie moet hersteld of vervangen worden, een zeer grote oppervlakte opnieuw ontbost moeten worden en bovendien een zeer groot volume grond moeten afgegraven worden.

Het aanbrengen van deze grote hoeveelheid grond is bijgevolg onverantwoord.

2) OMLEIDINGSWEG.

In de omgevingsvergunning Wienerberger MLAV1/11-187 p.14: *“Op het moment dat de tragewegverbinding Reet-Terhagen, wordt verbroken, dient een alternatieve fiets- en wandelweg tussen Reet en Terhagen beschikbaar te zijn”.*

Hierover wordt met geen woord gerept in deze omgevingsvergunningsaanvraag.

Ingevolge het gelijkheidsbeginsel moet ook, indien dit project uitgevoerd wordt, door de aanvragers van de omgevingsvergunning, voorzien worden in hogervermelde alternatieve fiets- en wandelweg tussen Reet en Terhagen, op het moment dat de bestaande tragewegverbinding verbroken wordt.

3) KLEIDIJKEN ROND HET VOORMALIG HUISVUISTORT.

In het Bodemsaneringsproject (BSP) wordt beschreven dat het voormalig huisvuilstort zal afgedekt worden met een niveleringslaag en een HDPE-folie van 2,5mm, die zal aansluiten op de kleidijken rondom dit stort. Er werd echter niet nagegaan of deze dijken voldoende waterdicht zijn. Enkel de westelijke dijk rond het huisvuilstort is een onontgonnen kleidijk, die volledig uit ongeroerde boomse klei bestaat. Alle andere dijken dateren van later. Voor deze latere dijken werd grotendeels klei gebruikt, maar doordat ze geroerd zijn ligt hun waterdichtheid vele malen lager dan bij de onontgonnen kleidijk. Deze aangelegde dijken kunnen dus percolaat doorlaten. Aangezien de saneringsnoodzaak gaat over te hoge sulfaatwaarden, voldoen deze dijken niet om de verspreiding van sulfaten tegen te houden.

Dit is een belangrijk hiaat in het onderzoek. De voorgestelde saneringsvariant voldoet daarom niet aan de noodzaak om de verontreiniging, die zou uitgaan van het voormalig huisvuilstort, in te kapselen. Dit zal bijgevolg ook niet het geval zijn voor de gronden die aangevoerd worden om het gebied onder de folie op te hogen. Om deze gronden te kunnen aanvoeren, wordt er in de ‘Studie Ontvangende Groeve en Graverij’ van uitgegaan dat er geen risico is op verontreiniging van het grondwater.

Bijgevolg mag deze omgevingsvergunning niet worden toegekend.

4) DRAINAGE-FOLIE.

Bovenop de HDPE-folie en de kleimatten worden drainagematten geplaatst. Daar bovenop worden glauconiethoudende zanden aangebracht.

Het poriënwater in glauconiethoudende zanden is altijd ijzerhoudend. Omdat er bij de beluchting van ijzerhoudend water ijzeroxydes ontstaan moeten er altijd speciale

voorzorgsmaatregelen worden genomen bij het aanbrengen van een drainering met water afkomstig uit glauconiethoudende zanden.

De ijzeroxides zullen de kanalen van de drainagematten op korte tijd verstoppem, waardoor deze hun functie verliezen.

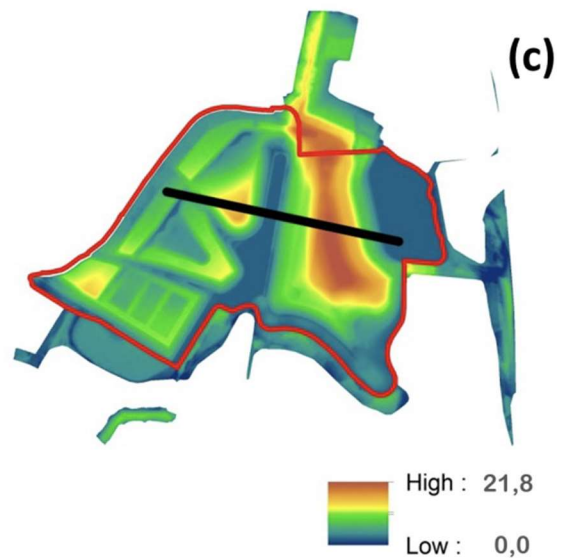
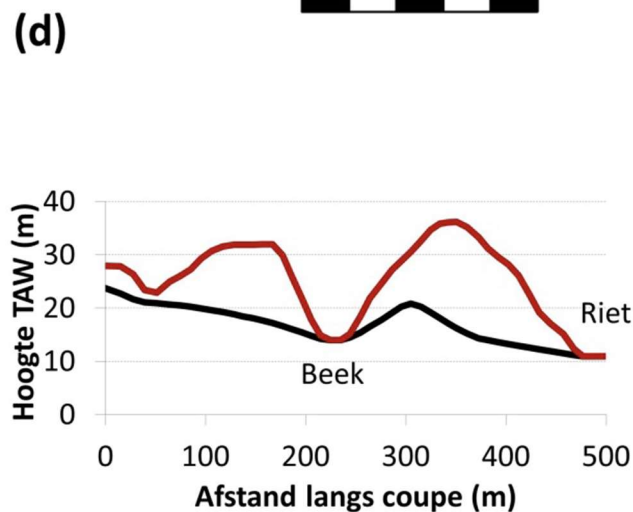
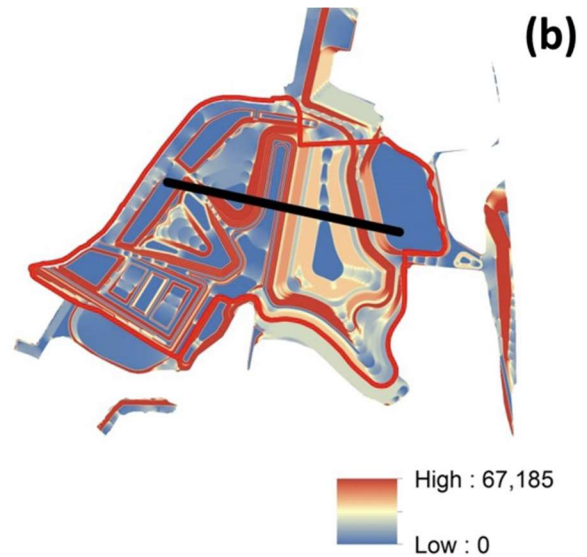
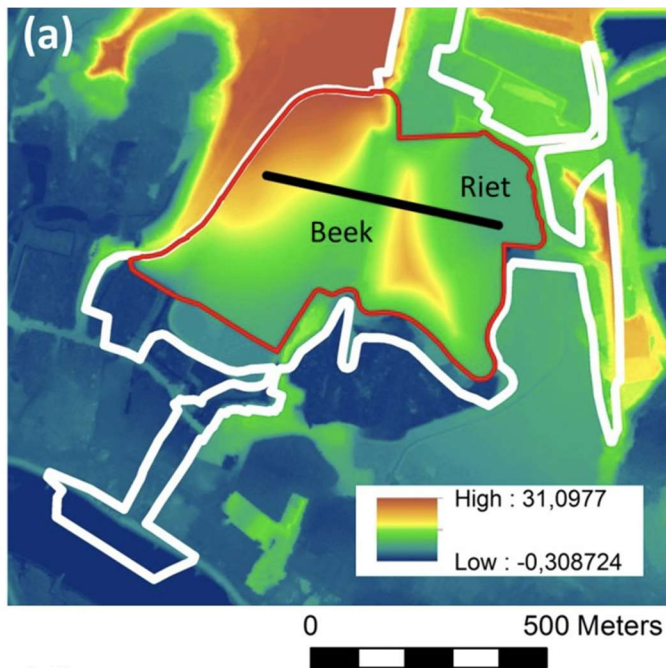
Dit werd niet onderzocht in het BSP.

5) STEILE HELLINGEN.

Rumboolar p.86:

De hellingsgraad van het landschap loopt sterk op aan de noordelijke kop van de vallei en ter hoogte van de zijvalleities in westelijke richting. Een ruwe analyse op basis van de GIS data van het ontwerplandschap, wijst op een helling van ongeveer 40% op beide plaatsen (Figuur 3.28b).

Figuur 3.28. (a) Hoogte boven TAW (in meter) van het projectgebied na landschapsbouw; witte lijn: projectgebied; rode lijn: perimeter van de afdichtlaag; (b) Hellingenkaart (%) van het projectgebied na landschapsbouw; (c) Dikte boven de afdichtlaag (m) na landschapsbouw; (d) coupe van het 500 m lange transectdoorheen het projectgebied, weergegeven door de zwarte lijn in de andere deelfiguren.

Gezien de hoge grote massa is hier een afschuifrisico aanwezig.

6) RISICO'S VAN DE GROTE MASSA GROND BOVENOP HET HUISVUILSTORT.

1. De grote hoeveelheid grond, die bovenop de HDPE-folie van 2,5mm op het huisvuilstort zal worden aangebracht betekent een enorm risico voor deze folie.

De druk van het gewicht van deze gronden kan zettingen veroorzaken waardoor scheuren kunnen ontstaan in de folie.

2. De grote hoeveelheid grond, bovenop het voormalig huisvuilstort kan er de oorzaak van zijn dat de pap, die zich in het huisvuilstort bevindt, uitgesqueezed wordt. Indien er verontreinigingen inzitten, worden die verspreid in de omgeving en het grondwater.

3. De grote hoeveelheid grond, bovenop het huisvuilstort en de massa die in het huisvuilstort zelf aanwezig is, kunnen er de oorzaak van zijn dat de kleilaag, die de bodem vormt van de kleiput (kuip), waarin het huisvuilstort zich bevindt, zou gaan scheuren. Hierdoor bestaat de kans dat de onderliggende aquifer (Formatie van Zelzate) verontreinigd wordt door de inhoud van het huisvuilstort.

4. Bovenop het huisvuilstort wordt een egalisatie-laag aangebracht waarop vervolgens een HDPE-folie aangebracht wordt. Het is belangrijk dat deze folie blijvend gecontroleerd wordt om, indien nodig, een mogelijke beschadiging van de folie te kunnen traceren en te kunnen herstellen. Door het aanbrengen van een massa grond bovenop de folie, met daar bovenop nog bomen, zal het quasi onmogelijk zijn die controle uit te voeren, laat staan een eventuele herstelling uit te voeren.

Hieruit blijkt dat de grote massa grond bovenop het huisvuilstort op meerderlei vlak een groot risico betekent op verspreiding van verontreiniging uit het huisvuilstort of de aangebrachte oosterweelgrond onder de HDPE-folie.

Bijgevolg is het wijs en raadzaam, dit project NIET uit te voeren en de omgevingsvergunningsaanvraag hiervoor te weigeren.

7) NOTA 'INTEGRATIE STABILITEIT HELLINGEN, WATERHUISHOUDING EN BODEMSANERINGSPROJECT IN ONTWERP MORFOLOGIE KLEIPUTTEN TERHAGEN TE BOOM EN RUMST.

In dit rapport staan meerdere vermeldingen die niet correct geverifieerd werden.

1.Potgatbeek.

p.5: "... wordt een uitwatering aangetroffen die **hoogstwaarschijnlijk** leidt naar de overwelfde Potgatbeek". Mist enig onderzoek had dit kunnen vastgesteld worden. Nu worden er op basis van een 'mogelijkheid' conclusies getrokken zonder verder onderzoek om andere mogelijkheden uit te sluiten.

2.Kleidijken rond huisvuilstort.

p.9: om de aanwezigheid van kleidijken rond het huisvuilstort te onderzoeken werd slechts 1 boring in die kleidijk verricht, namelijk deze van B304. De lengte van de dijken rond het voormalig huisvuilstort is ca. 980m. Om de aanwezigheid van sluitende, onontgonnen kleidijken rond het huisvuilstort vast te stellen werd welgeteld 1 (één) boring uitgevoerd.

Het is onmogelijk om aan de hand van deze ene boring, conclusies te trekken over de aanwezigheid en kwaliteit van de kleidijken rond het huisvuilstort.

Dit is een belangrijk hiaat, omdat de folie die bovenop het huisvuilstort zou aangebracht worden, waterdicht en afsluitend moet aansluiten op eveneens waterdichte dijken rondom het huisvuilstort. Eventuele verontreinigingen in het huisvuilstort zouden kunnen percoleren naar de omgeving of regenwater zou kunnen insijpelen waardoor het percolaat kan overstromen naar de omgeving.

3.Dikte grondlaag, nodig voor aanplant van bomen.

INBO rapport RUMBOOLAR: “Binnen het ontworpen reliëf werd overal ruim voldaan aan de minimale aanvulling van 1,5 m boven de afdichtlaag. Met uitzondering van de eerste 30 m ten oosten van de ontsluitingsweg achter de Bosstraat werd binnen het ontwerp voldoende ophoging boven de afdichtlaag voorzien om spontane verbossing of actieve herbebossing toe te laten. Waar deze ophoging beperkt blijft tot enkele meters kan via de soortenkeuze met begeleiding door INBO voorzien worden in ondiep wortelende boomsoorten.”

In het INBO rapport RUMBOOLAR (2020) staat op p.102: “Slechts weinig boomsoorten wortelen in minerale afdekkingen dieper dan 1,3m (Hutchings et al. 2001), met uitzondering van zwarte els die in anaerobe omstandigheden kan wortelen. Op chemisch arme groeiplaatsen worden echter frequent worteldieptes van twee meter of meer vastgesteld, als de doorwortelbaarheid van de bodem het toelaat (Pigott 1991; Meier et al. 2018).”

Ook Bert De Somviele van Bos+ bevestigde ons dat in onze streken bomen niet dieper wortelen dan hoogstens 3 meter.

De conclusie dat er een ophoging zou moeten voorzien worden van meer dan 3 meter om voldoende bewortelingsruimte te voorzien is dus onwaar.

BEZWAAR 12: tekorten OVAM.

1) OBBO.

In de ‘Strategische Nota’ van 1 augustus 2011 (Technum-Tractebel) wordt op p.55 het volgende geschreven: “Conclusie: uit de uitgevoerde meetcampagnes blijkt dat het water

in de afwateringsgracht sterk verhoogde concentraties aan sulfaat bevat. Wanneer de gemiddelde concentratie van deze parameter vergeleken wordt met de gemeten waarden ter hoogte van de stroomafwaartse en stroomopwaartse meetpunten, mag geconcludeerd worden dat de lozing van dit sulfaatrijk water de kwaliteit van het water van de Rupel minimaal beïnvloedt.

Alleszins dient in het kader van het beschrijvend bodemonderzoek aandacht besteed te worden aan volgende aspecten, namelijk:

- 1. Reconstrueren van de actuele waterhuishouding van het studiegebied o.a. door piëzometrie;**
- 2. Uitvoeren van een risico-evaluatie waarbij een aangepaste lozingsnorm voor sulfaat**
gedefinieerd wordt op basis van geschatte debieten van de Rupel en waarmee
geloosd wordt.”

Niettegenstaande de uiteindelijke saneringsverplichting voor dit gebied, gaat over een grondwater-verontreiniging met sulfaten, waardoor er een verspreidingsrisico zou zijn naar de Rupel, werd er geen waterstromingsonderzoek uitgevoerd voor dit gebied, noch in het Oriënterend-, noch in het Beschrijvend Bodemonderzoek. De noodzaak hiertoe werd nochtans reeds aangehaald in 2011 in hogervermelde ‘Strategische Nota’. Ook de risico-evaluatie met de berekening van een aangepaste loszingsnorm voor sulfaat in de Rupel, werd niet uitgevoerd.

Deze twee belangrijke onderzoeken werden niet uitgevoerd. Dit zijn twee belangrijke hiaten in het OBBO, dat nochtans door OVAM conform verklaard werd op 9 maart 2015.

2) MEETPUNTEN IN HET OBBO.

In het OBBO p.88 is sprake van twee VMM-meetpunten in de Rupel, waarvan één stroomopwaarts en één stroomafwaarts van de Kleiputten Terhagen. Uit de analyses van deze meetpunten wordt geconcludeerd dat de impact van de uitsroom van sulfaten uit de Kleiputten Terhagen minimaal is. Deze meetpunten liggen echter allebei stroomafwaarts van de Kleiputten: meetpunt 210900 ligt ter hoogte van Klein Willebroek en meetpunt 210000 ligt ter hoogte van Niel.

Deze gegevens komen uit het Project-MER van het bedrijf Prayon in Ruisbroek-Puurs. Zij bewijzen ermee dat een gevraagde lozing sulfaten van 700mg/l in hun bedrijfsafvalwater van 1.752.000 m³/jaar de Rupel slechts minimaal beïnvloedt. Omgerekend betekent dit dat Prayon nv per jaar 9x de totale hoeveelheid sulfaten mag lozen, die bij een maximum uitstroomdebiet uit de Kleiputten, in de Rupel zouden kunnen stromen.

3) GIPSSTORT.

In de brief van OVAM aan de provincie Antwerpen d.d. 08/10/2020 (Project-MER PR2457 p.569/1123) wordt melding gemaakt dat OVAM akkoord is met variant 7 waarbij eveneens het tussenliggend gebied, “omvattend gipsstort” afgedekt wordt.

Nochtans staat er vermeld in het OBBO p.80 dat er geen gips gevonden werd.

De aanname dat er een gispstort is in het tussenliggend gebied is bijgevolg foutief omdat het er niet is. De vermelding door OVAM in hogervermelde brief is dus zonder onderwerp en kan dus niet uitgevoerd worden.

4) BEPALING GRONDWATERPEIL EN GRONDWATERSTROMING.

In de 'Standaardprocedure Beschrijvend Bodemonderzoek' versie oktober 2013 staat:

“Indien in het kader van het OBO geen (of onvoldoende) peilbuizen voorzien werden, moeten tijdens het BBO in principe minstens 3 peilbuizen geplaatst worden zodat, op basis van de stijghoogten, de lokale grondwaterstromingsrichting van het freatisch grondwater bepaald kan worden. Deze peilbuizen moeten op relevante afstand van elkaar geplaatst worden, zodanig dat een correcte bepaling van de grondwaterstromingsrichting en andere grondwaterstromingskarakteristieken bepaald kunnen worden. Hoe meer peilbuizen geplaatst worden hoe nauwkeuriger men de grondwaterstromingsrichting bepaald kan worden.

De waterpassing van de peilbuizen voor het bepalen van deze grondwaterstromingskarakteristieken moet op hetzelfde moment gebeuren. Rekening houdend met seizoenale schommelingen kan het relevant zijn de waterpassing meerdere malen per jaar te herhalen. Indien relevant, moet eveneens de lokale grondwaterstromingsrichting van het diepere grondwater bepaald worden.”

In het document Oriënterend en Beschrijvend Bodemonderzoek staat geen beschrijving van het onderzoek naar de grondwaterstroming.

Nochtans worden op meerdere plaatsen en op velerlei vlak veronderstellingen gemaakt, waarop geen vaststaand antwoord gegeven wordt in het OBBO:

p.43: *“Deze gracht watert via verschillende grachten, die onder de Kapelstraat doorlopen, **hoogstwaarschijnlijk** finaal in de Rupel af.”*

p.59: *“Conclusie: tijdens het uitvoeren van boringen P17, P18 en B19 werd geen gips waargenomen, noch radioactiviteit gemeten. **Mogelijkerwijze** is dus geen radioactief gips op het terrein aanwezig of bevindt het zich dieper of op andere locaties.”*

p.61: *“Het asbest reikt voor wat betreft de werfweg en voor wat betreft **vermoedelijk** grote gedeelten van hets tort tot aan het oppervlak.”*

p.80: *“De zone, die samenvalt met het stort met huishoudelijk afval, gedraagt zich **min of meer** als brongebied en wel om volgende redenen, namelijk ...”*

p.81: *“Niettegenstaande een zekere heterogeniteit in uitlooggedrag en verontreinigingsgraad, zie hiervoor de analyseresultaten van het grondwater ter hoogte van P102 en P103, **wordt aangenomen dat het brongebied ongeveer samenvalt met stort met huishoudelijk afval.**”*

p.81: *“Tenslotte werd het grondwater in de onderliggende aquifer, de Formatie van Zelzate, eveneens bemonsterd en onderzocht. De sterk verhoogde concentraties aan Ni en Al ter hoogte van peilbuizen P301a en P303 springen in het oog. Anderzijds zijn geen*

verhoogde concentraties aan het zeer mobiele Cl gemeten. Op basis van deze meetgegevens is een mogelijke interactie over de Formatie van Boom tussen beide aquifers niet aangetoond. Verdere, periodieke monitoring van deze peilbuizen is gewenst. Tabel 39 geeft een overzicht van de sterk verontreinigde volumes.”

Deze aanbevolen periodieke monitoring van peilbuizen P301a en P303 werden nooit uitgevoerd.

p.89: “Alleszins dienen, ter controle in welke mate de grondwaterkwaliteit van de onderliggende watervoerende laag - de Formatie van Zelzate - beïnvloed wordt, 4 peilbuizen met filter in het Lid van Ruisbroek op jaarlijkse basis gemonitord te worden op de verdachte parameters.”

4 peilbuizen met filter in het Lid van Ruisbroek werden nooit gemonitord op verdachte parameters.

5) 2 STORTPLAATSEN MOETEN IN TWEE DOSSIERS ONDERZOCHT WORDEN.

Zie Standaardprocedure Bodemsaneringsproject p. 70/235.

*“Indien het BSP wordt uitgewerkt voor **meerdere verontreinigingsvlekken**, moeten de relevante technieken per verontreinigingsvlek worden aangeduid. Er worden in functie hiervan bodemsaneringsvarianten per vlek uitgewerkt, voor zover deze uit andere bodemsaneringstechnieken bestaan”.*

6) GIPSSTORT IN DE KLEIPUTTEN TERHAGEN.

In de brief van OVAM aan de provincie Antwerpen, van 8/10/2020, met kenmerk BB-LB2-AVG-20200592469 (maakt deel uit van Project-MER PR2457 bijlage B) is op p.2 sprake van het ‘**tussengebied (omvattend gipsstort)**’.

Nochtans staat in het OBBO op p.59 en p.80: “Tijdens het uitvoeren van boringen P17, P18 en B19 werd **geen gips waargenomen**, noch radioactiviteit gemeten. Mogelijkerwijze is er dus geen radioactief gips op het terrein aanwezig of bevindt het zich dieper of op andere locaties.

Ook in de conformverklaring van het OBBO op 9 maart 2015 staat dat er geen verontreiniging vastgesteld werd die tot een saneringsverplichting aanleiding geeft, in de zone 3, genaamd ‘gipsstort’.

Dit houdt in dat deze zone niet moet gesaneerd of afgedekt worden, ook al wordt dit anders beschreven in hogervermelde brief van OVAM.

7) BRIEF VAN OVAM (PROJECT-MER P. 569/1123 = LAATSTE 2 PAGINA4S VAN BIJLAGE B BSP - DEEL 1 (TRACTEBEL 2020).

In deze brief doet OVAM uitspraken omtrent de voorgestelde wijze van saneren.

OVAM kan echter enkel bindende uitspraken doen over de wijze van saneren door goedkeuring van het BSP, niet voordien.

Het gebruik van deze brief in het Project-MER doet het erop lijken dat OVAM akkoord is met de voorgestelde wijze van saneren (gekozen variant). Dit is misbruik van informatie door een valse indruk te wekken bij de burger.

BEZWAAR - 13- Hiaten in het Oriënterend en Beschrijvend Bodemonderzoek (conform verklaard door OVAM op 9 maart 2015).

1) STRATEGISCHE NOTA .

(1 augustus 2011 - dossierinformatie P001538, opgesteld door Technum-Electrabel)

p.55 *“Alleszins dient in het kader van het beschrijvend bodemonderzoek aandacht besteed te worden aan volgende aspecten, namelijk:*

1. *Reconstrueren van de **actuele waterhuishouding** van het studiegebied o.a. door piëzometrie;*
2. *Uitvoeren van een risico-evaluatie waarbij een aangepaste **lozingsnorm voor sulfaat** gedefinieerd wordt op basis van geschatte debieten van de Rupel en waarmee geloozd wordt;*

Geen van beiden is echter uitgevoerd in het OBBO.

2) STANDAARDPROCEDURE OBBO 2013 p.11, 15, 85).

In het OBBO van de Kleiputten Terhagen, conform verklaard door OVAM op 9 maart 2015 met Tractebel-dossiernr. P.005995, wordt zelfs op p. 85 erkend: *“Momenteel is er geen gedetailleerd inzicht in de actuele waterhuishouding van het studiegebied aanwezig”*.

Nochtans is een **hydrogeologisch onderzoek vereist** voor het opstellen van een OBBO (‘Standaardprocedure OBBO 2013 p.11, 15, 85).

3) HUISVUISTORT = BRONGEBIED ?

Het huisvuilstort wordt in het OBBO aangeduid als brongebied voor de verontreiniging met sulfaten (p.81). In 2011 (Strategische nota van Technum-Tractebel) werden er echter geen sulfaten gemeten in de 2 peilbuizen P102 en P103 op het huisvuilstort. In 2013 (deel BBO van het OBBO) werden er slechts 28 mg/l (P102) en 138 mg/l (P103) sulfaten in het grondwater op deze locaties gemeten. In 2016 werden er in P102 <1,5 mg/l en in P103 46 mg/l sulfaten gemeten. Er is bijgevolg geen overschrijding van de sulfaatwaarden voor grondwater in het huisvuilstort t.o.v. de drinkwaternorm (250 mg/l).

Er werd in het OBBO onvoldoende onderzocht en bewezen dat het huisvuilstort werkelijk brongebied is. Er wordt ‘verondersteld’, zonder grondige bewijsvoering.

4) ANIONEN EN KATIONEN.

In het OBBO is steeds sprake van ‘anionen en kationen’, maar er wordt nergens in de analyses melding gemaakt van kationen, enkel van anionen SO₄ 2- en Cl-.

5) SULFATEN EN CHLORIDEN: GIDSPARAMETERS.

Over SO₄ 2- en Cl- staat in het OBBO dat het ‘gidsparementen’ zijn (p.81). Er wordt echter geen enkel bewijs geleverd dat er een correlatie is tussen de aanwezigheid van anionen SO₄ 2- en Cl- en andere verontreinigingen die in het huisvuilstort en de rest van het projectgebied werden vastgesteld. Op p.69 staat zelfs: *“Aangezien voor Cl- voor de volledige onderzoekslocatie de som van de indices < 100, is er geen DAEB (directe aanwijzing voor een ernstige bedreiging) aanwezig”*.

Sulfaten en chloriden vertonen een totaal ander verspreidingsgedrag dan de andere aanwezige ‘verontreinigingen’ in het grondwater zodat ze hier zeker niet gebruikt kunnen worden als ‘gidsparementen’ .

6) ‘VAN NATURE AANWEZIGE CONCENTRATIES’.

Volgens de ‘Standaardprocedure OBBO, versie 2013’ p.33 moet in het OBBO de **“van nature aanwezige verhoogde concentraties aan stoffen” onderzocht** worden. **Dat gebeurde hier niet.**

7) BODEMONDERZOEK BIJ DE BUREN.

Indien er een vervuiling vastgesteld wordt, moet die afgeperkt worden en moeten er ook bodemonderzoeken gebeuren bij de burenen om te weten te komen tot waar de verontreiniging zich uitstrekt.

Dus ook op de aanpalende percelen van Ceuppens (zuidelijke zone) had men stalen moeten nemen en onderzoeken. Dit is niet gebeurd, noch in het OBBO, noch in het voorliggend BSP.

BEZWAAR 14: HIATEN IN HET BSP.

1) MEERDERE VERONTREINIGINGSVLEKKEN.

In de ‘Standaardprocedure Bodemsaneringsproject’ p.70 staat: *“Indien het bodemsaneringsproject wordt uitgewerkt voor meerdere verontreinigingsvlekken, moeten de relevante technieken per verontreinigingsvlek worden aangeduid. Er worden in functie hiervan bodemsaneringsvarianten per vlek uitgewerkt, voor zover deze uit andere bodemsaneringstechnieken bestaan. Vervolgens moet dan ook een verschillende BATNEEC-afweging per verontreinigingsvlek worden uitgevoerd”*.

Uit de analyseresultaten in het OBBO ‘Voormalige Kleiontginning gelegen tussen de Bosstraat, de Kapelstraat en de Hoogstraat te Boom en Rumst’ blijkt dat er geen kat- en

anionen gemeten werden onder het asbeststort. Het brongebied voor de sulfaten is het voormalige huisvuilstort (OBBO p.97). In de Kleiputten Terhagen zijn bijgevolg twee verontreinigingsvlekken aanwezig waarvoor bijgevolg voor elke verontreinigingsvlek een relevant bodemsaneringsproject moet uitgewerkt worden. Bij het asbeststort gaat het immers om een humaan toxicologisch risico omwille van asbest aan de oppervlakte (mogelijke verspreiding door verwaaïing of betreden, waarvoor afdekking noodzakelijk is), terwijl het op de site van het voormalig huisvuilstort zou gaan om een verontreiniging van het grondwater met sulfaten (verspreidingsrisico via het grondwater waardoor inkapseling in de bodem noodzakelijk is).

Bovendien kunnen we afleiden uit de onder 'Bezwaar 2 Sulfaten' vermelde items, dat, moesten er sulfaten in het grondwater onder het asbeststort aanwezig zijn, dit geen risico inhoudt, o.a. omdat het van natuurlijke oorsprong is.

2) BRIEF VAN OVAM AAN GOUVERNEUR BERX (08/02/2020).

Op p. 3/3 van deze brief staat: "**Transport via de waterweg moet volgens de 'Standaardprocedure BSP' onderzocht worden**".

In het rapport 'BATNEEC-afweging bodemsaneringsproject Kleiputten Terhagen' (ProjectMER PR2457 Bijlage B 29/09/2020) wordt voor de **varianten 1 t.e.m. 4 geen alternatief via de waterweg onderzocht**. Dit is dus een grove tekortkoming.

BEZWAAR 15: POLITIEK STANDPUNT.

In de 'Beleidsverklaring van de Provincie Antwerpen' van Luk Lemmens voor de provincieraad van 10 december 2019 zei hij:

"Volgens de Verenigde Naties is het beschermen van bossen en het herstellen van de natuurlijke ecosystemen het belangrijkste wapen tegen biodiversiteitsverlies en de klimaatverandering bij de toekomstige voedselvoorziening en waterbevoorrading. Wij gaan daar twee acties ondernemen. We beschermen eenzelfde oppervlakte bos die onze provincie rijk is. Dat is 60.000 ha en 120 miljoen bomen. We doen dat overzees met een focus op ongestoorde primaire regenwouden. Als actie 2 zullen we in 2020 als provincie nog een uitstoot hebben van 4.000 ton CO2. Deze verlagen we continu. Maar om deze te compenseren zullen we via ons mondiaal beleid nieuwe tropische bossen aanplanten waar deze voorheen zijn verdwenen, en het ecosysteem herstellen. Dat gaat over ca. 180.000 bomen. Deze aanpak beoogt het herstel van de ecosystemen tot de toestand zoals ze was voor het menselijk ingrijpen. Maar we streven ook socio-economische doelen voor de hele bevolking na. Het werd immers wetenschappelijk aangetoond dat het herstellen van ecosystemen en bossen in samenwerking met de lokale bevolking ertoe leidt dat er amper illegale ontbossing is en de gebieden zeer goed beschermd blijven".

In de praktijk doet Luk Lemmens het tegenovergestelde en wil hij in de Kleiputten Terhagen (grotendeels eigendom van de provincie Antwerpen) 55 ha doen ontbossen zodat er 4,5 miljoen kubieke meter oosterweel-grondoverschotten kunnen gestort worden.

Omwille van de eerste regel, hierboven aangehaald: *“Volgens de Verenigde Naties is het beschermen van bossen en het herstellen van de natuurlijke ecosystemen het belangrijkste wapen tegen biodiversiteitsverlies en de klimaatverandering bij de toekomstige voedselvoorziening en waterbevoorrading”* kunnen wij niet akkoord gaan met deze mega-ontbossing, die de inconsequente houding van de provincie Antwerpen duidelijk tentoon spreidt.

ISO
14001

MILIEUBELEIDSVERKLARING

provincie Antwerpen

De provincie Antwerpen voert als dynamisch bovenlokaal streekbestuur een eigen beleid onder meer op het vlak van ruimte, mobiliteit, vrije tijd, leefmilieu, economie, onderwijs en educatie.

Duurzaamheid is een kernwaarde voor onze organisatie. Vanuit onze bevoegdheden dragen we met een zo groot mogelijke impact bij aan de realisatie van de **duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)**. We integreren deze stap voor stap in onze organisatie, voor de vijf thema's: 'mensen, planeet, welvaart, vrede en partnerschap'.

Het thema 'planeet' is sinds 2010 verankerd binnen onze organisatie via het **milieumanagementsysteem ISO 14001**. We verbinden ons ertoe om onderstaande krachtlijnen te realiseren in ons intern en extern milieubeleid.

De krachtlijnen voor ons **extern milieubeleid** worden gevormd door de beleidsdoelstellingen 2020-2025, onder meer:

- investeren in een duurzame en gezonde leefomgeving die klaar is voor klimaatverandering;
- verhogen van biodiversiteits- en landschapskwaliteit;
- realiseren van ruimte voor water en voeren van een integraal waterlopenbeheer;
- verbeteren van het aandeel duurzame vervoerswijzen, bijdragen aan een betere verkeersveiligheid en opmaken en coördineren van bovenlokale mobiliteitsplannen;
- aanbieden en promoten van een laagdrempelige, duurzame en bovenlokale vrijetijdsbeleving;
- optreden als streekmotor door geïntegreerde gebiedsprogramma's te coördineren;
- beperken van het toekomstige ruimtebeslag in de provincie;
- inzetten op de (be)leefbaarheid van het platteland door samenwerking;
- inzetten op ruimte, innovatie en draagvlak voor landbouw, o.a. via het verduurzamen van de melkveehouderij, pluimveehouderij en glastuinbouw;
- stimuleren van een divers en duurzaam woningaanbod;
- uitgroeien tot een duurzame economische topregio.

De krachtlijnen voor ons **intern milieubeleid** zijn:

- naleven van de relevante milieuwetgeving en andere milieueisen;
- realiseren van een ambitieus klimaatbeleid en integreren van klimaatadaptatie in de eigen organisatie;
- bevorderen van biodiversiteit in de eigen domeinen, rond gebouwen en langs waterlopen en fietspaden;
- voeren van een duurzaam aankoopbeleid, met aandacht voor circulariteit;
- bevorderen van het milieubewust handelen van alle medewerkers en contractors.

De provincie Antwerpen verbindt zich ertoe het milieumanagementsysteem volgens ISO 14001 continu te verbeteren via de vertaling van bovenvermelde krachtlijnen in meetbare milieudoelstellingen en beheersmaatregelen en zo haar milieuprestaties voortdurend te verbeteren.

Namens de deputatie Antwerpen, 26/3/2020

Cathy Berx, Gouverneur

Luk Lemmens

Kathleen Helsen

Jan De Haes

Ludwig Caluwé

Danny Toeten, Provinciegriffier

De provincie Antwerpen draagt bij aan de
DUURZAME ONTWIKKELINGS DOELSTELLINGEN

VUL: Datum Verantwoordings- en Toezicht: 22/03/2020 Antwerpen

Ook in de beleidsverklaring van de provincie Antwerpen van 2020 staan meerdere doelstellingen aangehaald ter bescherming van klimaat, natuur en leefmilieu, die echter door uitvoering van dit project, met de voeten getreden worden. Het

voorgestelde project druist m.a.w. in tegen de door de provincie gestelde beleidslijnen.

BEZWAAR 16: ADVIES ANB 2017.

Uit 'bezwaar 1: saneringsnoodzaak' en 'bezwaar 2: sulfaten' blijkt dat de aanvoer van veel gronden en de afdekking van tussenliggende zone eigenlijk niet moet uitgevoerd worden.

Bijgevolg is de schade aan de natuur, veroorzaakt door uitvoering van dit project wel degelijk vermijdbaar.

Dit betekent dat alternatieven onderzocht hadden moeten worden in het voorgeschreven 'alternatievenonderzoek' in het Project-MER, hetgeen niet gebeurd is.

In het advies van ANB op het Kennisgeving-MER (PR2457) van 27 maart 2017 staat:

1. Verondieping is niet strikt noodzakelijk voor realiseren van functie 'ecorecreatie' of 'groengebied'. **Indien de schade die aan de natuur wordt toegebracht vermijdbaar blijkt is een dergelijke verondieping strijdig met art. 16 van het natuurdecreet.**
2. Ook wat betreft het item 'alternatieven' blijft het advies van ANB van 27 maart 2017 gelden:

Alternatieven – In de alternatievenbespreking is o.a. sprake van doelstellings-, uitvoerings-, inrichtings- en programma-alternatieven:

- *Inrichtingsalternatieven* – Er wordt gesteld dat er voor het uitvoeren van de sanering 2 varianten worden overwogen (met en zonder opvulling van de tussenliggende vallei). De keuze van de variant gebeurt bij de goedkeuring van het BSP zo wordt gesteld. In die zin wordt besloten dat een (inrichtings)alternatievenbespreking geen voorwerp vormt van dit mer. Het al dan niet opvullen van de tussenliggende vallei/de mate van opvulling impliceert een verschillende impact naar natuur (noodzakelijke ontbossing, mogelijkheden behoud natte natuur, behoud gradiëntsituaties). In die zin is het (i.f.v. toekomstige adviesverlening vergunningsfase/aftoetsing artikel 16 natuurdecreet) noodzakelijk de milieu impact van de beide /verschillende varianten binnen het mer te behandelen.
- *Doelstellingsalternatieven* – De doelstelling van het project bestaat uit het beperkt houden van het verspreidingsrisico van een verontreiniging en het mogelijk maken van een gewestplanconforme nabestemming door het aanleggen van een morfologie via verondieping. Zo wordt gesteld. De gewestplanbestemming is momenteel golfterrein. Cfr. de voorschriften zijn dit *‘de gebieden die bestemd zijn om aangelegd te worden als groengebied samen met alle infrastructuur nodig voor het beoefenen van de golfsport evenals de accommodatie zoals clubhuis, berging, verblijfsgelegenheid.. . Wanneer het gebruik van het gebied als golfterrein komt te vervallen worden de voorschriften van artikel 13 van het KB van 28/12/1972 van toepassing (groengebied)’*. Momenteel bestaat geen beslist beleid (bvb. golfmemorandum,...) aangaande de ontwikkeling tot golfgebied. Gezien deze tweeledigheid in de doelstelling en de huidige natuurwaarde van het gebied (eerste analyse: 36ha ontbossing noodzakelijk, natte natuur/plassen, aanwezigheid kamsalamander,...) is het noodzakelijk verschillende inrichtingsvarianten te voorzien (ontwikkeling groengebied vs. groengebied met infrastructuur ifv beoefenen golfsport/ecorecreatie, ...). Voor groengebied is een volledige opvulling geen strikte noodzaak

ook voor ecorecreatie is een opvulling niet strikt noodzakelijk. Gezien de exploitatie van de nabestemming momenteel onbepaald is, gezien in het mer wordt aangegeven dat afhankelijk van de toekomstplannen zelfs een planwijziging noodzakelijk is dient de doelstelling te worden aangepast/geduid. De doelstelling lijkt hier eerder te bestaan uit het saneren van het gebied om vervolgens een uitbating als stort /deponie te voorzien.

Programma-alternatieven – Het is onduidelijk wat concreet met programma-alternatieven wordt bedoeld. Cfr. info dienst mer slaat dit op de verschillende bouwstenen binnen een project. Deze kunnen maximaal dan wel minimaal worden ingevuld. “Het project omvat enkel het saneren en verondiepen in functie van het geschikt maken van het terrein voor de realisering van een gewestplanconforme nabestemming in het projectgebied. Het is nog niet bekend hoe de effectieve invulling en exploitatie van de nabestemming vorm zullen krijgen. De exploitatie van de nabestemming vormt dus geen onderdeel van het project. Er zullen dan ook geen programma alternatieven beschouwd worden in het project-MER.” Vermits momenteel nog geen duidelijkheid bestaat over de exploitatie van de nabestemming lijkt een drastische opvulling op dit moment voorbarig.

Locatiealternatieven - gezien de kwetsbare omgeving dient te worden geduid in welke mate deze zone geschikt is voor uitbating als deponie en in welke mate locatiealternatieven bestaan.

BEZWAAR 17: OMGEVINGSVERGUNNING.

1) VEGETATIEWIJZIGING.

Er werden meerdere 'vegetatiewijzigingen' aangevraagd in deze omgevingsvergunning maar er is geen kaart toegevoegd van de zones waarop deze vegetatiewijzigingen betrekking hebben.

2) BOSCOMPENSATIE.

De berekening van de inventarisatie waarop de boscompensatie berekend werd klopt niet.

1. De luchtfoto's die gebruikt zijn en die als basis dienden voor de berekening van de boscompensatie, om te bepalen of het bos er al dan niet ouder dan 22 jaar is, werd niet toegevoegd.

De laatste aanvulling met gronden die in de Kleiputten Terhagen gebeurden, dateren van 1994. Daarna konden deze zone's opdrogen en is de groei van bomen gestart. Dit blijkt duidelijk uit de luchtfoto hieronder (1999).

De aanwezige bomen in de Kleiputten Terhagen zijn dus wel degelijk minstens 22 jaar oud.

Foto van 11/01/2008: ontbossing van de bovenste vlakke zone van het asbeststort naast de Bosstraat, ter voorbereiding van de aanleg van de servitudeweg achter de woningen van de Bosstraat. Hier was bos aanwezig dat in december 2007 - januari 2008 gerooid werd. Daarna werd deze zone opnieuw spontaan bebost met o.a. wilg en accacia. Het is niet duidelijk of hiervoor een kapvergunning (mogelijks onder voorwaarden) afgeleverd werd.

In de inventarisatie van de bebossing in de Kleiputten Terhagen (Project-MER PR2457 bijlage G) en berekening van de boscompensatie wordt het gebied opgedeeld in kleine percelen, die dan stuk per stuk bekeken worden om vast te stellen waar er bomen staan en waar niet. Op deze manier werd er ong. 14ha te compenseren bos vastgesteld. De Kleiputten Terhagen is een groot bosgebied dat in zijn geheel als 'BOS' in aanmerking moet genomen worden. Ook de niet-beboste stukken van max. 3ha groot, die voor de helft door bos omgeven zijn, behoren tot het bosgebied. Ook de vijvers zijn volledig omgeven door bos en behoren tot het bosgebied.

De opdeling van de Kleiputten Terhagen in kleine percelen en het gebruik van de verkeerde beoordeling wanneer het "BOS" is, geeft een totaal foutief beeld van het te compenseren bosgebied.

Volgens art. 16 van het ‘Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing’ moet er een ontheffing voor de ontbossing van de Kleiputten aangevraagd worden. Deze ontheffingsaanvraag zit niet in de Omgevingsvergunningsaanvraag vevat waardoor een ontbossingsvergunning niet verleend mag worden via deze omgevingsvergunning.

3) CO2 en stikstof problematiek.

Voor de vaststelling en berekening van de CO2 uitstoot werd met veel te weinig factoren rekening gehouden. Het transport van de gronden, vanop de ontgravings-site van de oosterweel-verbinding naar de Kleiputten Terhagen werd niet in rekening gebracht voor wat betreft de CO2 uitstoot.

Ook voor de afwerking werd geen hoeveelheid CO2 in aanmerking genomen, hetgeen een foutief beeld geeft van de belasting van ons klimaat door de uitvoering van dit project.

De stikstof uitstoot door deze werken heeft zeker een impact op het VEN-gebied dat heel dichtbij, aan de overkant van de Rupel ligt (Biezenweiden, Willebroek). In het MER werd hiermee geen rekening gehouden, gezien de 1%-regeling niet meer geldig is.

4) Oppompen van grondwater voor aanleg fietstunnel en bouw van de tunnel onder de Kapelstraat.

In de ROTS-studie aangaande de bemaling voor de bouw van de tunnel onder de Kapelstraat wordt ervan melding gemaakt dat de bemalings-studie slechts een theoretische benadering is en dat de grootte van de zandkorrels in de bodemlagen een impact kan hebben op het waterniveau van de bemaling in een ruimere straal. Boomse klei kan bij droging tot 10% inklinken. De bemaling zal dus in ruime kring invloed hebben op de stabiliteit van de woningen in de ruimere omgeving; de invloedstraal van de bemaling zal wellicht groter zijn dan aangeduid wordt op de kaart.

Factoren als korrelgrootte van de zandlagen en impact van krimp van de boomse klei, zijn factoren die hier te weinig onderzocht zijn: de bemaling kan een veel groter negatief effect hebben op de woningen van de mensen in de omgeving, dan in de studie verondersteld wordt.

5) BODEMSANERINGSPROJECT.

In het 'Tussentijds Bodemsaneringsproject' zoals het aan het dossier 'Omgevingsvergunningsaanvraag' werd toegevoegd, en als dusdanig kan geraadpleegd worden tijdens het openbaar onderzoek van 25 november 2021 tot en met 24 december 2021 staat: *"In functie van een optimale inhoudelijke afstemming tussen beide procedures en om de grootst mogelijke transparantie te bieden tijdens elk openbaar onderzoek, wordt het bodemsaneringsproject afgewerkt in samenspraak met de bevoegde instanties, en als afgewerkt ontwerp gevoegd als informatieve bijlage bij de omgevingsvergunningsaanvraag. Het bodemsaneringsproject zal na het bekomen van de omgevingsvergunning worden ingediend bij OVAM."*

Het 'Tussentijds Bodemsaneringsproject' zoals het toegevoegd werd aan de omgevingsvergunningsaanvraag, is geen volledig afgewerkt Bodemsaneringsproject (BSP). Het hogervermeld 'afgewerkt ontwerp' is niet aanwezig in de omgevingsvergunningsaanvraag.

Aangezien het afgewerkt ontwerp-BSP ontbreekt, is er belangrijk deel van noodzakelijke informatie die in de omgevingsvergunningsaanvraag niet aanwezig is en dus niet kan geraadpleegd worden. Dit is een belangrijk hiaat in de omgevingsvergunningsaanvraag

BEZWAAR 18: INZAKE HET Vernietigen van BELANGRIJKE NATUURWAARDEN.

Zowel in de Groene Corridor als in de Kleiputten Terhagen werden tal van beschermde en bedreigde dieren en planten waargenomen. Het opvullen van de kleiputten betekent de totale vernietiging van deze biotoop.

1) *"Het gebied paalt aan het Habitatgebied Natura 2000 "SBZ-H 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent', zijnde de Rupel en zijn oevers. In deze zone wordt "een tijdelijke overslaginfrastructuur" gebouwd, zijnde de loskade voor het project. De prefabkade zal ingepland worden in een strook steenbestorting die voorzien zal worden op de oever en bodem van de Rupel. De dikte van de steenbestorting is 2 m, tot op -6 mTAW, over een horizontale breedte van ca. 40 m en een lengte van ca. 275 m."*

Gezien de duur van het project (10 à 15 jaar) is dit geen tijdelijke ingreep. De bouw van deze kade heeft een **langdurige, schadelijke impact op de natuur in deze Speciale Beschermingszone.**

2) Het volledige gebied van de Kleiputten Terhagen staat op de recente Biologische Waarderingskaart aangeduid als **waardevol tot zeer waardevolle natuur.**

3) waarnemingen.be meldt dat zowel in de Groene Corridor als in de Kleiputten Terhagen tal van zeldzame, beschermde en bedreigde dieren en planten werden waargenomen:

- Vogelrichtlijnsoorten: roerdomp, ooievaar, woudaap, grote en kleine zilverreiger, slechtvalk, ijsvogel, blauwborst, wespendif, grauwe en bruine kiekendif, porseleinhoen,...
- Vleermuizen (habitatrichtlijnsoorten): kleine en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, rosse vleermuis, bosvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger (vleermuizen en hun verblijfplaats zijn wettelijk beschermd)
- Talrijke dag- en nachtvinders en libellensoorten met rodelijstcategorie (waaronder spaanse vlag)
- Verschillende amfibieën waaronder kamsalamander en rugstreeppad (habitatrichtlijnsoorten)
- Verschillende soorten orchideeën zoals bosorchis, gevlekte orchis, bokkenorchis (wettelijk beschermd)
- In februari 2020 werd in de Kleiputten Terhagen *Arthopyrenia analepta*, een niet-gelicheniseerde schimmel, na meer dan 150 jaar teruggevonden in Vlaanderen.

Het 'Grote Opvulproject' voor de Kleiputten Terhagen betekent de totale vernietiging van deze biotoop met alle fauna en flora, met onherstelbare schade voor deze soorten. Dit is een ontoelaatbare ecocide waarvoor hier een omgevingsvergunning aangevraagd wordt.

Volgens de wettelijk voorziene 'Zorgplicht' in het Natuurdecreet, mag men geen schade toebrengen aan de natuur indien dit kan vermeden worden. Aangezien het verspreidingsrisico van sulfaten naar de Rupel onbestaand is, is de saneringsverplichting zonder voorwerp en kan deze schade aan de natuur vermeden worden door het project niet uit te voeren.

Negatieve effecten op beschermde soorten

Negatieve effecten op de aanwezige vleermuissoorten

Bij het nalezen van het rapport MER lezen wij het volgende.

Waarnemingen van vleermuizen in de kleiputten Boom-Terhagen – Provinciaal gebied

In het INBO-rapport RUMBOOLAR staat op p.40: *"Het projectgebied is minder open dan de omgeving van de kleiputten die door Natuurpunt worden beheerd, en bestaat vooral uit struweel en opgaand bos. Deze afwisseling is een geschikte habitat voor gekraagde roodstaart, houtsnip, nachtegaal, zomertortel, wielewaal en wespendif. De lijst met waarnemingen werd eveneens gescreend op vleermuizen, omdat alle soorten zijn opgenomen in de bijlage van de habitatrichtlijn (92/43/EEG). Aan de noordkant van de visvijver in het projectgebied werden in 2018 volgende soorten waargenomen, met behulp van een automatische batdetector: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis,*

Grootoorvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Watervleermuis en Bosvleermuis.” Maar liefst **zeven** soorten vleermuizen werden er waargenomen ...!

Op p.90 schrijven ze ook: *"De levende en dode bomen in het pioniersbos hebben overwegend nog geringe dimensies en bieden daarom slechts in beperkte mate broed- en nestgelegenheid aan hollenbewonende soorten.*

De vleermuizensoorten die werden waargenomen in het projectgebied, foerageren wellicht in de gevarieerde groene omgeving en boven de waterplassen, maar het is weinig waarschijnlijk dat kolonies van boombewonende soorten (rosse vleermuis, bosvleermuis) in het projectgebied aanwezig zijn. Dat was ook reeds de conclusie van het natuurontwikkelingsplan, al wordt er op gewezen dat de potentie voor deze soortengroep zal toenemen naarmate het bos ouder wordt (Laurijssens & De Blust, 2012: 31)."

In het rapport 'Inventarisatie fauna en flora Terhagen (Rumst) dat opgemaakt is door Natuurpunt Studie in 2017 staat op pagina 13 een zeer korte tekst met de vermelding dat er 3 soorten vleermuizen zijn waargenomen in de kleiputten van Terhagen sinds 2008 en deze soorten Europees beschermd zijn via het Habitatrichtlijn (Bijlage IV), zijnde Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Op 14 juni en 27 juni werd hierbij terreinwerk uitgevoerd, maar er werd vooral aandacht besteed aan andere soorten dan vleermuizen.

Op pagina 250 van het rapport MER lezen wij: 'De vleermuizen zijn als groep opgenomen als Provinciale Prioritaire Soort voor de provincie Antwerpen (Beckers et al., 2009). Binnen het projectgebied zijn er in de studie van Feys (2017) waarnemingen van 3 soorten vleermuizen: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. De Vos et al. (2020) meldt dat er aan de noordkant van de centrale vijver in het projectgebied in 2018 volgende soorten werden waargenomen, met behulp van een automatische batdetector: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Grootoorvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Watervleermuis en Bosvleermuis. Deze soorten zijn Europees beschermd via de Habitatrichtlijn (Bijlage IV). De vleermuizensoorten die werden waargenomen in het projectgebied, foerageren in de gevarieerde groene omgeving en boven de waterplassen, maar het is op basis van de uitgevoerde veldinventarisaties weinig waarschijnlijk dat kolonies van boombewonende soorten (Rosse vleermuis, Bosvleermuis) in het projectgebied aanwezig zijn. De potentie voor deze soortengroep zou wel kunnen toenemen naarmate het bos ouder wordt (De Vos et al., 2020).'

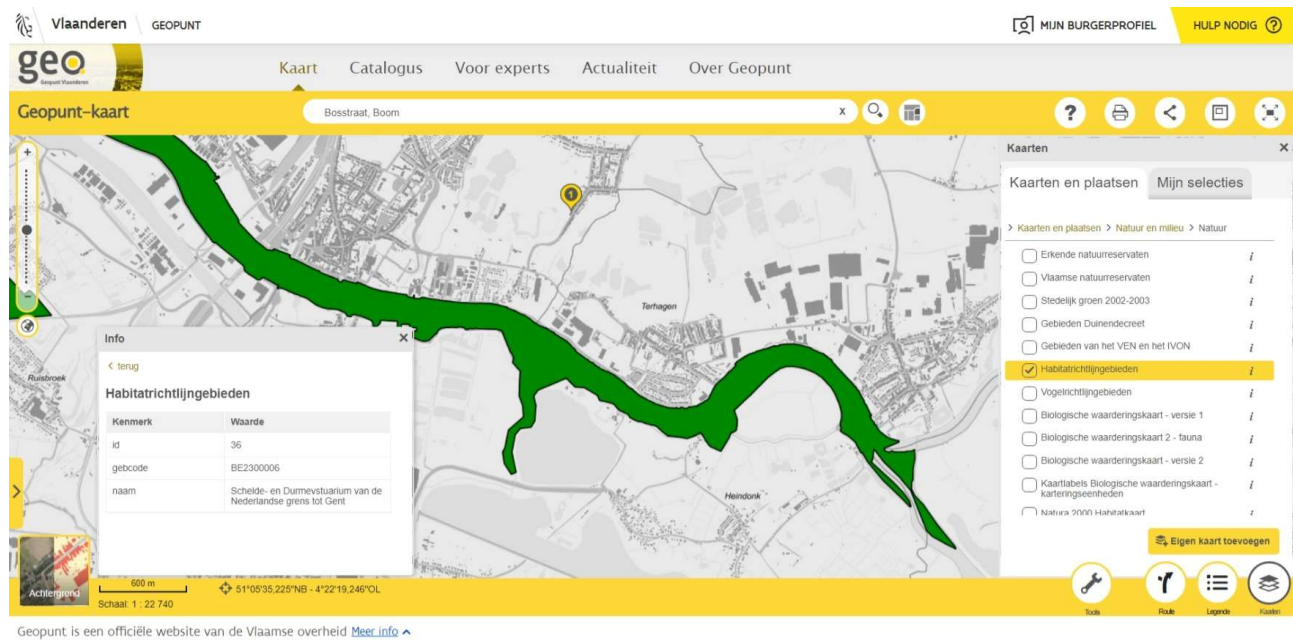
Het is duidelijk dat het projectgebied een belangrijk leefgebied voor vleermuizen betreft. Er is een groot aanbod van voedsel dankzij de natte gebieden en het gemengde bos met natte open stukken, alsook de ruigtes die zich spontaan ontwikkeld hebben in de open stukken en langs de wandelwegen. Ook de bestaande morfologie van de kleiputten zorgt voor voldoende luwte bij wind. Er zijn ook voldoende dode bomen met spechtengaten die als nestgelegenheid en rustplaats voor boombewonende soorten kunnen dienen.

Speciale beschermingszone voor vleermuizen – Habitatgebied BE2300006

De Rupel en haar oevers zijn aangeduid als Europees Habitatrichtlijngebied "Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent" (SBZ-H BE2300006), ook in het bijzonder als leefgebied voor vleermuizen. De bescherming van hun leefgebied beperkt zich niet tot alleen tot het aangeduide Habitatgebied, maar ook tot de onmiddellijke omgeving ervan (tot 1 à 2 km van de aangeduide locatie).

Het projectgebied, waar men de geplande werken voor de aanvoer en het storten van de gronden wil laten uitvoeren overeenkomstig de aanvraag van de omgevingsvergunning,

ligt vlakbij dit habitatrichtlijngebied “Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent” (SBZ-H BE2300006). Het habitatgebied werd aangeduid ter bescherming van volgende bijlage 4- soorten alsook hun leefgebied: Tweekleurige vleermuis, Baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. En dit met de doelstelling van de instandhouding van de populaties.

Er is tevens een soortenbeschermingsprogramma vastgesteld voor het habitatrichtlijngebied “Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent” (SBZ-H BE2300006) door het Ministerieel besluit houdende de vaststelling van een soortenbeschermingsprogramma voor vleermuizen door de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw d.d.24 september 2018, samen met besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 2010 tot vaststelling van gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Europees te beschermen soorten en habitats. Hiervoor verwijzen wij naar de website van de Agentschap Natuur en Bos: <https://www.natuurenbos.be/sbpvleermuizen>.

In dit soortenbeschermingsprogramma staat het volgende vermeld onder punt 3.2.3 (pagina 128):

Doelstellingen buiten SBZ: Het leefgebied van vleermuizen beperkt zich niet tot de Speciale Beschermingszones (SBZ). Meestal vormt het SBZ slechts een onderdeel van het leefgebied: ze komen er foerageren maar verblijven op een kerkzolder buiten het SBZ; ze bewonen een boomholte binnen SBZ maar foerageren erbuiten; voor de verplaatsing van de zomerverblijven naar de overwinteringsplek leggen ze tientallen kilometers af buiten SBZ; ... De nood aan onderlinge samenhang van het leefgebied (het netwerk van kolonieplaatsen, foerageergebieden, overwinteringsplaatsen en zwermplaatsen) maakt dat ook acties buiten SBZ essentieel zijn om deze diergroep afdoende te beschermen.

Alle vleermuissoorten staan tevens vermeld op de Provinciale prioritaire soortenlijst van de Provincie Antwerpen, die door het Instituut voor Natuur- en bosonderzoek (INBO) werd opgemaakt om een gericht natuurbeleid binnen de provincie te voeren.

Wettelijke bescherming van vleermuizen

Alle vleermuissoorten in Vlaanderen zijn beschermd, alsook hun voortplantings- en rustplaatsen volgens het Soortenbesluit van het Natuurdecreet. De vleermuissoorten zijn ook opgenomen in de Habitatrichtlijn. De instandhouding van deze soorten en hun leefgebied is dan ook een wettelijke verplichting.

Onvoldoende inventarisatie van de vleermuizen en hun nest- en rustplaatsen in het projectgebied

Bij de opmaak van het MER en de Passende beoordeling heeft men nagelaten een grondige inventarisatie van de aanwezige vleermuizen en hun nestplaatsen op te maken in het projectgebied.

Er wordt enkel melding gemaakt van gegevens die beschikbaar zijn op www.waarnemingen.be van Natuurpunt en wordt verwezen naar een studie van Natuurpunt Studie in 2018 op 1 locatie in het projectgebied.

In de 'Passende beoordeling tijdelijke overslaginfrastructuur BE0116.000762' opgemaakt door Arcadis in november 2020 - pag. 46-47 punt 5.4.2, alsook in het MER (PRMER 2457) – pag. 250 dat eveneens door Arcadis in november 2020 werd opgemaakt, wordt ook enkel verwezen naar deze waarnemingen waarbij 7 vleermuissoorten in het projectgebied zijn waargenomen: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Grootoorvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Watervleermuis en Bosvleermuis. Op basis van hun eigen uitgevoerde veldinventarisaties achten ze het weinig waarschijnlijk dat kolonies van boombewonende soorten (Rosse vleermuis, Bosveermuis) in het projectgebied aanwezig zijn.

Er is echter geen enkel verslag van enige terreininventarisatie in het MER of passende beoordeling opgenomen. De vraag is dan ook welke deelgebieden door hun op het terrein onderzocht zijn, alsook wanneer, door wie en hoe. Deze terreininventaris is belangrijk om de mogelijke effecten op vleermuizen en hun nestplaatsen in kaart te brengen en daaraan de nodige voorzorgsmaatregelen te koppelen inzake het Soortenbeschermingsbesluit van het Natuurdecreet.

In het schriftelijk advies van het Agentschap Natuur en bos (ANB) met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017 inzake de kennisgevingsfase van het MER, alsook in het tweede advies van ANB met kenmerk 19-215699 d.d. 14 augustus 2019 wordt een grondige inventarisatie gevraagd gezien de aard van het gebied en de omvang van de aangevraagde werkzaamheden en vegetatiewijzigingen leiden tot een redelijke aanname dat dit gebied een belang heeft voor vleermuizen. Ze vragen dan ook een recente inventaris op te maken. Er werd tevens geadviseerd om de noodzakelijk mitigatie/compensatie voor het luik flora en fauna te voorzien in functie van de bepalingen binnen het soortenbesluit en natuurdecreet.

Uit de stukken in het dossier in het rapport MER kunnen we afleiden dat deze grondige inventarisatie niet is uitgevoerd. Alsook geen onderzoek is uitgevoerd naar hun rust-, zomer- en winterverblijven en hun nestplaatsen. Er is dan ook geen gevolg gegeven aan het advies van ANB.

Geen onderzoek inzake alternatieven uitgevoerd waarbij de leef- en nestplaatsen van de vleermuizen gespaard kunnen blijven

In het rapport MER ontbreekt elk onderzoek naar alternatieven voor de ontbossing en het bewaren van de waterrijke gebieden als leef-, rust- en nestplaats van de talrijk aanwezige vleermuizen in het projectgebied.

In het Project-MER (PR2457) op pagina's 41 t.e.m. p.53: 'Alternatievenonderzoek' waar telkens beschreven staat waarom het onderzoek naar alternatieven niet nodig is (locatie-, doelstellings-, inrichtings-, faserings-, uitvoerings-, ontsluitings- en nulalternatief). Hierbij lezen wij dat het project volledig gedreven wordt door de sanering van de vele aanwezige en complexe bodem- en grondverontreinigingen. De natuurwaarde en – bescherming worden bij de keuze van de saneringstechniek niet meegenomen.

Enkel één milderende maatregel voor de bescherming van vleermuizen wordt in rapport MER opgenomen, zijnde dat de ontbossing buiten de periode tussen 15/03 en 30/08 ter bescherming van broedkolonies zal georganiseerd worden (pagina 290). Hierbij wordt echter geen rekening gehouden dat de voorkomende vleermuissoorten ook kunnen overwinteren in bomen.

De mogelijke gevolgen voor de aanwezige vleermuissoorten en hun populatie in het projectgebied en de onmiddellijke omgeving worden in het rapport MER ook niet onderzocht. Dit is in strijd met de voorzorgspflicht (art.14 van het Natuurdecreet) en de standstill-beginsel (art.8 in het Natuurdecreet).

Ernstige bedreiging voor de populatie vleermuizen in het projectgebied en directe omgeving

Meer dan 44ha bos, waarvan 11,3957ha nat bos, zal volgens de aanvraag van de omgevingsvergunning in het projectgebied gekapt worden. Alsook 3,4954 ha natte gebieden zullen opgevuld worden met aangevoerde gronden. Beide biotopen zijn bij uitstek het leefgebied van vleermuizen.

Het verlies van een habitat van deze grootte zal dan ook een negatief impact hebben op de aanwezige populatie vleermuizen. De biotopen die zullen verdwijnen vormen hun foerageer-, rust- en voortplantingsplaatsen.

In het rapport MER (pagina 290) staat dat het verlies van leefgebied tijdens de werken en het creëren van de nieuwe morfologie maar als tijdelijk dient beschouwd te worden. De geplande werken in het projectgebied zullen minstens 8 jaar duren, ook met de nodige verstoring door lawaaihinder. Daarna dient het natuurherstel, dat tientallen jaren zal duren, nog aanvangen. Het verlies van habitat kan dan ook niet als tijdelijk beschouwd te worden.

Het vernielen van natuur om terug te herstellen betreft ook géén mitigatie. De herinrichting van het gebied kan dan ook niet als milderende maatregel aanzien worden. Maar wel als een compensatie, maar deze dient voorafgaandelijk te gebeuren om de instandhouding van deze soorten mogelijk te maken. Er is in het rapport MER geen andere compensatie opgenomen. Het standstill-beginsel (art.8 van het Natuurdecreet) en de zorgplicht voor de natuur (art. 14 van het Natuurdecreet) worden dan ook niet nageleefd. Het vernietigen van rust-, nest- en voortplantingsplaatsen is tevens in strijd met de instandhoudingsregels van

beschermde vleermuizen (art.14 van het Soortenbesluit van het Natuurdecreet). De instandhouding is ook bepaald in de Habitatrichtlijn 92/43/EEG (art. 6 lid 1 en 2 en art. 12 lid 1) aangezien vleermuizen bijlage IV en bijlage II- soorten zijn, maar dit is niet onderzocht in het rapport MER.

Op pagina 290 staat tevens vermeld dat er voldoende uitwijkmogelijkheden voor de vleermuizen in de omliggende vijvers en poelen buiten het projectgebied. Maar ook hierbij ontbreekt elke studie of dit ook werkelijk zo is tijdens de werken. Tevens worden in de omliggende gebieden ook opvulwerken met aanvoer van gronden gepland, die ook afkomstig zijn de Oosterweelwerf. Daar wordt geen enkel rekening mee gehouden.

De verstoring ten gevolge van de langdurige werken heeft ook effecten voor vleermuizen in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied, maar deze effecten zijn niet onderzocht geweest.

Er is geen rekening gehouden met het schriftelijke advies van het Agentschap Natuur en bos (ANB) met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017 op de kennisgevingsfase van het MER en het schriftelijk advies van ANB met kenmerk 19-215699 d.d. 14 augustus 2019 inzake het ontwerp MER om de cumulatieve effecten uit te breiden met andere activiteiten (verstoring, ruimtebeslag,...) in de omgeving (vb. kleiontginning, Tomorrowland, voorgenomen verondieping plassen aanpalend natuurgebied,...). Er werd tevens geadviseerd om de noodzakelijk mitigatie/compensatie voor het luik flora en fauna te voorzien in functie van de bepalingen binnen het soortenbesluit en natuurdecreet. Uit de stukken in het dossier in het rapport MER kunnen we duidelijk afleiden dat er geen grondige studie van de mitigerende maatregelen is uitgevoerd. Nergens vinden wij een tijdschema van de werken in de andere gebieden en hoe de grondtransporten zullen verlopen.

Negatieve effecten op de beschermde Kamsalamander, Rugstreeppad en andere amfibieën

Bij het nalezen van het rapport MER (pagina 259-260) nemen wij kennis dat het projectgebied ook het leefgebied van 6 amfibiesoorten is, waaronder Kamsalamander en Rugstreeppad, zijnde twee bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn. Deze lijst is ook niet meer geactualiseerd sinds 2017. Ondertussen zijn er reeds 9 amfibiesoorten waargenomen, zijnde: Kamsalamander – Vinpootsalamander – Alpenwatersalamander – Kleine watersalamander – Rugstreeppad – Gewone pad - Bruine kikker – Meerkikker – Bastaardkikker.

Dit toont aan dat het projectgebied een belangrijk leefgebied voor amfibieën is. Amfibieën zijn een graadmeter voor de natuur en omgeving.

Bij amfibieën denken velen toch vooral aan water. Niet ten onrechte natuurlijk, want alle soorten zijn daarvan afhankelijk voor hun voortplanting. Maar de meeste soorten zijn meer dan de helft van het jaar op het land te vinden. De landhabitat is dus ook van groot belang. Bij amfibieën worden meestal drie typen habitat onderscheiden. De voortplantingshabitat is het water, de zomerhabitat is voor de meeste soorten het land en de winterhabitat is ook voor de meeste soorten het land, maar sommige overwinteren in het water. Deze drie typen habitats moeten dicht bij elkaar liggen, omdat amfibieën geen grote afstanden afleggen. Elke amfibieënsoort stelt andere eisen aan zijn leefgebied, maar er zijn enkele voorwaarden die voor veel soorten van belang zijn.

Deze amfibieën zijn zeer kwetsbaar gezien de combinatie van hun drie habitats die ze nodig hebben voor hun instandhouding. Elke ingreep in hun leefgebied kan dan ook nefast of zware gevolgen hebben, zeker voor kleine populaties zoals die van Kamsalamander en Rugstreeppad in de kleiputten. Deze soorten zijn ook weinig mobiel.

Wettelijke bescherming van amfibieën

Alle amfibieën, alsook hun nest-, rust- en voortplantingsplaatsen zijn beschermd door het Soortenbeschermingsbesluit van het Natuurdecreet.

Rugstreeppad, en Poelkikker zijn ook beschermd als bijlage IV-soorten van de habitatrichtlijn. Kamsalamander is ook beschermd als bijlage II en bijlage IV-soorten van de habitatrichtlijn. Deze richtlijn heeft als doel de biologische diversiteit in de Europese Unie in stand Pagina 81 van 207 te houden. De Habitatrichtlijn heeft betrekking op de instandhouding van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het grondgebied van de Europese Unie. Voor amfibieën zijn twee bijlagen van belang namelijk de Bijlage II en de Bijlage IV. Bijlage II omvat dier- en plantensoorten van communautair belang voor de instandhouding waarvan aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is. In Bijlage IV zijn dier- en plantensoorten van communautair belang opgenomen die strikt moeten worden beschermd.

Onvoldoende inventarisatie van de voorkomende amfibieën

Bij de opmaak van het MER en de Passende beoordeling heeft men nagelaten een grondige inventarisatie van de aanwezige amfibieën op het terrein te maken, alsook hun nestplaatsen als zomer – en winterverblijf en hun voortplantingsplaatsen in het hele projectgebied te inventariseren. Men gaat gewoon uit van de meldingen in www.waarnemingen.be.

Enkel voor de Kamsalamander is maar een beperkt onderzoek uitgevoerd in het projectgebied naar hun aanwezigheid en dit enkel in 14 waterpartijen die mogelijks een voortplantingsplaats vormen. Verder werd er niets onderzocht. Ook dit is te beperkt gezien hun zomer- en winterverblijven niet onderzocht zijn. En ook niet alle waterpartijen in het projectgebied onderzocht zijn. Tevens kan deze soort zich verplaatsen voor hun voortplantingsplaats afhankelijk van de klimatologische omstandigheden (natte winter/voorjaar of een droge winter/voorjaar).

De mogelijke impact van de aangevraagde werkzaamheden op de verschillende amfibieënpopulaties, niet alleen van de Kamsalamander, en hun verschillende biotopen is dan ook niet in het rapport MER opgenomen wat een grote tekortkoming is gezien hun beschermingsstatus.

Ook hier is geen rekening gehouden met het schriftelijke advies van het Agentschap Natuur en bos (ANB) met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017 op de kennisgevingsfase van het MER en het schriftelijk advies van ANB met kenmerk 19-215699 d.d. 14 augustus 2019 inzake het ontwerp MER die deze grondige inventarisatie adviseert gezien de aard van het gebied en de omvang van de aangevraagde werkzaamheden en vegetatiewijzigingen leiden tot een redelijke aanname dat dit gebied een belang heeft voor beschermde diersoorten. Er werd tevens geadviseerd om de noodzakelijk mitigatie/compensatie voor het luik flora en fauna te voorzien in functie van de bepalingen binnen het soortenbesluit en natuurdecreet. Uit de stukken in het dossier in het rapport MER kunnen we duidelijk afleiden dat er geen grondige inventarisatie is

uitgevoerd. Alsook geen onderzoek is uitgevoerd naar hun rust-, zomer- en winterverblijven en hun nestplaatsen. De mitigatie/compensatie ontbreekt eveneens in het MER. Er is dan ook geen gevolg gegeven aan het advies van ANB.

Onderzoek naar Kamsalamander

In het projectgebied is door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek in opdracht van studiebureau INTOE BVBA een studie 'DNA-screening naar aanwezigheid Kamsalamander (*Triturus cristatus*) in de vallei van de vroegere Potgatbeek (Rumst)' inzake het voorkomen van Kamsalamander in het projectgebied opgemaakt. Hierbij werden op 14 mei 2020 van 14 waterpartijen DNA stalen van het water genomen om na te kijken of er DN^A-sporen van Kamsalamander aanwezig zijn. In vier waterpartijen werden DNA-sporen van Kamsalamander aangetroffen. Zowel in één waterpartij volledig in het noordelijke deel van het projectgebied, als één waterpartij in het meest zuidelijke deel. In het tussengebied is maar 1 waterpartij ter hoogte van het asbeststort onderzocht. De andere waterpartijen werden om onbekende redenen niet onderzocht, maar worden ook mee opgevuld met de aangevoerde gronden. Gezien er een uitwisseling van individuen verloopt tussen de verschillende locaties en hun zomerverblijven in het tussengebied liggen is het aanneembaar dat daar ook voortplantingsplaatsen liggen. In ieder geval hoort het tussengebied tot hun zomer- en winterverblijf van deze soort.

Hun zomer- en winterverblijven die zich in de meeste gevallen in ruigtes op het land gelegen zijn, werden ook niet onderzocht. Ook tijdelijke waterplassen die ontstaan ten gevolge van een natte winter of voorjaar werden ook niet onderzocht. Nochtans zijn deze tijdelijke waterpartij veelvuldig aanwezig in het projectgebied gezien de vroegere kleiuitgravingen.

Het uitgevoerde onderzoek door het INBO is dan ook niet relevant om de voortplantingsplaatsen van deze soorten te kunnen beschermen, buiten dat het wel duidelijk is dat de Kamsalamander in het hele projectgebied voorkomt gezien de onderzoeksresultaten. Te meer dat de Kamsalamander meer dan 50% van zijn tijd op land leeft en deze locaties niet mee onderzocht zijn..

Geen onderzoek inzake de alternatieven waarbij de leef- en nestplaatsen van de amfibieën gespaard kunnen blijven.

Ook voor amfibieën ontbreekt elk onderzoek naar alternatieven voor de ontbossing en het bewaren van de waterrijke gebieden als leef-, rust- en nestplaats van de talrijk aanwezige vleermuizen in het rapport MER.

In het Project-MER (PR2457) op pagina's 41 t.e.m. p.53: 'Alternatievenonderzoek' waar telkens beschreven staat waarom het onderzoek naar alternatieven niet nodig is (locatie-, doelstellings-, inrichtings-, faserings-, uitvoerings-, ontsluitings- en nulalternatief). Hierbij lezen wij dat het project volledig gedreven wordt door de sanering van de vele aanwezige en complexe bodem- en grondverontreinigingen. De andere alternatieven tot sanering, die veel minder impact hebben op de beschermde soorten, werden niet onderzocht inzake natuurbescherming.

Enkel een aantal milderende maatregelen worden in het rapport MER opgenomen waaronder het aanbrengen van enkele buizen/kokers als faunapassage, het plaatsen van amfibieënnetten om te vermijden dat ze tijdens de werken in het projectgebied

terecht komen, het dempen van hun natte biotopen in de winter voor einde februari met een nazicht op aanwezige amfibieën en het voorzien van enkele nieuwe poelen voor Kamsalamander en natte ruigtes voor de Rugstreeppad. Het hele projectgebied is echter habitat voor deze amfibieën. De soorten afvangen zoals voorgesteld wordt voor de Rugstreeppad in dergelijk uitgestrekt gebied van 55ha met moerassen en ruigtes is dan ook onmogelijk. Ook het afsluiten van het hele gebied met amfibieënnetten is onmogelijk gezien de huidige morfologie en begroeiing. En waarbij schade aan dergelijke afsluiting ook niet uit te sluiten is. Dit beperkt ook de migratie van soorten die dan ook een impact heeft op de voortplanting.

De mogelijke gevolgen van de aangevraagde werken op de bestaande populaties van de amfibiesoorten werden in het rapport MER ook niet onderzocht. Dit is in strijd met de zorgplicht (Art.14 van het Natuurdecreet) en het standstill-beginsel (Art. 8 van het Natuurdecreet).

Ernstige bedreiging op het voortbestaan van de aangetroffen amfibieënsoorten

Meer dan 44ha bos waarvan 11,3957ha natte bossen in het projectgebied kappen, alsook 3,4954 ha moerassen en waterrijke gebieden opvullen met grond zal een groot verlies aan habitat voor deze amfibieënsoorten betekenen.

Ook het gevaar om verkeersslachtoffer te worden bij het grondverzet met grote dumpers of onder het storten van de gronden terecht te komen is reëel.

Ook het verlies aan de voortplantingsplaatsen door ze telkens dicht te gooien als er werken gepand worden, alvorens de amfibieën zich kunnen voortplanten en eieren afzetten zal gevolgen hebben op de uitbreiding en migratie van de bestaande populatie. Zeker voor een kleine populatie van Kamsalamander en Rugstreeppad in het gebied van de kleiputten die zeer kwetsbaar is. Ingrepen kunnen zelfs het einde betekenen van deze populatie. Het afvangen van soorten en naar nieuwe poelen te brengen, verloopt ook niet altijd succesvol gezien de hoge predatiedruk van reigerachtigen en marterachtigen, zeker bij nieuwe open poelen. Dit was ook het geval bij het overzetten van Rugstreeppadden uit de graverij van Wienerberger naar enkele nieuwe poelen in het natuurgebied van Natuurpunt, gelegen naast het projectgebied, waarbij een reiger op korte tijd de populatie had verorberd.

In het rapport MER (pagina 298) staat dat het verlies van leefgebied tijdens de werken en het creëren van de nieuwe morfologie maar als tijdelijk dient beschouwd te worden. De geplande werken in het projectgebied zullen minstens 8 jaar duren, en dit ook met de nodige verstoring door lawaaihinder. Daarna dient het natuurherstel, dat tientallen jaren zal duren, nog aanvangen. Het verlies van habitat kan dan ook niet als tijdelijk beschouwd te worden.

Het vernielen van natuur om terug te herstellen betreft ook géén mitigatie. De herinrichting van het gebied kan dan ook niet als milderende maatregel aanzien worden. Maar wel als een compensatie, maar deze dient voorafgaandelijk te gebeuren om de instandhouding van deze soorten mogelijk te maken. Er is in het rapport MER geen andere compensatie opgenomen. Het standstill-beginsel (art.8 van het Natuurdecreet) en de zorgplicht voor de natuur (art. 14 van het Natuurdecreet) worden dan ook niet nageleefd. Het vernietigen van rust-, nest- en voortplantingsplaatsen is tevens in strijd met de instandhoudingsregels van

beschermde amfibieën (art.14 van het Soortenbesluit van het Natuurdecreet). De instandhouding van Kamsalamander (bijlage II en bijlage IV-soort), Rugstreeppad en Poelkikker (bijlage IV- soorten) zijn bepaald in de Habitatrichtlijn 92/43/EEG (art. 6 lid 1 en 2 en art. 12 lid 1) en dienen dan ook toegepast worden, maar dat is niet onderzocht in het project MER.

Op pagina 298-299-300 staat tevens vermeld dat er voldoende uitwijkmogelijkheden voor de amfibieën naar de noordelijke plas, de noordoostelijke plas en het plassengebied van Natuurpunt. Maar ook hierbij ontbreekt elke studie of dit effectief mogelijk is. Tevens worden in deze aangehaalde gebieden ook werken met ondieping gepland. Hiervoor worden ook aangevoerde gronden afkomstig van de Oosterweelwerf gebruikt, die aangevoerd worden per schip naar de geplande aanlegkaai en vervolgens via grondtransporten door het projectgebied naar deze gebieden aangevoerd zullen worden. Deze werken vallen buiten deze aanvraag van de omgevingsvergunning, maar gaan wel een bijkomende impact op de natuur hebben. Met deze werken werd geen rekening gehouden in het rapport MER. De verstoring ten gevolge van de langdurige werken heeft ook effecten voor amfibieën in de omliggende gebieden waaronder de migratie, maar deze zijn niet onderzocht in het rapport MER.

De migratie van soorten zal ook beperkt worden door de maatregelen die dienen getroffen te worden voor de bescherming van Rugstreeppadden die juist locaties van werkzaamheden gaan opzoeken, zoals het plaatsen van amfibienetten.

Er is geen rekening gehouden met het schriftelijke advies van het Agentschap Natuur en bos (ANB) met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017 op de kennisgevingsfase van het MER en het schriftelijk advies van ANB met kenmerk 19-215699 d.d. 14 augustus 2019 inzake het ontwerp MER om de cumulatieve effecten uit te breiden met andere activiteiten (verstoring, ruimtebeslag,...) in de omgeving (vb. kleiontginning, Tomorrowland, voorgenomen verondieping plassen aanpalend natuurgebied,...). Er werd tevens geadviseerd om de noodzakelijk mitigatie/compensatie voor het luik flora en fauna te voorzien in functie van de bepalingen binnen het soortenbesluit en natuurdecreet. Uit de stukken in het dossier in het rapport MER kunnen we duidelijk afleiden dat er geen grondige studie van de mitigerende maatregelen is uitgevoerd. Nergens vinden wij een tijdschema van de werken in de andere gebieden en hoe de grondtransporten zullen verlopen.

Negatieve effecten op de beschermde avifauna

Habitatgebied SBZ-BE230006

De zone waar de kadefaciliteiten gebouwd zullen worden is Europees beschermd habitatgebied. De Rupel en haar oevers zijn aangeduid als natura 2000 gebied en valt binnen de grens van binnen het habitatgebied 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent' als SBZ-BE2300006. Dit betekent dat er volgens de zorgplicht van het Natuur- en Bodemdecreet en volgens het Europees beschermingsbesluit van de habitatrichtlijn met alle middelen voor moet gezorgd worden dat dit gebied niet beschadigd wordt. Zowel het biotoop als de beschermde soorten voor deze zones zijn beschermd.

VEN-gebied 'De samenvloeiing Rupel-Dijle-Nete'

Aan de overzijde van de Rupel ter hoogte van de groene corridor bevindt zich het VEN-gebied 'De samenvloeiing Rupel-Dijle- Nete' en vormt zo één groot groen netwerk voor de natuur. Bever en Otter zijn in dit VEN-gebied reeds aanwezig. De kleiputten zijn dan ook projectgebied voor het plan Otter.

Kleiputten Boom-Terhagen

Het projectgebied, zijnde de kleiputten Boom-Terhagen, is een bufferzone voor de avifauna. Door de ligging van de kleiputten nabij het rivierengebied zijn ze van groot belang voor avifauna en bieden grote potenties voor natuurontwikkeling. Het projectgebied valt binnen het pleister- en rustgebied voor watervogels en steltlopers, binnen de 1 km voedseltrek en de 2 km slaappleats- en broedkoloniebuffer van vogels, en eveneens binnen de pleister- en broedbuffer van de rivier.

De kleiputten zijn een belangrijke schakelgroot geheel binnen een ecologisch netwerk van natte gebieden tussen de Schelde- en de Rupelvallei met haar bijrivieren. En dient dan ook als één groot geheel van natuur bekeken te worden. Ze zijn zeer belangrijk voor watervogels die zich tussen beide valleien verplaatsen en foerageren. De buitendijkse gebieden lang de rivieren fungeren als hoogwatervluchtplaatsen.

Heel wat soorten watervogels hebben dan ook hun foerageer-, rust- en slaappleats in deze kleiputten zoals Kuifeend, Slobeend, Tafeleend, Wintertaling, Dodaars, Fuut, Bergeend, Kolgans, Blauwe reiger, Visdief en heel wat meeuwensoorten, maar ook van heel wat zeldzaamheden als Ijsvogel, Boomvalk, Wespendif, Bosuil, Matkop, Buizerd, Sperwer, Nachtegaal die in het gebied broeden. In de rietvelden langs de waterplassen komen ook heel wat rietvogels voor, waaronder Blauwborst, Cetti's zanger, Rietgors, Kleine karekiet en Bosrietzanger. Een recente nieuwkomer is Woudaap, een zeldzame reigersoort, die met uitsterven bedreigd is. Hij wordt regelmatig gespot in het rietveld achter de chalet van de vissers. Ook Kleine zilverreiger komt ter plaatse foerageren. Het gebied is ook geschikt voor Roerdomp. Hun aanwezigheid tonen het groot natuurbelang van deze kleiputten aan.

In het projectgebied werden 128 vogelsoorten waargenomen.

Verscheidene vogels hebben in het gebied hun vaste nestplaats waaronder buizerd.

Wettelijke bescherming van de vogels

De waargenomen vogelsoorten zijn beschermd als categorie 2- soorten in het Soortenbesluit van het Natuurdecreet.

Deze richtlijn heeft als doel de biologische diversiteit in de Europese Unie in stand Pagina 81 van 207 te houden. De Habitatrichtlijn heeft betrekking op de instandhouding van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het grondgebied van de Europese Unie. Voor amfibieën zijn twee bijlagen van belang namelijk de Bijlage II en de Bijlage IV. Bijlage II omvat dier- en plantensoorten van communautair belang voor de instandhouding waarvan aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is. In Bijlage IV zijn dier- en plantensoorten van communautair belang opgenomen die strikt moeten worden beschermd.

Nachtegaal, Blauwborst, Ijsvogel, Matkop zijn provinciale prioritaire soorten voor het natuurbeleid van de provincie Antwerpen.,

Geen onderzoek inzake de alternatieven waarbij de leef- en nestplaatsen van de vogels gespaard kunnen blijven

Ook voor de vogels ontbreekt elk onderzoek naar alternatieven voor de ontbossing en het bewaren van de waterrijke gebieden als leef-, rust- en nestplaats in het rapport MER. Ook werden hun nesten niet geïnventariseerd en opgenomen in het rapport MER.

Ook hier is dan geen rekening gehouden met het schriftelijke advies van het Agentschap Natuur en bos (ANB) met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017 op de kennisgevingsfase van het MER en het schriftelijk advies van ANB met kenmerk 19-215699 d.d. 14 augustus 2019 inzake het ontwerp MER die deze grondige inventarisatie adviseert gezien de aard van het gebied en de omvang van de aangevraagde werkzaamheden en vegetatiewijzigingen leiden tot een redelijke aanname dat dit gebied een belang heeft voor beschermde diersoorten. Er werd tevens geadviseerd om de noodzakelijk mitigatie/compensatie voor het luik flora en fauna te voorzien in functie van de bepalingen binnen het soortenbesluit en natuurdecreet. Uit de stukken in het dossier in het rapport MER kunnen we duidelijk afleiden dat er geen grondige inventarisatie is uitgevoerd. Alsook geen onderzoek is uitgevoerd naar hun nestplaatsen. De mitigatie/compensatie ontbreekt eveneens in het MER. Er is dan ook geen gevolg gegeven aan het advies van ANB.

In het Project-MER (PR2457) op pagina's 41 t.e.m. p.53: 'Alternatievenonderzoek' waar telkens beschreven staat waarom het onderzoek naar alternatieven niet nodig is (locatie-, doelstellings-, inrichtings-, faserings-, uitvoerings-, ontsluitings- en nulalternatief). Hierbij lezen wij dat het project volledig gedreven wordt door de sanering van de vele aanwezige en complexe bodem- en grondverontreinigingen. De andere alternatieven tot sanering, die veel minder impact hebben op de beschermde soorten, werden niet onderzocht inzake natuurbescherming.

Enkel een aantal milderende maatregelen worden in het rapport MER opgenomen waaronder het ontbossen buiten het uitgebreid broedseizoen van 15 maart tot 30 augustus, het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het uitgebreid broedseizoen van 15 maart tot 30 augustus, als dit niet lukt dan dienen de werken te starten voor het broedseizoen.

Ook hier wordt als milderende maatregel de uitwijkmogelijkheden naar de omliggende natuurgebieden, maar zoals eerder aangegeven door ons, zullen in de omliggende natuurgebieden ook werkzaamheden inzake ondieping plaatsvinden. Alleen werden deze geplande werken niet mee opgenomen in de studie van het rapport MER ondanks het advies van ANB om dit toch te doen.

Inzake de ontbossing wordt bij de milderende maatregelen aangegeven dat het biotoopverlies maar tijdelijk is, wat niet klopt. De werken zullen minstens 8 jaar duren en dan dient het natuurherstel van de verschillende biotopen plaats te vinden, wat tientallen jaren zal duren.

Deze milderende maatregelen zijn dan ook niet van kracht en dient beschouwd te worden als compensatie, maar deze compensatie wordt niet voorafgaandelijk uitgevoerd.

De mogelijke effecten van de aangevraagde werken op de aanwezige en broedende vogelsoorten door het verlies van hun biotoop en hun nestplaatsen worden niet onderzocht in het rapport MER. Dit is in strijd met de zorgplicht (Art.14 van het Natuurdecreet) en het standstill-beginsel (Art. 8 van het Natuurdecreet).

Bedreiging op het leefgebied en nestplaatsen van de vogels

Meer dan 44ha bos waarvan 11,3957ha natte bossen in het projectgebied kappen, alsook 3,4954 ha moerassen en waterrijke gebieden opvullen met grond zal een groot verlies aan habitat voor deze vogelsoorten betekenen. Het bos wordt volgens de aanvraag wel verspreid over maximaal 10ha per jaar, maar deze oppervlakte is immens. Te meer dan heel wat nestgelegenheid verloren gaat, ook voor broedende buizerds die hun vaste nestplaats in het projectgebied hebben. Nesten zullen voor het broedseizoen vernietigd worden om te beletten dat het nest ingenomen wordt. Voor soorten als Buizerd, die in het gebied broeden en steeds hetzelfde nest innemen kan dit betekenen dat er geen broedgeval meer plaatsvindt. Ook soorten als Ijsvogel en Matkop zullen als kwetsbare soorten het ook moeilijk krijgen als hun nestplaatsen vernietigd zullen worden.

Ook het voedselaanbod zal sterk verminderen wat maakt dat vogels niet meer tot broeden komen of hun jongen zullen sterven.

Ook het grondverzet met grote dumpers in het projectgebied en het lawaai ervan zal voor heel wat verstoring zorgen.

Het vernielen van natuur om dan terug te herstellen betreft ook géén mitigatie. De herinrichting van het gebied kan dan ook niet als milderende maatregel aanzien worden. Maar wel als een compensatie, maar deze dient voorafgaandelijk te gebeuren om de instandhouding van deze soorten mogelijk te maken. Er is in het rapport MER geen andere compensatie opgenomen. Het standstill-beginsel (art.8 van het Natuurdecreet) en de zorgplicht voor de natuur (art. 14 van het Natuurdecreet) worden dan ook niet nageleefd. Het vernietigen van rust-, nest- en voortplantingsplaatsen is tevens in strijd met de instandhoudingsregels van soorten die opgenomen zijn in de Vogelrichtlijn van Europa.

Er is geen rekening gehouden met het schriftelijke advies van het Agentschap Natuur en bos (ANB) met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017 op de kennisgevingsfase van het MER en het schriftelijk advies van ANB met kenmerk 19-215699 d.d. 14 augustus 2019 inzake het ontwerp MER om de cumulatieve effecten uit te breiden met andere activiteiten (verstoring, ruimtebeslag,...) in de omgeving (vb. kleiontginning, Tomorrowland, voorgenomen verondieping plassen aanpalend natuurgebied,...). Er werd tevens geadviseerd om de noodzakelijk mitigatie/compensatie voor het luik flora en fauna te voorzien in functie van de bepalingen binnen het soortenbesluit en natuurdecreet. Uit de stukken in het dossier in het rapport MER kunnen we duidelijk afleiden dat er geen grondige studie van de mitigerende maatregelen is uitgevoerd. Nergens vinden wij een tijdschema van de werken in de andere gebieden en hoe de grondtransporten zullen verlopen.

Gebrek aan onderzoek naar alternatieven en compensaties, alsook inzake derogatie

Zoals reeds aangehaald in onze argumenten met betrekking tot de zogenaamde verplichting tot saneren van het huisvuilstort en het tussengebied in het projectgebied hebben wij aangegeven dat de sulfaten geen gevaar betekenen voor het milieu en de Rupel, zodat er ook geen wettelijke basis meer bestaat om een specifieke afwijking op art. 14 van het Soortenbesluit overeenkomstig art. 20 van het Soortenbesluit te bekomen aangezien er geen dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten.

Enkel voor de saneringsplicht van het asbeststort met de sanering urgentie type 1, kan artikel 20 van het soortenbesluit ingeroepen worden als specifieke afwijking. Maar de oppervlakte van het asbeststort bedraagt maar 4,5ha waarbij enkel op de schuine helling de bomen dienen gekapt te worden. De impact op de natuur zal daar ook veel minder zijn dan de geplande boskap van meer dan 44 ha bos en het droogleggen van nog eens meer dan 3ha moerasgebied en waterpartijen. Op het asbeststort zijn reeds in 2020 veiligheidsmaatregelen uitgevoerd door het aanbrengen van een laag aarde boven het asbeststort gezien het gevaar van losse asbest. Er is dan ook maar een zeer beperkte hoeveelheid grond nodig waardoor de werken in termijn gemakkelijk herleid wordt tot een periode van 6 maanden die in de winter kan uitgevoerd worden waardoor de impact op de hoge natuurwaarde in het tussengebied en het huisvuilstort enorm beperkt wordt. Voor de aanvoer van de gronden dienen nieuwe alternatieven gezocht te worden gezien de beperkte hoeveelheid grond die nodig is, zodanig dat de impact op de groene bufferzone nihil of zeer beperkt blijft, ook in termijnen. Dit alles werd niet onderzocht in het rapport MER en dient dan ook hernomen te worden. Bij het wegvallen van de sanering van het huisvuilstort en het tussengebied is er ook geen enkele noodzakelijke reden meer om het leefgebied en nestplaatsen van beschermde soorten in het projectgebied te vernietigen.

In het rapport MER ontbreekt ook elk onderzoek naar alternatieven om de ontbossing te voorkomen of te beperken, alsook voor het bewaren van de waterrijke gebieden als leef-, rust- en nestplaatsen van de beschermde soorten in het projectgebied. Bij de keuze van de BATNEEC-variant werd geen rekening gehouden met de mogelijke schade aan de natuur en de beschermde soorten en hoe deze kan voorkomen worden. Er werd duidelijk van boven naar beneden onderzocht, namelijk hoe krijgen we 3,7 miljoen m³ grond uit de Oosterweelwerken in de kleiputten van Boom-Terhagen, zonder rekening te houden met de impact op de waardevolle natuur met heel veel beschermde soorten, waaronder heel wat soorten die vallen de Soortenbeschermingsbesluit en de Europese habitatrichtlijn waarbij de instandhoudingsregels van toepassing zijn, ook naar de instandhouding van de vogelsoorten die opgenomen zijn in de Europese vogelrichtlijn. Ook hier werd ééNZijdig van boven naar onder onderzocht in het rapport MER, namelijk hoe krijgen we deze beschermde soorten in het projectgebied weg. Door hun voortplantingsplaatsen en nesten op tijd te vernielen en als dit niet lukt dan gaan we ze afvangen en verplaatsen waar wij ze willen. Dit is het omgekeerde wat de doelstellingen van de natuurwetgeving en het natuurbesluit beoogt. Het Natuurrapport 2020 geeft al sterk aan dat Vlaanderen volledig in het rood staat inzake biodiversiteit en het naleven van de Europese natuurbeschermingswetten. Er werden dus geen alternatieven in het rapport MER onderzocht om deze beschermde soorten alsook hun nest-, rust- en voortplantingsplaatsen te beschermen. Maar wel naar alternatieven om 3,7 miljoen m³ aangevoerde grond zeker te kunnen storten in een zeer waardevolle natuurgebied en dit alleen omdat dit financieel interessant blijkt te zijn. Welk nut heeft de

natuurbeschermingswetgeving dan nog, alsook het opmaken van natuurbeleidsplannen waarbij de instandhouding van beschermde soorten vooropgesteld worden, niet van tel zijn?

In het Project-MER (PR2457) op pagina's 41 t.e.m. p.53: 'Alternatievenonderzoek' waar telkens beschreven staat waarom het onderzoek naar alternatieven niet nodig is (locatie-, doelstellings-, inrichtings-, faserings-, uitvoerings-, ontsluitings- en nulalternatief), lezen wij dat het project volledig gedreven wordt door de sanering van de vele aanwezige en complexe bodem- en grondverontreinigingen.

In het rapport MER wordt enkel onderzocht welke BATNEEC-variant het best kan toegepast worden in functie van de techniek en financieel best uitkomt. Er werd gekozen voor de BATNEEC-variant 7 om eveneens te komen tot een nieuwe morfologie om tot herbebossing te komen. De BATNEEC-variant 7 werd als enige variant naar voren geschoven louter uit financiële overwegingen gekoppeld aan de toevoer van zeer grote hoeveelheden afkomstig van de Oosterweelwerken die ongeacht wat dan ook dienen door te gaan voor de stad en de haven Antwerpen. En dan maar een grote boskap in een waardevol natuurgebied te organiseren met hoge bergen grond die daar niet thuishoren, om een nieuwe morfologie met herbebossing mogelijk te maken na de opvulling. Maar de variant 7 is ook de variant die de meeste (onherstelbare) natuurschade aan beschermde soorten verricht, alsook in tijd de meeste impact heeft op het milieu, de natuur en de onmiddellijke omgeving waar mensen wonen en recht hebben op een gezonde woonomgeving.

De geplande werken zullen bij de variant 7 minstens 8 jaar duren, terwijl de andere varianten die een veel kortere duur en veel minder impact hebben niet verder onderzocht werden. Bij de variant 7 is er dan ook nog een zeer lange periode van tientallen jaren nodig om tot enig natuurherstel en een nieuw bosvolume te komen en houdt ook geen rekening met de impact die het vernietigen van leef- en nestplaatsen op beschermde soorten heeft. De gevolgen werden ook in het MER-rapport niet onderzocht, laat staan dat er een degelijke inventarisatie is gebeurd van de aanwezige beschermde soorten en hun biotoop. De gevolgen van het kappen van 41,7374 ha bos waarvan ook een groot deel nat bos en het opvullen van 3,4954 ha moerassen en waterplassen opvullen met gronden werden niet onderzocht waardoor er ook geen alternatieven ter voorkoming werden geformuleerd. Dit is een sterke tekortkoming in het rapport MER.

De keuze voor de weerhouden variant is gemaakt op basis van een tussentijds bodemsaneringsproject, dat eigenlijk vanaf maart 2022 nog dient herwerkt te worden, volgens de nieuwe evaluatiecriteria. Het BSP waarop men zich baseert voor de keuze van een variant, is derhalve niet meer dan een voorafname.

Het bodemsaneringsproject is tot op heden nog niet goedgekeurd door OVAM en de Vlaamse minister van Leefmilieu en Omgeving, maar alle plannen werden vanaf de opmaak van het rapport MER herleid tot alleen de variant 7, deze met de meeste natuurschade zonder dat hierbij de noodzaak van saneren van het tussengebied en het huisvuilstort is aangetoond. Ook hier werd van boven naar beneden geschreven. Hoe kunnen we de 3,7 miljoen m³ grond van de Oosterweelgronden in de kleiputten storten?

Bovendien wordt die variant gekozen die de meeste natuurschade veroorzaakt en de grootste kostprijs ten opzichte van de mogelijks te behalen meerwaarde impliceert (niet respecteren van het BATNEEC principe) enkel en alleen in het licht van een mogelijke nabestemming, die dient ingevuld te worden in een PRUP, waar dewelke in de toekomst

nog dient uitgewerkt te worden. Blijkbaar gaan de commerciële belangen, nl het geldgewin door het storten van zoveel mogelijk grond, boven de natuurwaarden. Een saneringsnoodzaak voor het huisvuilstort is er niet, en van een gipsstort is er zelfs geen sprake. Er zijn alternatieven, bijv monitoring, die veel minder ingrijpend zijn.

De variant 1, zijnde het nulalternatief, met enkel afdekking van het asbeststort waarbij maar 370.000m³ grond aangevoerd moet worden en waarbij geen ontbossing dient te gebeuren werd echter niet weerhouden omdat er dan op het asbeststort geen bebossing of verbossing toegelaten is en zagezegd omwille van de saneringsplicht van het tussengebied en het huisvuilstort door de aanwezigheid van sulfaten. Hierbij wordt dan verwezen naar het uitgevoerde Oriënterend en Beschrijvend bodemonderzoek in het projectgebied. Voor het veilig stellen van het huisvuilstort waarbij de aanwezige sulfaten geen belang meer spelen inzake mogelijke verontreiniging naar de Rupel en de omgeving gezien de zeer lage en natuurlijke waarden ervan, en die ook van nature voorkomt in de Boomse kleilaag wat dus niet anders is in andere kleiputten in de Rupelstreek, zoals het recreatiedomein Schorre 1 waar jaarlijks Tomorrowland doorgaat, werd geen alternatieve saneringstechnieken onderzocht zoals monitoring en gepaste maatregelen nemen als er zich toch een vervuiling optreedt maar waar de kans maar zeer klein is. Door de variant 1 als saneringsvorm te gebruiken blijft de impact op de natuur zeer beperkt en lopen de beschermde soorten geen gevaar. De termijn van de werken wordt herleid van minstens 8 jaar naar 6 maanden en de kosten voor de werken worden meer dan gehalveerd. Welk goed openbaar bestuur zou hiervoor niet kiezen?

De overslaginfrastructuur en de aanlegsteiger aan de oever van de Rupel, gelegen in habitatrichtlijngebied, is dan ook niet meer nodig waardoor de groene corridor, als één van de weinige groene verbindingen voor de natuur tussen de Rupel en de kleiputten, gevrijwaard kan blijven en niet verstoord wordt tijdens minstens 8 jaar. Voor het beperkte grondverzet voor de sanering van het asbest alleen, die berekend wordt op een 350.000m³ kunnen voldoende alternatieven onderzocht worden. In het gebied ligt nog een grote zandplaat afkomstig van de uitgraving van de kanaalzone van de nieuwe zeesluis sluis in Wintam, die hiervoor kan gebruikt worden om natte natuur te creëren.

De huidige morfologie van de kleiputten en de waterrijke gebieden in het projectgebied vormen momenteel een perfect leefgebied voor de talrijk aanwezige vleermuizen dankzij een hoge graad van biomassa aan insecten als voedsel. Ook heel wat andere beschermde soorten profiteren van dit groot aanbod aan voedsel. De luwte die de bestaande morfologie biedt zorgt ervoor dat vleermuizen zo goed als in alle omstandigheden kunnen jagen. De talrijke dode bomen met spechtengaten in het pioniersbos vormen ook de perfecte zomernestplaatsen van de aanwezige vleermuissoorten. De natte gebieden trekken heel wat beschermde amfibiesoorten aan, waaronder beschermde habitatsoorten.

Maar bij de opmaak van het rapport MER werden geen alternatieven inzake de saneringsvariant onderzocht om de vernietiging van de natuur te voorkomen of te beperken. Er werden zelfs geen compensatiemaatregelen onderzocht of voorgesteld buiten het idee dat de beschermde soorten zich wel ergens anders in de omgeving een plek vinden.

Er werden in het rapport MER milderende maatregelen voorgesteld die geen milderend effect hebben, waar wel compensatie inhouden. Maar voor de compensatie werd geen enkel onderzoek uitgevoerd omdat de schade zagezegd maar tijdelijk is en er voldoende uitwijkmogelijkheden voor de beschermde soorten naar de omgeving aanwezig zijn. Maar

dit wordt door ons weerlegd in onze argumenten bij de beschermde soorten. Het standstill-beginsel en de zorgplicht inzake de bescherming van de natuur wordt niet nageleefd. De voorgestelde milderende effecten zijn ook éézijdig afgestemd op het weghalen van beschermde soorten door hun voortplantingsplaatsen op tijd te vernietigen en in het andere geval ze af te vangen en uit te zetten in andere natuurgebieden. Er is ook geen studie gemaakt en bijgevoegd aan het MER hoe ze dit gaan verwezenlijken in een gebied van 55ha met natte moeilijk bereikbare moerassen en ruigtes wetende dat heel wat beschermde soorten juist in dit soort gebied vertoeven. Voor heel wat zeldzame en beschermde soorten worden geen milderende maatregelen voorgesteld, omdat hun inventarisatie op het terrein inzake soorten en hun biotoop ook niet gemaakt is. Het rapport MER dient dan ook opnieuw opgemaakt te worden met een volledige en grondige inventaris van de soorten in het projectgebied, alsook niet met éézijdige milderende maatregelen om de beschermde soorten te verjagen uit hun leefgebied, maar ook om hun daar te beschermen en meer aandacht te hebben voor de migratie van deze soorten van hun voortplantingsgebieden naar hun zomer- en winterverblijven. Er ontbreekt ook een grondige inventaris van hun nest- en voortplantingsplaatsen in het projectgebied.

Voor de aantasting van een leef, nest en broedplaatsen van de beschermde soorten, binnen de habitat en vogelrichtlijngebied (en bij uitbreiding de niet- aangemelde gebieden en soorten, die eigenlijk door de aanwezigheid van de beschermde soorten, wel aangemeld hadden moeten zijn) dient een derogatie op grond van art. 20 Soortenbesluit van 2009 te worden bekomen, doch hiervoor dient aan de voorwaarden te worden voldaan van het onderzoek van een andere bevredigende oplossing of alternatief (wat niet onderzocht werd) en het aanwezig zijn van redenen van groot dwingend belang (wat evenmin aanwezig is, aangezien er geen saneringsnoodzaak is en het gaat om een privaat project) De volksgezondheid en de veiligheid van mens en milieu, kan door andere alternatieven beter gediend worden, doch deze werden niet onderzocht.

Dit alles is dan ook in strijd met art. 4.3.1.2° en art. 4.3.7§1.4° van het decreet van algemeen milieubeleid (DAMB).

Het Agentschap Natuur en bos erkent als enige overheidsdienst en als deskundige de zeer hoge natuurwaarde van het projectgebied. Ze vermeldt dit in haar schrijven met kenmerk MER/17-02846 d.d.27 maart 2017, zijnde het advies op de kennisgevingsfase van het MER en in haar schrijven met referentie 19-215669 d.d. 14/0/2019, zijnde het advies ontwerp MER -sanering, het volgende inzake de sanering en verondieping van het klei-ontginningsgebied Rumst-Boom:

- Indien de schade die aan de natuur wordt toegebracht vermijdbaar blijkt, is een dergelijke verondieping in principe strijdig met artikel 16 van het natuurdecreet.
- Dat er een passende beoordeling voor de nieuwe kade dient opgemaakt te worden om de betekenisvolle aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone uit te sluiten.
- Inzake de inrichtingsalternatieven:
Er wordt gesteld dat er voor het uitvoeren van de sanering 2 varianten worden overwogen (me en zonder opvulling van de tussenliggende vallei). De keuze van de variant gebeurt bij de goedkeuring van het BSP zo wordt gesteld. In die zin wordt besloten dat een (inrichtings)alternatievenbespreking geen voorwerp vormt voor dit MER. Het al dan niet opvullen van de tussenliggend vallei/de mate van opvulling impliceert een verschillende impact naar natuur (noodzakelijke ontbossing, mogelijkheden behoud natte natuur, behoud gradiëntensituaties). In die zin is het (i.f.v. adviesverlening vergunningsfase/aftoetsing artikel 16

natuurdecreet) noodzakelijk de milieu-impact van de beide/verschillende varianten binnen het MER te behandelen.

- En dat er een passende beoordeling voor de nieuwe kade dient opgemaakt te worden om de betekenisvolle aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone uit te sluiten.

ANB geeft ook in hun advies aan dat bij een toekomstige vergunningsaanvraag het project zal getoetst worden aan artikel 16 van het natuurdecreet (vermijdbare schade). Er kan enkel geconcludeerd worden dat onvermijdbare schade ontstaat mits afdoende motivatie. De saneringskeuze en morfologie dient met zorg te worden gekozen in relatie tot het beperken van schade aan de (zeer waardevolle) natuurwaarden. Het beperken van de inname van natuurwaarden tot wat strikt noodzakelijk is vanuit de bestemming (groengebied gezien geen invulling wordt gegeven aan de bestemming golfterrein) en de noodzakelijke sanering/morfologie is in die zin van aanzienlijk belang. ANB stelt ook de keuze van de saneringsvarianten in vraag gezien de keuze van Batneec variant 2 aanzienlijke een groter ruimtebeslag (19ha vs 35ha) betreft en dus ook inname van meer natuurwaarden dan de minimalistische variant.

Wij voegen een kopie van beide adviezen als bijlage toe aan ons bezwaarschrift:

Het is dan onmiskenbaar dat de handelingen die opgenomen zijn in de aanvraag van de omgevingsvergunning ernstige schade zullen toebrengen aan het bestaan van de vleermuizen en hun leefgebied, alsook aan andere beschermde soorten die vermijdbaar is.

De aanvraag is dan ook in strijd is met art.14 en art.20 van het

Soortenbeschermingsbesluit van het Natuurdecreet en art 6, art.7, art.8, art 9, art.10, art.14 en art.36ter van het Natuurdecreet.

Alsook in strijd met art.4.3.1.2° en art. 4.3.7§1.4° van het Decreet van 05 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

Alsook in strijd met art. 6 van Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 van de Raad inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

Wij vragen dan ook dat de aanvraag van de omgevingsvergunning op basis van art. 16 van het natuurdecreet geweigerd wordt.

Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid

Artikel 4.3.1.

Voorgenomen projecten worden, alvorens een vergunning kan worden verleend voor de vergunningsplichtige activiteit die het voorwerp uitmaakt van het project, aan een milieueffectrapportage onderworpen in de gevallen bepaald in dit hoofdstuk.

Bij de milieueffectrapportage over projecten worden de directe en indirecte aanzienlijke effecten van een project geval per geval op passende wijze geïdentificeerd, beschreven en beoordeeld op de volgende disciplines:

2°	<i>de biodiversiteit, met bijzondere aandacht voor de beschermde soorten en habitats, vermeld in bijlage I tot en met IV van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu;</i>
----	--

De effecten op de disciplines, vermeld in het tweede lid, omvatten de verwachte effecten die voortvloeien uit de kwetsbaarheid van het project voor risico's op zware ongevallen of rampen die relevant zijn voor het project in kwestie.

Artikel 4.3.7.

§ 1. Als een milieueffectrapport is vereist, stelt de initiatiefnemer een project-MER op en dient hij die in. De door de initiatiefnemer te verstrekken informatie bevat ten minste:

1°	<i>een beschrijving van het project met informatie over de locatie, het ontwerp, de omvang en andere relevante kenmerken van het project;</i>
2°	<i>een beschrijving van de waarschijnlijk aanzienlijke milieueffecten van het project;</i>
3°	<i>een beschrijving van de kenmerken van het project of de geplande maatregelen om de waarschijnlijk aanzienlijke nadelige milieueffecten te vermijden, te voorkomen of te beperken en, als dat mogelijk is, te compenseren;</i>
4°	<i>een beschrijving van de redelijke alternatieven die de initiatiefnemer heeft onderzocht en die relevant zijn voor het project, en de specifieke kenmerken ervan, met opgave van de belangrijkste motieven voor de gekozen optie, in het licht van de milieueffecten van het project;</i>
5°	<i>een niet-technische samenvatting van de gegevens, vermeld in punt 1° tot en met 4° ;</i>
6°	<i>alle aanvullende informatie als vermeld in bijlage IIbis, die bij dit decreet is gevoegd, die van belang is voor de specifieke kenmerken van een bepaald project of projecttype en voor de milieuaspecten die daardoor kunnen worden beïnvloed.</i>

Als er een advies wordt uitgebracht met toepassing van artikel 4.3.4, § 4, is het project-MER gebaseerd op dat advies en bevat het de informatie die redelijkerwijs mag worden vereist om tot een gemotiveerde conclusie over de aanzienlijke milieueffecten van het project te komen, waarbij rekening wordt gehouden met de bestaande kennis en beoordelingsmethodes. Om overlappingen van beoordelingen te voorkomen, houdt de initiatiefnemer bij het opstellen van het project-MER rekening met de beschikbare resultaten van andere uitgevoerde relevante beoordelingen met toepassing van deze titel of met toepassing van andere gewestelijke of federale regelgeving.

Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu

Datum 21/10/1997

Artikel 6 van het Natuurdecreet

Onverminderd de bepalingen van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd.

Artikel 7 van het Natuurdecreet

Het onder artikel 6 bedoelde beleid is gericht op het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese

richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen.

Met het oog op het nemen van de in het eerste lid vermelde maatregelen is de Vlaamse Regering ertoe gemachtigd om de bijlagen I, II, III en IV bij dit decreet te wijzigen op een van de volgende gronden, naargelang van toepassing :

1° hetzij als gevolg van de in artikel 15 van de Vogelrichtlijn of in artikel 19 van de Habitatrichtlijn bedoelde aanpassing aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang;
2° hetzij als gevolg van de feitelijke vaststellingen die in het in artikel 10 bedoelde Natuurrapport gedaan worden betreffende de vogelsoorten van de bijlage I van de Vogelrichtlijn, dan wel betreffende de habitats van bijlage I van de Habitat-richtlijn of de dier- en plantensoorten van bijlage II of IV van de diezelfde richtlijn;
3° hetzij als gevolg van de feitelijke vaststellingen die gedaan worden in het verslag in uitvoering van artikel 17.1 van de Habitatrichtlijn.

Onverminderd wat bepaald wordt in het eerste lid, wordt in de maatregelen genomen in uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met de regionale en lokale bijzonderheden.

Artikel 8 van het Natuurdecreet

De Vlaamse regering neemt alle nodige maatregelen ter aanvulling van de bestaande regelgeving om over het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest de milieukwaliteit te vrijwaren die vereist is voor het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur.

Dit standstillbeginsel is ook van toepassing na het verstrijken van de termijn van elk beheerplan wanneer de realisatie van de beheerdoelstellingen en -maatregelen van een natuurbeheerplan als vermeld in artikel 16octies of de uitvoering van de beheerplannen in het kader van of in uitvoering van dit decreet of het Bosdecreet van 13 juni 1990, leidt tot een hogere natuurkwaliteit.

Artikel 9. van het Natuurdecreet

§ 1. De maatregelen bedoeld in artikelen 8, 13, 36ter, §§ 1, 2 en 5, tweede lid, en hoofdstuk VI, kunnen geen beperkingen opleggen die absoluut werken of handelingen verbieden of onmogelijk maken die overeenstemmen met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, noch de realisatie van die plannen en hun bestemmingsvoorschriften verhinderen, tenzij deze maatregelen, voor wat artikel 36ter, §§ 1 en 2 aangaat, vastgelegd zijn in een goedgekeurd natuurrichtplan, een managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, een planversie ervan, of een managementplan, dan wel, voor wat hoofdstuk VI aangaat, deze maatregelen de op grond van artikel 7 van dit decreet vereiste bescherming betreffen van de soorten die vermeld zijn in de bijlagen II, III en IV bij dit decreet.

De maatregelen bedoeld in het eerste lid beogen de instandhouding van de natuur en kunnen onder meer de bescherming bevatten van de bestaande natuur en natuurelementen, zoals habitats, holle wegen, houtkanten, poelen, waterrijke gebieden, heiden en historisch permanent grasland, ongeacht waar de natuur en de natuurelementen zich bevinden.

De in het eerste lid vermelde maatregelen kunnen de landbouwbedrijfsvoering en het teeltplan niet regelen in agrarische gebieden, landschappelijk waardevolle agrarische gebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of ecologische waarde, agrarische gebieden met bijzondere waarde en de met een van deze

gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, tenzij in de volgende gevallen:

1° voor de uitvoering van maatregelen bedoeld in artikel 36ter §§ 1 en 2;

2° binnen het VEN;

3° voor wat betreft het historisch permanent grasland gelegen binnen:

- de valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of ecologische waarde, agrarische gebieden met bijzondere waarde of de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening;

- het IVON;

- de beschermde duingebieden aangeduid krachtens artikel 52 van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud, toegevoegd bij decreet van 14 juli 1993 houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen;

- de gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen.

3° bis voor wat de bescherming van historisch permanente graslanden betreft, definitief vastgesteld overeenkomstig artikel 9bis;

4° voor de uitvoering van de maatregelen die de op grond van artikel 7 van dit decreet vereiste bescherming betreffen van de soorten die vermeld zijn in de bijlagen II, III en IV van het decreet.

§ 2. Behoudens andersluidende bepaling kunnen de maatregelen bedoeld in artikel 13, § 1, artikel 25, § 1, eerste lid, artikel 28, § 1, artikel 36ter, §§ 1 en 2, artikel 48, § 3, artikel 50octies, § 5, tweede en derde lid, en artikel 51:

1° gericht zijn op het stimuleren van maatregelen op het vlak van natuurbehoud en soortenbehoud;

2° het uitvoeren van een activiteit verbieden;

3° voorwaarden aan een activiteit opleggen;

4° gebodsbepalingen aan een overheid opleggen;

5° de verplichting bevatten voor een overheid tot het nemen van maatregelen op het vlak van natuurbeheer voor terreinen en waterlopen die deze in eigendom, gebruik of beheer heeft.

De maatregelen bedoeld in artikel 13, § 1, artikel 25, § 1, eerste lid, artikel 28, § 1, artikel 36ter, §§ 1 en 2, en artikel 51 kunnen tevens bevatten:

1° het afhankelijk maken van een activiteit van het verkrijgen van een voorafgaande schriftelijke vergunning, toestemming of machtiging;

2° het onderwerpen van een activiteit aan een voorafgaande, schriftelijke melding of kennisgeving.

De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan tevens tegen vergoeding gebodsbepalingen opleggen, al dan niet kaderend binnen een natuurrichtplan, een managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, een planversie ervan, aan de particuliere grondeigenaars of -gebruikers in:

1° het VEN;

2° een speciale beschermingszone in zoverre het maatregelen betreft zoals bedoeld in artikel 36ter, §§ 1 en 2;

3° de overige gebieden die afgebakend zijn volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van

internationale verdragen.

De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen inzake het opleggen van gebodsbepalingen aan de particuliere grondeigenaars of -gebruikers en inzake de vergoeding hiervoor.

Artikel 14 van het Natuurdecreet

§ 1. Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die manueel, met mechanische middelen of pesticiden en met vaste of mobiele geluidsbronnen ingrijpt op of in de onmiddellijke omgeving van natuurlijke en deels natuurlijke habitats of ecosystemen, op waterrijke gebieden, op natuurlijke en halfnatuurlijke vegetaties, op wilde inheemse fauna of flora of trekkende wilde diersoorten of hun respectieve habitats of leefgebieden, of op kleine landschapselementen, en die weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat deze habitats, ecosystemen, waterrijke gebieden, vegetaties, fauna, flora of kleine landschapselementen daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad, is verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevergd om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of indien dit niet mogelijk is, te herstellen.

De bepaling van het vorige lid geldt eveneens ten aanzien van wie opdracht geeft tot de in dat lid bedoelde ingrepen.

§ 2. De Vlaamse Regering kan codes van goede natuurpraktijk voor de bescherming, het beheer of de inrichting van de in § 1 bedoelde habitats, ecosystemen, waterrijke gebieden, vegetaties, fauna, flora of kleine landschapselementen vaststellen.

Deze codes zijn in beginsel vrijwillig toe te passen, doch kunnen een verplicht karakter krijgen door verwijzing ernaar in bindende bepalingen, zoals in beheerverplichtingen opgelegd door of ter uitvoering van dit decreet of het Bosdecreet, in natuurrichtplannen of in ter uitvoering van dit decreet of het Bosdecreet opgestelde beheerplannen.

Artikel 16 van het Natuurdecreet

[§ 1. In het geval van een vergunningsplichtige activiteit, draagt de bevoegde overheid er zorg voor dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan door de vergunning of toestemming te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om de schade te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen.

Artikel 36ter van het Natuurdecreet

§ 1. De administratieve overheid binnen de haar door de Vlaamse Regering opgelegde taken, en de natuurlijke personen of rechtspersonen die zakelijke rechten of persoonlijke rechten verwerven op gronden met financiële tussenkomst van een administratieve overheid in uitvoering van dit decreet en waarvoor ze over een goedgekeurd natuurbeheerplan type drie of type vier beschikken, nemen, in de speciale beschermingszones, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, de nodige instandhoudingsmaatregelen die steeds dienen te beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen habitats vermeld in bijlage I van dit decreet en de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. De Vlaamse Regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot de nodige instandhoudingmaatregelen en de ecologische vereisten, evenals een procedure voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen.

De conform het eerste lid vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen zijn voor een administratieve overheid bindend bij:

1° het nemen van beslissingen ter uitvoering van het eerste lid en paragraaf 2 van dit artikel;

2° het nemen van beslissingen of het verlenen van advies ter uitvoering van paragraaf 3 tot en met 6.

§ 2. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, tevens alle nodige maatregelen om

a) elke verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van de habitats van bijlage I van dit decreet en van de habitats van de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels in een speciale beschermingszone te vermijden;

b) elke betekenisvolle verstoring van een soort vermeld in de bijlagen II, III of IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels in een speciale beschermingszone te vermijden.

De Vlaamse regering stelt hiervoor nadere regels vast.

§ 3. Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, zonder dat die vergunningsplichtige activiteit of dat plan of programma direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een gebied in de speciale beschermingszone in kwestie dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone.

De verplichting tot het uitvoeren van een passende beoordeling geldt ook indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning van de vergunningsplichtige activiteit een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de passende beoordeling.

Voor een plan of programma zoals gedefinieerd in artikel 4.1.1, § 1, 4°, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, alsook de wijziging ervan, waarvoor, gelet op het betekenisvolle effect op een speciale beschermingszone, een passende beoordeling is vereist, is hoofdstuk II van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid van toepassing.

Wat betreft een plan of programma als vermeld in het vierde lid, dat geen ruimtelijk uitvoeringsplan is, maakt de passende beoordeling deel uit van de documenten die de initiatiefnemer bij het onderzoek tot milieueffectrapportage, vermeld in titel IV, hoofdstuk II, afdeling 2, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, bezorgt aan de dienst, bevoegd voor milieueffectrapportage. Als de initiatiefnemer een gemotiveerd verzoek tot ontheffing van de verplichting inzake milieueffectrapportage indient als vermeld in artikel 4.2.3, § 3ter, van het voormelde decreet, maakt de passende beoordeling deel uit van dat verzoek. Als een plan-MER wordt opgemaakt, wordt de passende beoordeling daarin geïntegreerd.

Bij een plan of programma als vermeld in het vierde lid, dat een ruimtelijk uitvoeringsplan is, maakt de passende beoordeling, als er geen plan-MER moet worden opgemaakt, zo mogelijk al deel uit van de startnota, vermeld in artikel 2.2.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, en in elk geval van de scopingnota, vermeld in het voormelde artikel. Als uit de scopingnota blijkt dat een plan-MER moet worden opgemaakt, wordt de passende beoordeling in het plan-MER geïntegreerd.

Indien een vergunningsplichtige activiteit overeenkomstig artikel 4.3.2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid onderworpen is aan de verplichting tot opmaak van een project-MER, wordt overeenkomstig hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid een project-MER opgemaakt.

De passende beoordeling wordt geïntegreerd in het project-MER of in het gemotiveerd verzoek tot ontheffing van de verplichting tot het opstellen van een project-MER, vermeld in artikel 4.3.3, § 4, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

De Vlaamse Regering kan nadere regels van integratie en herkenbaarheid van de passende beoordeling in de milieueffectrapportage bepalen.

Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma niet onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, vraagt de administratieve overheid steeds het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud.

De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de inhoud en de vorm van de passende beoordeling.

§ 4. De overheid die over een vergunningsaanvraag, een plan of programma moet beslissen, mag de vergunning slechts toestaan of het plan of programma slechts goedkeuren indien het plan of programma of de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken. De bevoegde overheid draagt er steeds zorg voor dat door het opleggen van voorwaarden er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan ontstaan.

§ 5. In afwijking op de bepalingen van § 4, kan een vergunningsplichtige activiteit die of een plan of programma dat afzonderlijk of in combinatie met één of meer bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, slechts toegestaan of goedgekeurd worden

a) nadat is gebleken dat er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieve oplossingen zijn en
b) omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Wanneer de betrokken speciale beschermingszone of een deelgebied ervan, een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort is, komen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang, in aanmerking.

De afwijking bedoeld in het voorgaande lid kan bovendien slechts toegestaan worden nadat voldaan is aan de volgende voorwaarden:

1° de nodige compenserende maatregelen genomen zijn en de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen genomen zijn of worden die waarborgen dat de algehele samenhang van de speciale beschermingszone en -zones bewaard blijft;
2° de compenserende maatregelen zijn van die aard dat een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan, van minstens een gelijkaardige oppervlakte in principe actief is ontwikkeld. De initiatiefnemer rapporteert aan het agentschap over de uitvoering van de compenserende maatregelen, ten laatste binnen een jaar na de definitieve beslissing waarbij de afwijking is toegestaan. Het agentschap neemt de gerapporteerde compenserende maatregelen op in een register. Na de ontvangst van de rapportering beslist het agentschap binnen drie maanden over de inhoud en desgevallend de verdere frequentie van de rapportering.

De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor het opstellen van een passende beoordeling van de effecten van de activiteit op de habitats, de habitats van een soort en op de soort of soorten waarvoor de speciale beschermingszone is aangewezen, voor het onderzoeken van minder schadelijke alternatieven en inzake de compenserende maatregelen.

De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.

Elke beslissing in uitvoering van de afwijkingsprocedure van deze paragraaf, wordt met redenen omkleed.

§ 6. De overheid houdt bij haar beslissing over de voorgenomen actie, en in voorkomend geval ook bij de uitwerking ervan, rekening met het goedgekeurde milieueffectrapport, de passende beoordeling of het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud.

De overheid motiveert elke beslissing over de voorgenomen actie in het bijzonder op volgende punten:

1° de keuze voor de voorgenomen actie, een bepaald alternatief of bepaalde deelalternatieven;
2° de aanvaardbaarheid van de te verwachten betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone;
3° de in het milieueffectrapport, in de passende beoordeling of de in het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud voorgestelde compenserende maatregelen en actieve instandhoudingsmaatregelen.

Wordt deze beslissing genomen in het kader van een vergunningverlening of het verlenen van een toestemming of machtiging, dan deelt de overheid haar beslissing mee aan de aanvrager op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag voor de vergunning of de toestemming of machtiging wordt meegedeeld.

§ 7. Voor de speciale beschermingszones kan de Vlaamse regering een specifieke regeling uitwerken voor de cumulatieve toepassing van de procedures voorzien in dit artikel en in de artikelen 13, 15 en 26bis

Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (citeeropschrift: "het Soortenbesluit")

Datum 15/05/2009

Artikel 10. van het Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (citeeropschrift: "het Soortenbesluit")

§ 1. Ten aanzien van specimens van beschermde diersoorten zijn de volgende handelingen verboden :

1° het opzettelijk doden;

2° het opzettelijk vangen;

3° het opzettelijk en betekenisvol verstoren, in het bijzonder tijdens de perioden van de voortplanting, de afhankelijkheid van de jongen, de overwintering en tijdens de trek.

Het is verboden de eieren van beschermde diersoorten opzettelijk te vernielen, te beschadigen of te verzamelen.

§ 2. Ten aanzien van specimens van beschermde plantensoorten of andere soorten organismen zijn de volgende handelingen verboden :

1° het opzettelijk plukken of verzamelen;

2° het opzettelijk afsnijden;

3° het opzettelijk onwortelen;

4° het opzettelijk vernielen;

5° het verplanten.

Artikel 14 van het Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (citeeropschrift: "het Soortenbesluit")

§ 1. Het is verboden de nesten van beschermde vogelsoorten of de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van andere beschermde diersoorten dan vogels opzettelijk te vernielen, te beschadigen of weg te nemen.

§ 2. Het vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van beschermde diersoorten wordt onder meer geacht onopzettelijk te zijn wanneer de verantwoordelijke voor deze handeling niet wist en redelijkerwijze niet hoorde te weten dat deze handeling kon leiden tot de in § 1 beschreven negatieve gevolgen voor nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen.

Ten aanzien van de diersoorten waarbij categorie 3 is aangekruist in bijlage 1 is evenwel ook het onopzettelijk vernielen of beschadigen van de voortplantingsplaatsen of de rustplaatsen verboden.

§ 3. Onder nesten worden begrepen de bewoonde nesten, de nesten die in aanbouw zijn als voorbereiding op het komende broedseizoen, alsook de nesten die in de regel jaar na jaar tijdens het broedseizoen hergebruikt worden.

Categorie 3-soorten zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, en die voorkomen of kunnen voorkomen in het Vlaamse Gewest. Als gevolg van hun aanwezigheid op de vermelde bijlage van de Habitatrichtlijn genieten die soorten van de strengste beschermingsregeling. Van de beschermingsregeling ten aanzien van deze soorten kan worden afgeweken onder de voorwaarden van artikel 20, § 1 en § 4.

Artikel 20. van het Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (citeeropschrift: "het Soortenbesluit")

§ 1. Met betrekking tot de beschermde soorten kunnen er specifieke afwijkingen verleend worden van de bepalingen in onderafdeling 1 tot en met 4 om een of meer van de volgende redenen :

- 1° in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- 2° in het kader van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten;
- 3° in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 4° ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of aan andere goederen in eigendom of gebruik;
- 5° ter bescherming van de wilde fauna of flora, of ter instandhouding van de natuurlijke habitats;
- 6° voor doeleinden in verband met onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie, alsook voor de daartoe benodigde kweek;
- 7° om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt en vastgesteld aantal van bepaalde specimens te vangen, te plukken of in bezit te hebben.

§ 4. Afwijkingen op grond van dit artikel kunnen alleen maar toegestaan worden als de volgende voorwaarden zijn vervuld :

- 1° er mag geen andere bevredigende oplossing bestaan;
- 2° de afwijking mag geen afbreuk doen aan het streefdoel om de populaties van de soort in kwestie in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, op lokaal niveau of op Vlaams niveau.

Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 van de Raad inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

Artikel 6

1 De Lid-Staten treffen voor de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen; deze behelzen zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke-orderingsplannen deel uitmakende beheersplannen en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II die in die gebieden voorkomen.

2 De Lid-Staten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.

3 Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat

het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.

4 Indien een plan of project, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd, neemt de Lid-Staat alle nodige compenserende maatregelen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. De Lid-Staat stelt de Commissie op de hoogte van de genomen compenserende maatregelen.

Wanneer het betrokken gebied een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat en/of een prioritaire soort is, kunnen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijke gunstige effecten dan wel, na advies van de Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang worden aangevoerd.

Uit al deze bezwaren concludeer ik dat deze omgevingsvergunning indruist tegen heel veel voorschriften en wettelijke bepalingen.

Bijgevolg vraag ik aan de bevoegde instanties die over het al dan niet toekennen van deze omgevingsvergunning beslissen, om deze omgevingsvergunning te weigeren.